

EĞİTİMİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ

Fırsatlar ve Tehditler

Ahmet Dinç
Ebru Maral
Ebuzer Oğuz
Erdal Akyol
Fatma Yılmaz
Halil Terlemez
Neslihan Alabay Yıldırım
Ömer Harmankaya
Yunus Meşe

EĞİTİMİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ

Fırsatlar ve Tehditler

Yazarlar

Ahmet Dinç

Ebru Maral

Ebuzer Oğuz

Erdal Akyol

Fatma Yılmaz

Halil Terlemez

Neslihan Alabay Yıldırım

Ömer Harmankaya

Yunus Meşe

Editör

Yunus MEŞE

Öğretmen ve Öğrencilere...

İLETİŞİM DİZİ

EĞİTİMİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ

Fırsatlar ve Tehditler

Editör

Yunus MEŞE

Baskı Öncesi

Tablet

1.Baskı / Cilt-1

Dizgi Ofset

Dizgi: Ali Kocabıyık

Matbaacılar Sitesi Karatay/KONYA

Matbaa Sertifika No:48060

ISBN: 978-625-6406-27-8

KONYA, Mayıs 2024

TABLET BASIM YAYIN DAĞITIM

GSM: 0505 313 99 57

yedisanat@gmail.com

T.C. Kültür Bakanlığı Yayıncı Sertifika No: 466444

İçindekiler

Sunuş.....	1
1. Bölüm / Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yerterlilik İnançlarının İncelemesi.....	3
2. Bölüm / Okuma Yazma Öğretiminde Web2.0 Uygulamaları Kullanmanın Etkileri	25
3. Bölüm /Ortaokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığının İncelenmesi	45
4. Bölüm / Velilerin Sosyal Medyada Paylaşımlarının Öğretmen Motivasyonuna Etkileri	82
5. Bölüm /Web2 Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	106
6. Bölüm / Dijital Çocuk Oyunlarında Tehlike Unsurları	142

SUNUŞ

Eğitimin Dijital Dönüşümü Fırsatlar ve Tehditler başlıklı bu kitap Millî Eğitim Bakanlığı'nda aktif bir şekilde görev alan, sahada uzun yıllar görev yapan, uzman öğretmenlerin araştırmalarından oluşmaktadır.

Bu araştırmalarda, eğitimin teknoloji eksenindeki değişimi ve dönüşümü incelenirken; dijital dünyanın öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki olumlu olumsuz etkileri tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar araştırma problemleri çerçevesindeki analiz edilerek öneriler hazırlanmıştır.

Özverili çalışmaları için bütün yazarlarımıza teşekkür ediyor çalışmaların alana katkı sağlamasını umuyoruz.

Yunus MEŞE

Editör/Nisan 2024

***OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN FEN ÖĞRETİMİ ÖZ
YETERLİK İNANÇLARININ İNCELENMESİ***

***Ahmet DİNÇ
Halil TERLEMEZ***

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN FEN ÖĞRETİMİ ÖZ YETERLİK İNANÇLARININ İNCELENMESİ

Ahmet DİNÇ¹ Halil TERLEMEZ²

Özet

Okul öncesi dönem bireyin bilişsel gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde bireylere sunulan yaşantı zenginlikleri, deneyim ve tecrübe imkânları bireyin ilerleyen yaşlarındaki başarılarına etki ettiği bilinmektedir. Çocuğun zihinsel, psikolojik, fiziksel ve bilişsel gelişimine katkı sağlayan fen öğretimi uygulamaları bu nedenle önem arz etmektedir. Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi isimli araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin özyeterlilik inançlarını değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür. Bu bağlamda araştırma soruları oluşturulmuş ve bu sorular çerçevesinde görüşme yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Konya ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Evreni temsil için kolayda örnekleme yöntemiyle araştırma kapsamına dahil edilecek öğretmenler belirlenmiştir. Altınekin, Çumra, Karatay, Meram, Selçuklu ilçelerinde görev yapan on sekiz öğretmenle görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme sonucunda ulaşılan veriler, betimsel analiz yöntemiyle araştırmanın problemleri ekseninde analiz edilmiştir. Ulaşılan veriler, öğretmenlerin fen öğretimi özyeterlilik inançlarıyla eğitim düzeyler, öğretim yöntem ve becerileri ve öğretim sürecinin şekillendirilmesi alanlarına anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlilik, Fen Öğretimi, Öğretim, Okul Öncesi

¹ Ahmet DİNÇ, Milli Eğitim Bakanlığı, Uzman Öğretmen, Orcid: 0009-0007-8529-3322

² Halil TERLEMEZ, Milli Eğitim Bakanlığı, Uzman Öğretmen, Orcid:0009-0003-9551-7239

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsan, dünya üzerindeki ilk varlığıyla öğrenme sürecine başlayan bir canlıdır. İç güdüsel tepkilerle doğan hayvanlardan farklı olarak insan, dünyaya hazırlıksız bir şekilde gelir. Yaşamını devam ettirebilmek için, ait olduğu kültüre uyum sağlayabilmek için ve sosyal yaşam içerisinde kendisinden beklenen rolleri yerine getirebilmek için öğrenmeye ihtiyaç duyar.

Yapısal olarak tetiklenmiş bir merak duygusu vardır çocukta. İçine doğduğu dünyayı anlamak ve anlamlandırmak için sürekli bir keşif çabası içerisinde olur. Gözlem ve taklit becerilerinin de yardımıyla keşif ve öğrenme sürecini hızlandırır. Keşif sürecinde anne ve babasından ya da bakımını sağlayan diğer bireylerden destek gören çocukların daha hızlı bir öğrenme süreci yaşadıkları, bu dönemde kazandıkları deneyimlerin yaşamlarının ilerleyen yıllarına olumlu yönde etki ettiği bilinmektedir.

Özellikle okul öncesi dönem çocuk için kritik bir eşiktir. Çocuğun zihinsel gelişiminin büyük bir bölümünün bu dönemde oluştuğunu destekleyen çalışmalar mevcuttur. “Yapılan araştırmalar göstermektedir ki on yedi yaşına kadarki zihinsel gelişimin %50'si dört yaşına, %30'u dört yaşından sekiz yaşına kadar, %20'si de sekiz yaşından on yedi yaşına kadar geçen süreçte oluşmaktadır.” (Mercan, 2020, s.1) Bloom tarafından yapılan araştırmalarda ulaşılan sonuçlar ilginçtir. Çocukların on sekiz yaşına kadar gösterdikleri başarıların %33'ü okul öncesi dönemindeki eğitimle temellendiği belirtilmektedir. Bu açıdan okul öncesi dönem eğitiminin önem arz ettiği söylenebilir. (Andı, 2014).

Çocuk, keşif ve merak duygusuyla öğrenme süreçlerini, edindiği bilgileri şekillendirirken desteklenmeye de ihtiyaç duyar. Aile ortamından sonra bu desteği bilimsel ve sistematik bir şekilde örgütlü olarak alabileceği kurumlar okullardır. Okul öncesi dönemde bir eğitim kurumundan destek almış çocuğun ilköğretim birinci kademe seviyesine hazırlıkta akranlarından daha önde olduğu, bilişsel, psikolojik ve fiziksel olarak bu seviyedeki eğitime hazır olduğu bilinmektedir.

Çocuğun yaşı ve yapısı gereği hayatı deneyimlemesi, tecrübe kazanması bir yetişkin kadar mümkün değildir. Çocuk gördüklerinden, izlediklerinden ve okuduklarından deneyim kazanır. Okul öncesi dönemde çocuklara deneyim kazandırmak için planlanan öğretim

alanlarından biri de fen öğretimidir. Bu dönemde verilen fen öğretimiyle  ocuk, eleştirel düşünme, neden sonuç ilişkisi kurma, sorgulama, gözlem yapma gibi beceriler kazanır.

Okul  ncesi dönemde verilen fen  ğretimi kapsamında yapılan deneysel çalışmaların çocuğun kavram gelişimini desteklediği bilinmektedir.  ocuk deney süreçlerinde ilgili konuyla ilgili yeni kavramlarla karşılaşarak dil ve kavram becerilerini de geliştirir. Bunun yanında, okul öncesi dönemde fen  ğretimi kapsamındaki deneysel çalışmalar çocuğun kendi yatkınlığını keşfetmesini desteklemektedir. Yine bu çalışmalar çocuğun bilime ve bilimsel çalışma y r t len alanlara ilgi duymasını da sağlayacaktır.

Bu bağlamda, okul öncesi dönemde fen öğretiminin çocuğun gelişimi açısından büyük bir önem arz ettiği yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle, okul öncesi  ğretmenlerinin fen öğretimine olan bakışları da önem kazanmaktadır. Öğretmenlerin, okul öncesi dönemde fen  ğretimi ile ilgili tutum ve yargılarının belirlenmesi, konuyla ilgili araştırmaların yaygınlaştırılması ve bu araştırmalar vasıtasıyla fen  ğretimi konusunun önemi hakkında farkındalık kazandırılması elzemdir. Bu  er evede ‘Okul  ncesi  ğretmenlerin Fen  ğretimi  z Yeterlik İnançlarının İncelenmesi’ başlıklı araştırmanın literatüre anlamlı bir katkı sağlaması beklenmektedir.

1.1.Problem

Literatürdeki  alışmalar, okul öncesi dönemde fen öğretiminin çocuğun bilişsel ve fiziksel gelişimi açısından taşıdığı önemi göstermektedir. Ancak, saha uygulamalarında okul öncesi  ğretmenlerinin çeşitli sebeplerde fen  ğretimi çalışmalarından kaçındıklarını bilinmektedir. Saha uygulamalarındaki bu durum araştırmanın temel problemi olarak kabul edilmektedir. ‘Okul  ncesi  ğretmenlerin Fen  ğretimi  z Yeterlik İnançlarının İncelenmesi’ başlıklı bu araştırma okul öncesi  ğretmenlerinin fen öğretimine bakışlarını etkileyen unsurları belirlemek amacıyla şekillenmiştir. Bu amaç etrafında şu sorulara cevap aranmaktadır;

1-Öğretmenin eğitim düzeyi fen öğretimine ilişkin  zyeterlilik inancını nasıl etkiler?

2- Öğretmenin  ğretim yöntem ve becerileri fen  ğretimi özyeterliliği inançlarını nasıl etkiler?

3- Öğretmenin  ğretim sürecini şekillendirme becerisi, fen  ğretimi özyeterliliği inançlarına nasıl etki eder?

1.2. Araştırmanın Önemi

Çocuğun yaşı ve yapısı gereği hayatı deneyimlemesi, tecrübe kazanması bir yetişkin kadar mümkün değildir. Çocuk gördüklerinden, izlediklerinden ve okuduklarından deneyim kazanır. Okul öncesi dönemde çocuklara deneyim kazandırmak için planlanan öğretim alanlarından biri de fen öğretimidir. Bu dönemde verilen fen öğretimiyle çocuk, eleştirel düşünme, neden sonuç ilişkisi kurma, sorgulama, gözlem yapma gibi beceriler kazanır.

Okul öncesi dönemde verilen fen öğretimi kapsamında yapılan deneysel çalışmaların çocuğun kavram gelişimini desteklediği bilinmektedir. Çocuk deney süreçlerinde ilgili konuyla ilgili yeni kavramlarla karşılaşarak dil ve kavram becerilerini de geliştirir. Bunun yanında, okul öncesi dönemde fen öğretimi kapsamındaki deneysel çalışmalar çocuğun kendi yatkınlığını keşfetmesini desteklemektedir. Yine bu çalışmalar çocuğun bilime ve bilimsel çalışma yürütülen alanlara ilgi duymasını da sağlayacaktır.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi başlıklı araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin kendilerine ilişkin yargılarını, inançlarını, tutumlarını görme; fen öğretiminin önemini hatırlatma gibi alanlara katkı sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, araştırma sonucunda elde edilen veriler, ulaşılan bulgular sözlü olarak Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile paylaşılacaktır. Bu durumda dolaylı yolla il genelindeki okul öncesi öğretmenlerinin kendilerini güncellemelerine de katkı sağlayacaktır. Bu nedenle araştırma önem arz etmektedir.

1.3. Sayıtlar

Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi' başlıklı araştırma kapsamında araştırmanın sayıtları şu şekilde oluşturulmuştur;

1-Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formundaki sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

2- Öğretmenlerin fen öğretimine ilişkin tutum ve inançlarının fen öğretimi çalışmalarına etki ettiği varsayılmıştır.

3- Fiziki şartlar ve bölge kültürünün okul öncesindeki fen öğretimi çalışmalarına etki ettiği varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi' başlıklı araştırma; Konya ili sınırlarıyla, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Konya ilinde okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan öğretmenlerle, araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Öğretim: Öğretme, Herhangi bir öğrenmeyi kılavuzlama ve sağlama faaliyetidir (Ertürk 1978). İçsel düşünme süreçlerini destekleyen öğrencinin dışında gerçekleşen olaylar takımıdır (Akt. Açıköz 2003).

Fen Öğretimi: Bireylere, bilgiye ulaşma ve edindikleri bilgileri günlük yaşamlarına transfer edebilme becerisinin kazandırıldığı, bu süreçte bilimsel süreç becerileri ile bilimsel yöntem ve tekniklerin kullanıldığı, bireyin çevresini ve doğayı anlamasını sağlayan eğitim sürecidir

Görüşme Yöntemi: Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Görüşme, bir konu hakkında insanın duyguları temelinde bilgi alma işlemidir. insanların bakış açılarını, değerlerini, deneyimlerini ve konuyu nasıl algıladıklarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntemdir.

Öz Yeterlilik: Bireylerin karşısına çıkabilecek olası durumlarla baş edebilmek için gerekli olan davranışları ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin

bireysel yargılarıdır. (Bandura). Kişinin bazı eylemleri yapabileceğine dair kendisinde barındırdığı güven. (Açıköz, 2005). bireyin farklı ortam ve durumlarda bir davranışı yerine getirebilmesine ilişkin kendi seviyesi hakkında taşıdığı inanç (Meger 1997).

BÖLÜM II KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Öğrenme

Öğrenme, insanı diğer canlılardan ayırt eden, onu diğerlerinden üstün kılan ayırt edici bir özelliktir. İnsanın olduğu yerde öğrenme kavramı vardır. İnsan, yapısı gereği değişen şartlara uyum sağlama yeteneğine sahiptir. Bu yetenek değişen koşullarda yeni davranışlar geliştirmesini sağlar. Bu durum öğrenme kavramı ile açıklanabilir. İnsan yağmurla tanışmadan önce yağmur hakkında herhangi bir bilgiye sahip değildir. İlk yağmurla birlikte yağmurun etkilerini de öğrenir ve sonraki yağmurda neler olacağını bilir ve davranışlarını buna göre şekillendirir.

Kavramın literatürdeki tanımlarına bakıldığında zaman da insanın kalıcı davranış değişikliğine odaklandığı görülür. Fidan (1985) “öğrenme kavramını, çeşitli durumlardaki etkileşim sonucu kişide oluşan kalıcı davranış değişimleri” şeklinde açıklar. Literatürde kabul gören tanımlardan bir diğeri de Morris’e aittir. Morris, öğrenme kavramını, “Davranışta ya da yaşantılar ya da tekrarlar yoluyla görelî olarak kalıcı bir değişiklikle sonuçlanan süreç” olarak tanımlamıştır (Morris, 2002).

2.2.Öğretme

Öğretme kavramı, kelimenin anlamından da çıkarılacağı üzerine öğrenme sürecinin gerçekleşmesi için bireyin dışsal faktörlerle şekillenmesini ifade etmektedir. İnsanlar dünyaya geldiklerinde dünya yaşamına ilişkin temel becerilerde dahi bilgisiz ve hazırlıksız bir haldedirler. İnsanın dünya yaşamını sürdürebilmesi için yaşamda kalma becerilerini öğrenmesi ve öğrendiklerini davranışa dönüştürmesi gerekmektedir. Bu öğrenme süreci dünyaya daha önce gelmiş bireyler tarafından çocuğa aktarılır. Öğrenme süreci bireyin kendisiyle ilgiliyken öğretme süreci dışarıdan yapılan müdahalelerle gerçekleşir. Ertürk (1978) bu kavramı, “Herhangi bir öğrenmeyi kılavuzlama ve sağlama faaliyeti” şeklinde açıklar. Gagne ve Dick’e (1983) göre ise, öğretme, “içsel düşünme süreçlerini destekleyen öğrencinin dışında gerçekleşen olaylar takımı” olarak tanımlanır. (akt. Açıköz, 2003:13).

2.3. Okul Öncesi Dönemde Fen Öğretimi

Okul öncesi dönem eğitiminin amaçlarından biri öğrenciye yaşam zenginliği katmak, deneyim ve tecrübe aktarmaktır. Öğrenci bu yolla yaşama ilişkin temaslarını gerçekleştirmiş olur. Öğrenciye farklı pencereler açan eğitim, hem fiziksel hem de bilişsel gelişimini destekler. Okul öncesi dönemdeki fen öğretiminde de benzer amaçlar görürüz. Öğrenci bu öğretimle içinde bulunduğu dünyaya ilişkin bilgiler edinir. Deney çalışmalarıyla gerçek yaşamında tecrübe etmeye fırsat ve imkân bulamadığı şeyleri gözlemlemiş olur.

Okul öncesi dönemi zihinlerde öğrencilerin çeşitli oyunlar oynayarak geçirdikleri bir zaman dilimi şeklinde yer etmiştir ancak bu inanç son derece yanlıştır. Bu dönemde öğrencinin zihinsel gelişimi çok hızlıdır. Öğrencinin çeşitli becerilerin yanında erdem ve karakter kazanması yönüyle de bu dönem eğitimi önem arz etmektedir. Bireyin beklenen

seviyeye ulaşması da ancak bu dönemdeki eğitimin planlı, programlı olmasıyla mümkündür.

Bu dönemdeki fen öğretimin de uzmanlar tarafından planlanarak, çocukların bilişsel, psikolojik, fiziksel gelişimine uygun bir şekilde tasarlanmış olması elzemdir. Ayrıca bu dönemdeki eğitimlerin interaktif olması gerekmektedir. Çocuklar eğitim sürecine mutlaka dahil edilmelidir. Bu dönemde çocukların bilimsel çalışmalara aşinalık kazanmaları, eleştirel düşünme, sorgulama, neden sonuç ilişkisi kurma gibi alanlarda da beceri kazanacağı unutulmamalıdır.

Bu dönemdeki çocukların fen öğretimi kapsamındaki deneylerle problem çözme becerisi kazanacakları, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma becerisi geliştirecekleri de göz ardı edilmemelidir. Ayrıca bu kapsamdaki ekinliklerin çocukta disiplinli çalışma alışkanlığı oluşturacağı da dikkate alınmalıdır.

Bütün bu bilgiler ışığında fen öğretiminin okul öncesi dönemde çocukların zihinsel, fiziksel ve psikomotor alanda gelişmelerine katkı sağlayacağını; bu nedenle fen öğretiminin ihmal edilmeden alanında uzman kişilerce planlanmasının elzem olduğu ve okul öncesi öğretmenlerinin de fen öğretime ilişkin olumlu tutumlar geliştirmelerinin desteklenmesi gerektiğini ifade etmek mümkündür.

2.4. Öz Yeterlilik

İnsanın davranışlarının arkasındaki sebepler insanın tarih sahnesindeki varlığının her anında gizemli olmuş, merak edilmiş, sorgulanmış ve araştırmalara konu olmuştur. Albert Bandura, insan davranışlarını merak eden, bu davranışları açıklamak için çalışmalarda bulunan bir bilim insanıdır. Bandura Sosyal Öğrenme Kuramının kurucusudur. Sosyal öğrenme kuramı insan davranışlarında çevresel etmenlerin ne kadar etkili olduğunu açıklamaya çalışır. Bu yolla insanın davranışlarını temellendirme çabasında olur. Bandura özyeterlilik kavramı kapsamında insanın sahip olduğu becerileri etkin bir şekilde kullanabilmesi için bu alanda yeterli özgüvene sahip olması gerektiğini söyler. İnsanın özyeterlilik inancı davranışlarını da şekillendirecektir.

Özyeterlilik kavramına ilişkin literatürde çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bu kavramların birleştiği nokta özyeterliliğin bireyin yetenekleri doğrultusunda geliştirdiği özgüvenle ilişkili olduğudur. Sosyal öğrenme kuramının kurucusu olan ve özyeterlilik kavramında referans isim olan Bandura, bu kavramı; *“bireylerin karşılarına çıkabilecek olası durumlarla baş*

edebilmek için gerekli olan davranışları ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin

bireysel yargıları” şeklinde tanımlar.

Açıkgöz (2005), ise bu kavramı kişinin bazı eylemleri yapabileceğine dair kendisinde barındırdığı güven olarak açıklar. Meger (1997), bu kavrama ilişkin olarak bireyin farklı ortam ve durumlarda bir davranışı yerine getirebilmesine ilişkin kendi seviyesi hakkında taşıdığı inanç tanımlamasını yapar.

Özyeterlilik, bireyin sosyal yaşam içerisindeki düşünce ve davranışlarına yön veren bir inançtır. Birey kendi yeteneklerine olan inancı doğrultusunda harekete geçer. Bir şeyleri başarma arzusunun arkasında da kendine olan inancı yatmaktadır. Bu yönüyle özyeterlilik kavramı bireyin hayatını olduğu kadar eğitim öğretim sürecini yapılandırmasına da etki eder.

2.5. İlgili Çalışmalar

Araştırma konusu ile ilgili yapılmış olan alan yazın çalışmalarından örnekler özetlenerek bu bölümde verilmektedir.

Bahçesi Sansar (2010), okul öncesi öğretmenlerin fen öğretimine yönelik tutumları ile fen etkinliklerinde kullandıkları yöntemler arasındaki ilişki ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Kütahya ili Gediz, Simav ve Şaphane, ilçelerinde MEB’e bağlı 2008-2009 öğretim yılında çalışan 85 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonucunda okul öncesinde görev yapan öğretmenlerin fen öğretimine yönelik tutumlarının pozitif olduğu, öğretimde en çok gösterip-yaptırma yöntemini tercih etikleri belirlenmiştir.

Uludüz (2020), sınıf öğretmeni adaylarının fen okuryazarlık düzeyleri ile fen öğretimi öz yeterlik inançlarının karşılaştırılması ile ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Karadeniz Teknik Üniversitesi sınıf öğretmenliği lisans programındaki 278 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda adayların, fen öğretimi öz yeterlik inançlarıyla fen okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu, fen okuryazarlık seviyelerinin yeterli ve fen öğretimi öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Gazioğlu (2022), öğretmenlerin fen eğitimine yönelik öz yeterlik inançlarının incelenmesiyle ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Şanlıurfa ili Siverek ilçesinde görev yapan 93 ilkokul, 102 ortaokul ve 111 anadolu lisesi

öğretmeni oluşturmuştur. Veriler tarama yoluyla anket uygulanarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, çalışmada branş bazlı farklılıklar gösterilmiş olsa da fen eğitime dair öz yeterlik inanç seviyelerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Havuz (2021), okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının uzaktan eğitim algılarına etkisinin incelenmesiyle ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul il genelindeki okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin eğitim seviyesinin artmasının ve öz yeterlik inançlarının yüksek olmasının uzaktan eğitime bakışlarını olumlu yönde artırdığı belirlenmiştir.

Karaman Eflatun (2021), okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretime yönelik tutumları ile fen ve doğa etkinliklerine yönelik görüşleriyle ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmada, nicel ve nitel araştırmanın yer aldığı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, nitel boyutta 63 okul öncesi öğretmeni, nicel boyutta ise 203 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, nitel boyutta fen ve doğa etkinliklerinin araştırmaya yönlendirdiği, okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretime yönelik inançlarının yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir.

Koç ve Sak (2016), okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki etkinliklere yönelik öz-yeterlik inançlarının incelenmesi ile ilgili çalışma yapmıştır. Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Katılımcılar, 683 okul öncesi öğretmenidir. Analiz sonucunda, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının; cinsiyet değişkenine göre oyun, Türkçe, müzik ve sanat çalışmalarında kayda değer farklılık gösterdiği, yaş değişkenine göre oyun, drama, Türkçe, matematik, fen, hareket, gezi ve okuma-yazma çalışmalarında kayda değer farklılık gösterdiği, mesleki tecrübesine göre müzik, matematik, sanat, Türkçe, gezi, oyun ve fen çalışmalarında kayda değer farklılık gösterdiği, öğrenim seviyelerine göre gezi çalışmasında anlamlı değişiklik gösterdiği ve programla ilgili etkinliklere katılım durumuna göre ise gezi ve matematik çalışmalarında kayda değer farklılık gösterdiği bulunmuştur.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Olgu Bilim deseni kullanılmıştır. Olgu Bilim deseni bireylerin yüzeysel bir şekilde bildiği ancak ayrıntılı bilgi sahibi olmadığı olgulara odaklanır. Bunları açıklamaya ve dışavurum şekillerini değerlendirmeye çalışır. Bireyin bir konu hakkında kendisine duyduğu inançlar bu desene açıklanabilir. Örnek verecek olursak, öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin algılarını, tutum ve inançlarını; bunların sınıf yönetimine olan yansımalarını bu desene açıklamak mümkündür. Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretimine ilişkin özyeterlilikleri incelenmektedir. Öğretmenlerin bu olguya yükledikleri anlamlar, bu desene açıklanabilir.

3.2. Evren ve Örneklem

Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi, başlıklı araştırmanın evreninin Konya ilinde çalışan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında ilde çalışan bütün okul öncesi öğretmenlerine ulaşmak mümkün olmadığından evreni temsil etmesi açısından Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden de sözlü görüş alınarak okular çeşitlendirilmiştir. Belirlenen okullarda çalışan okul öncesi öğretmenleri Kolayda Örneklem yöntemiyle araştırmaya dahil edilmişlerdir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Sosyal Bilimler alanında yürütülen nitel araştırmalarda veri toplamak için genellikle gözlem, görüşme ve yazılı materyallerin incelenmesi gibi yöntemler tercih edilir. Bu tercihler arasında yaygın bir şekilde kullanılan yöntem ise görüşme yöntemidir. Bireylerin bir konu hakkındaki inançlarını, tutumlarını, değer yargılarını tespit etmek için görüşme yöntemi oldukça etkilidir. Ayrıca görüşme sürecinde araştırmacının ortamda bulunması, görüşmeye ek olarak gözlem yoluyla da veri toplayabilmesine olanak sağlar. Bu nedenle görüşme yöntemi gözlemle de destekleneceği için araştırmanın güvenilirliğini kanıtlaması açısından da araştırmacıya olanaklar sağlar. Bu bilgiler ışığında, Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi, başlıklı araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplamak için görüşme yöntemine başvurulmuştur. Google formlar üzerinden hazırlanan sorular katılımcı öğretmenlere yönetilmiştir. Araştırmanın verilerini araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar oluşturmaktadır. Veri toplama süreci aşağıda verildiği şekilde gerçekleştirilmiştir.

1. Araştırma problemi belirlenmiştir.
2. Bölge ve okullar tespit edilmiştir.
3. Araştırma kapsamında dahil edilecek öğretmenler tespit edilmiştir.
4. Araştırmanın yöntemi belirlenmiştir.
5. Yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.
6. Görüşme formu uygulanmıştır.
6. Katılımcı cevapları kaydedilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda ulaşılan veriler çoğunlukla, Betimsel ve İçerik analizi yöntemleriyle değerlendirilir. İçerik analizi, verileri derinlemesine analiz etmek isteyen, verilerde saklı olan bilgileri ortaya çıkarmaya çalışan araştırmacılar tarafından tercih edilir. Bunun için eldeki veriler, tema ve alt temalarda kategorize edilerek incelenir. *“İçerik analizi, nitel veri analiz türleri arasında en sık kullanılan yöntemlerden biridir. İçerik analizi ağırlıklı olarak yazılı ve görsel verilerin analiz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde tündengelimci bir yol takip edilmektedir. İçerik analizinde araştırmacı öncelikli olarak araştırma konusu ile ilgili kategoriler geliştirmektedir. Araştırmacı daha sonra, incelemiş olduğu veri setinde, bu kategoriler içerisine giren kelime, cümle ya da resimleri saymaktadır”* (Özdemir, 2010, s.335). Betimsel analiz yönteminde araştırmacı, önceden belirlemiş olduğu temalara ilişkin olarak; araştırmada ulaştığı verileri analiz eder ve bu süreçte katılımcıların görüşlerine sık sık başvurur. *“Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır.”* (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Araştırmada öğretmen görüşleri, araştırmanın problemleri doğrultusunda betimsel analiz yöntemiyle analiz edilecektir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1 Demografik Bulgular

Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi, araştırması kapsamında yapılan görüşmede katılımcıların demografik yapısına ilişkin Tablo1’de gösterilen verilere ulaşılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Yapısı

Cinsiyet	Kadın			Erkek		
	16			2		
Yaş Aralığı	18-24	25-31	32-38	39-45	+45	
	0	2	10	3	3	
Okul Türü	Bağımsız Anaokulu			Anasınıfı		
	7			11		

Tablo 1’e bakıldığında araştırma kapsamında görüşme yapılan on sekiz (18) okul öncesi öğretmenin on altısının (16) kadın; ikisinin (2)erkek olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin yaş dağılımında yoğunluğun on (10) kişiyle 32-38 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 18-24 yaş aralığında herhangi bir katılımcıya rastlanmamıştır. Katılımcıların görev yaptıkları okul türlerinde çoğunluğun (11 kişi) bir okul bünyesindeki anasınıfı olduğu görülmektedir. Yedi (yedi) katılımcı ise bağımsız anaokulunda görev yaptıklarını bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ilçe dağılımları da Tablo 2’de gösterildiği gibidir.

Tablo 2. Katılımcıların İlçe Dağılım Tablosu

İlçeler	Katılımcı Sayısı
Altınekin	4
Çumra	1
Karatay	4
Meram	1
Selçuklu	8

Tablo 2’de katılımcıların Konya ilçe dağılımları görülmektedir. Tablo 2’ye göre katılımcıların çoğunlukla (8) Selçuklu ilçesinde görev yaptıkları, bu ilçeden sonra Altınekin (4) ve Karatay (4) ilçelerinde görev yaptıkları görülmektedir.

4.1. Öğretmenin eğitim düzeyiyle fen öğretimine ilişkin özyeterlilik arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? problemine ilişkin bulgular ve yorumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin özyeterlilik inançlarıyla eğitim düzeyleri arasında bir ilişkinin değerlendirilebilmesi için katılımcılara; “Son üç yılda okul öncesi dönemde fen öğretimine ilişkin bir eğitim aldınız mı?”, “Fen öğretimi konusunda farklı ve güncel eğitimlere katılır mısınız?” soruları yöneltilmiştir. Bu sorularla katılımcı öğretmenlerin fen öğretimi alanında özel bir çalışma yapıp yapmadıkları, eğitimlerinin güncel olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. “Son üç yılda okul öncesi dönemde fen öğretimine ilişkin bir eğitim aldınız mı?” sorusuna on beş (15) katılımcı hayır cevabını verirken sadece üç (3) katılımcı evet cevabını vermiştir. “Fen öğretimi konusunda farklı ve güncel eğitimlere katılır mısınız?” sorusuna, on dört (14) katılımcı ‘evet katılıyorum, katılıyorum, katılmak isterim’ cevaplarını vermiştir. Üç (3) katılımcı ‘olursa evet’ cevabını verirken bir (1) katılımcı, ‘belki’ cevabını vermiştir. Katılımcılara yöneltilen bu iki soruya verilen cevaplar düşündürücüdür. Fen öğretimine ilişkin son üç yıllık dönemde çoğunlukla eğitim almadıklarını dile getiren katılımcılar, farklı ve güncel eğitimlere katılır mısınız sorusuna çoğunlukla evet cevabını vermişler ve bu yönde bir beklentilerinin olduğunu dile getirmişlerdir.

Bu durumun yaşanmasında öğretmenlerin istekleri dışında gelişen çeşitli etmenlerin varlığı ifade edilebilir. Öğretmenler fen öğretimi alanında eğitimlerin yapılması gerektiği yönünde bir eğilim göstermişlerdir. Bu durum öğretmenlerin fen öğretimi alanında özyeterliliklerine yönelik inanç soruları yaşadıklarını ve öğretmenlerin bu alandaki eksiklerini gidermek için eğitim beklentisi içerisinde olduklarını göstermektedir.

Bu sorunun arkasından sorulan ‘Güncel eğitimlere katılmak fen öğretime olan yaklaşımınızı nasıl etkiler? Sorusuna verilen cevaplar da yukarıdaki bulguları destekler nitelikte gerçekleşmiştir. On bir (11) katılımcı güncel eğitimlerin fen öğretime olan bakışlarını kısaca ‘olumlu etkiler’ şeklinde cevap verirken diğer katılımcılar bakış açılarında olumlu değişimler yaşanacağını daha uzun cümlelerle ifade etmişlerdir. K1, *‘Farklı bakış açıları kazanmamı ve günün şartlarına göre çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemede yardımcı olur’* ifadesini kullanmıştır. K2, *‘Yeni bilgiler yeni deneyimler benim gelişmemi sağlar ve ben de sınıfta daha aktif seçilme fen eğitimi işleyebilirim’* ifadesini kullanmıştır. K5, *‘Derse motivasyonumu artırır, bilgilerim tazelenir.’* ifadesini kullanmıştır.

Bu bilgiler ışığında öğretmenlerin eğitim düzeyleriyle fen öğretimi özyeterliliklerine olan inançları arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

4.2. Öğretmenin öğretim yöntem ve becerileriyle fen öğretimi özyeterliliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Problemine ilişkin bulgular ve yorumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin fen öğretimi öz yeterlilik inançlarını inceleyen araştırmanın bir diğer problemi de öğretmenlerin öğretim yöntem ve becerileri ile fen öğretimi özyeterlilikleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu problemi değerlendirmek için katılımcılara “Fen öğretimi kazanımlarına ilişkin olarak materyal tasarımı yapar mısınız?”, “Fen öğretimi ile ilgili bir kavramı algılamada zorluk çeken öğrenciniz için neler yaparsınız?”, “Fen öğretimi kazanımlarını pekiştirmek için diğer disiplin alanlarından destek alırsınız? nasıl çalışmalar yaparsınız?” soruları yöneltilmiştir. Bu sorularla amaç, katılımcı öğrencilerin öğretim yöntem ve teknik becerilerini dolaylı yoldan ölçmektir.

Fen öğretimi kazanımlarına ilişkin olarak materyal tasarımı yapar mısınız?” sorusuna dokuz (9) katılımcı “evet” cevabını vermiştir. Bir

(1) katılımcı “hayır” cevabını vermiştir. Bir (1) katılımcı “olabilir” cevabını verirken bir (1) katılımcı da önceden yaptığını ifade etmiştir. Diğer katılımcılar da materyal tasarımı yaptıklarını dile getirmişlerdir. K2, “*Basit materyaller yaptım mesela yelek yaptım ic organlar konusunda. Akcigerlerde de balonlarlar yapmistim.*” İfadesini kullanmıştır. K15, “*Çok profesyonel olmasa da*” cevabını vermiştir. K17 “*Materyal tasarlamak ve onun işe yaradığını görmek hoşuma gider. Tekrar yapmak için isteğim artar. Çocuklar tarafından da beğenildiyse başka bir konu ile ilgili tekrar yapmak isterim.*” İfadesini kullanmıştır.

Fen öğretimi ile ilgili bir kavramı algılamada zorluk çeken öğrenciniz için neler yaparsınız?”, sorusuyla katılımcı öğretmenlerin öğretim yöntem ve teknikleri alanındaki yetkinlikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Üç (3) katılımcı kavramı daha çok açıklama ve somut örneklerle destekleme yoluna giderken diğer katılımcılar yöntemi değiştirerek yeniden öğretmeyi denediklerini ifade etmişlerdir. K1, “*Farklı öğrenme ortamlarında etkinlikleri uygulam, çeşitlendirilmiş eğitim yöntem ve teknikleri ile her zeka alanına uygun etkinlikler uygulam. Sarmal eğitim yöntemi kullanarak aynı kavramları pekçok kez tekrar ederek kalıcı öğrenmeyi hedeflerim*” ifadesini kullanmıştır. K2 “*Videolarla ve basit deneylerle takviye yaparım.*” demiştir. K5 “*Deneylerde vs görev veririm.*” Cevabını vermiştir. K8, “*Yaparak yaşayarak öğrenme modelinin etkili olacağını düşünüyorum. stem tarzı etkinliklerle problem çözme becerilerine katkıda bulunmayı düşünürüm.*” Cevabını vermiştir. K13, “*Özel materyal hazırlarım*” cevabını vermiştir. K14, “*Daha çok görsel yönden desteklemeye yönelirim*” cevabını vermiştir. K16, “*Yaparak yaşamasına fırsatlar veririm.*” demiştir. K18, “*Uygulamalı olarak göstermek isterim.*” Cevabını vermiştir. Farklı yöntemler deneyeceklerini ifade eden katılımcıların güncel eğitimlere katılma, materyaller tasarlama konusunda da olumlu yaklaşımlar geliştirdikleri görülmüştür.

Fen öğretimi kazanımlarını pekiştirmek için diğer disiplin alanlarından destek alır mısınız? Nasıl çalışmalar yaparsınız?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruyla amaç öğretmenlerin farklı disiplin alanlarında çalışma becerilerini tespit ederek özyeterlilik inançlarını değerlendirmektir. Bu soruya, on yedi (17) katılımcı, çeşitli ifadelerle farklı disiplin alanlarından destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Bir (1) katılımcı, farklı disiplin alanlarından destek aldığını net bir şekilde ifade etmese de farklı disiplin alanlarından destek almanın olumlu olacağını

söylemiştir. K1, “Okul öncesi eğitim müfredatında yer alan öğrenme alanları arasında bütünleştirilmiş etkinlikler planlarım. Bütünleştirilmiş Türkçe fen etkinlikleri ile gözlem sentez ve analiz yapabilir, bütünleştirilmiş fen ve matematik etkinliği ile gruplama sıralama olay örgüsü çalışabilir, drama ile bütünleştirilmiş fen etkinliği ile yaşam döngüsü canlandırma yapabilir, bütünleştirilmiş fen ve sanat etkinliği ile öğrenilen kazanımları görsel uyaranlara çevirebilir.” cevabını vermiştir. K2, “Evet drama özellikle fen öğretimini desteklememde en etkili disiplin daha sonra da oyun ile desteklerim.” ifadesini kullanmıştır. K3, “Kullanabildiğini diğer gelişim alanlarına dair etkinliklerle harmanlamaya çalışırım” cevabını vermiştir. K5, “Evet.Örneğin;Türkçe dil etkinliklerinden konuya uygun bilmece sorarım.Disiplin alanlarıyla bütünleştirilmiş etkinlikler yaparım.(Müzik,sanat vs)” ifadelerini kullanmıştır. K8, “Alırım. Stem etkinlikleri okullarda orman dışarıda gözlem deney bu tarz etkinliklerin daha etkili olacağını düşünüyorum” cevabını vermiştir. K14, “Sanat ve oyun ile desteklerim. Öğrencilerimin kendilerinin deneyimlemelerine olanak tanırım” cevabını vermiştir. Katılımcıların da ifadelerinden anlaşılacağı üzere, öğretmenler farklı disiplin alanlarıyla işbirliği içerisinde çalışma eğilimindedirler. Bu konuda kendilerini yeterli görmektedirler.

4.3. Öğretmenin öğretim sürecini şekillendirme becerisi ile fen öğretimi özyeterliliği arasında bir ilişki var mıdır? problemine ilişkin bulgular ve yorumlar

Okul öncesi öğretmenlerinin özyeterlilik inançlarını etkileyen faktörlerden biri de problemlerle başa çıkabilme yeteneğidir. Öğretmenin, öğretim sürecinde karşısına çıkan engeller ve değişen koşullarda öğretimi güncelleyip sürdürebilmesi özyeterliliğine olan inancına bağlıdır. Araştırmanın problemlerinden biri de budur. Bu probleme ilişkin veriler elde etmek için katılımcılara “Fen öğretimi kazanımlarını çocukların seviyesine uyarlamak için neler yaparsınız? Fen öğretimi kapsamındaki bir deneyi sürece uygun bir şekilde yönetebilir misiniz? Deneyi sorunsuz ve amaca uygun bir şekilde yönetmek için neler yaparsınız?” soruları yöneltilmiştir. Katılımcılar her iki soruya da çoğunlukla olumlu cevaplar vermişlerdir. “Fen öğretimi kazanımlarını çocukların seviyesine göre uyarlamak için neler yaparsınız?” sorusuna, K1, “Öğrenme alanları arasında bütünleştirme yaparım. Aile eğitimi uygularım. Görsel uyaranları artırırım. Aynı

kavramı farklı tekniklerle sunarım.” Cevabını vermiştir. K2 “Sadece kendi sınıf duzuyime uyan etkinlikleri yapıyorum. Uyarla yaparken de amac kazanımlarima gore duzenleyip uyguluyorum” cevabını vermiştir. K3 “Basitleştirir ve somutlaştırırım” cevabını vermiştir. K5, “Öncelikle merak uyandırırım.Deney ,oyunlar ile eğlenceli hale getiririm.Çocuklara sorumluluk vererek aktif katılmasını sağlarım.” İfadesini kullanmıştır. K8, “Deney, gözlem ,proplem çözme, beyin fırtınası oluşturularak bulunan çözümlerin uygulanması vb.” cevabını vermiştir. K9, “araştırıp çocukların yaşına göre deneyler yaparım materyallerle gösteririm uygulayım” ifadesini kullanmıştır. K13, “Drama yöntemini kullanırım” cevabını vermiştir. K14, “En anlaşılır ve yalın hali ile anlatarak görsellere ve deneme yanılma yöntemlerine yer veririm. Kendilerinin gözlemesine ve denemelerine olanak sağlarım” cevabını vermiştir. K16, “Öğrencilerimin seviyelerine uygun onların anlayabileceği fen etkinlikleri seçerim. Fen etkinliklerinde öğrencilerimin aktif rol almalarını sağlarım.” Cevabını vermiştir. Katılımcı öğretmenlerin cevapları, öğretimi şekillendirme becerisinin fen öğretimi özyeterliliği ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Öğretimi çocukların seviyesine uyarlamak için çeşitli çalışmalar yapan öğretmenlerin, diğer disiplin alanlarında çalışma, güncel eğitime katılma, materyal tasarlama gibi konularda da olumlu yaklaşımlar sergiledikleri görülmüştür.

Katılımcı öğretmenlerin öğretimi şekillendirme becerilerini değerlendirmek için yöneltile sorulardan biri de *“Fen öğretimi kapsamındaki bir deneyi sürece uygun bir şekilde yönetebilir misiniz? Deneyi sorunsuz ve amaca uygun bir şekilde yönetmek için neler yaparsınız?”* sorusudur. Bu soruya, K1, *“Önceden planlama ile deney etkinliklerini kolaylıkla ve etkili şekilde uygulayabilirim,”* cevabını vermiştir. K2, *“Çok yönetemiyorum ne kadar deneyleri okusamda yaparak yasayarak daha iyi yönetilir. Çocuklar küçük oluncada da amaçları daha basite indirilmesi gerekiyo.”* cevabını vermiştir. K3, *“Çocukların dikkatini yoğunlaştırması için dikkat toplama çalışmasına ağırlık veririm. Keyifli hale getiririm”* cevabını vermiştir. K4, *“Yönetirim öncesinde çalışmalar yaparım,”* cevabını vermiştir. K5, *“Kalabalık sınıflarda deneyi istediğim gibi yönetmekte zorlanıyorum. Çocukları gruplara ayırarak aynı deneyi dört -beş defa uygulayım.”* Cevabını vermiştir. K6, *“Ön hazırlık, plan, yardımcı kaynaklar”* ifadesini kullanmıştır. K7, *“Önce malzemeleri tanıtır günlük hayattan örnekler vererek”* ifadesini kullanmıştır. K8, *“Evet Öğrenci yaş*

aralığıma uygun kazanım uygulayarak onlara bu konuda rehberlik yaparak” cevabını vermiştir. K9, “Evet yapacağım deneye göre materyalleri önceden hazırlayıp sınıf ortamını da düzenleyip çocuklarla yapmaya çalışırım” cevabını vermiştir. K10, “Evet. Deney için gereki malzemeleri eksiksiz olarak hazırlarım. Her deneyi çocuklarla yapmadan önce kendim yaparak oluşabilecek sorunları önden tespit edip gideririm” cevabını vermiştir. K11, “Ön hazırlık” cevabını vermiştir. K12, “Aşamalı bir şekilde” cevabını vermiştir. K13, “Sınıf yönetimini daha etkin kullanarak,” cevabını vermiştir. K14, “Evet. Öncelikle öğrencilerin seviyesine uygun olmasına dikkat ederim. İlk etapta önceden bir kez kendim yaparak olabilecek aksiliklere karşı önlem alırım. Daha sonra kullanılacak bütün Materyallerin hazır olmasını sağlarım” ifadelerini kullanmıştır. K15, “Deneyler önceden mutlaka bir kaç kez yapmak gerekir, yolunda gitmeyen şeyler olarak da yapılıp neden yolunda gitmediği çocuklara anlatılabilir , deneyin öncesinde tahminler sonrasında mutlaka sorular olmalı” cevabını vermiştir. K16, “Evet yönetirim. Deney yapmadan önce gerekli bütün malzemeleri temin ederim. Deneyi sorunsuz olması için kendim denemeler yaparım. Okul öncesi öğrencilerinin anlayacağı şekilde neler yapmam adını araştırma yaparım.” Cevabını vermiştir. K17, “Bazı deneyleri çocuklarla yapmak biraz zor olabiliyor. Deney amacına uygun bir şekilde giderken bir çocuk tüm dikkati dağıtabiliyor. O yüzden önce basit deneylerden başlıyorum. Süreyi çok uzun tutmamaya çalışıyorum. Hepsinin dikkatle dinlediği zamanlarda asıl anlatmak istediğimi söylüyorum.” cevabını vermiştir. K18, “Daha önce yapılmış deneylerden yararlanırım.” İfadesini kullanmıştır. Katılımcı öğretmenler arasından deneyi sağlıklı bir şekilde yürütemeyeceğini söyleyen bir (bir) katılımcı olmuştur. Bu sorulara gelen cevaplar katılımcı öğretmenlerin öğretim sürecini şekillendirmede, problemlerle başa çıkma yollarında kendilerini yeterli gördüklerine işaret etmektedir. Bu sorulardan sonra katılımcı öğretmenlerin fen öğretimi alanında kendileri ile ilgili düşüncelerini belirlemek için doğrudan “Okul öncesi dönemde fen öğretimi alanında yeterli donanımına sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya katılımcı öğretmenlerden on beşi (15), “evet, kısmen, neredeyse” gibi olumlu cevaplar verirken; üç (3) katılımcı net bir şekilde “hayır” cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren katılımcılardan olan K2, bir deney sürecini de aşamalarına uygun bir şekilde yönetemediğini ifade etmiştir. Yine aynı katılımcı fen etkinliklerini çocukların seviyesine

göre nasıl uyarlısınız sorusuna “*sadece çocukların seviyelerine uygun etkinlikler yaparım,*” cevabını vermiştir. “*Fen öğretimi alanında yeterli donanımına sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?*” sorusuna olumlu cevap veren katılımcılardan biri olan K5, öğretimi çocuklar için uyarlama sorusuna da çeşitli yöntemler deneyerek çocukların seviyesine inmeye çalışıyorum şeklinde bir cevap vermiştir. Bu cevaplar katılımcıların sorulara içtenlikle cevap verdiklerini ve cevaplarında tutarlı olduklarını göstermektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Okul öncesi dönemde fen öğretimi, çocukların gelişimini fiziksel, sosyal, psikolojik ve bilişsel alanlarda etkilediği bilinmektedir. Literatürde yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlar da okul öncesi dönemde fen öğretiminin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Ancak, bu araştırmanın da problemini teşkil eden, sahada fen öğretimi uygulamalarından kaçınma önemli bir sorun teşkil etmektedir. Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarını incelemeyi hedefleyen bu çalışmada katılımcılardan elde edilen veriler, araştırmanın soruları ekseninde betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Bu bağlamda, *Öğretmenin eğitim düzeyiyle fen öğretime ilişkin özyeterlilik arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?* Sorusuna cevap aranmış ve verilerin analizi sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin eğitim düzeyleri, aldıkları güncel eğitime özyeterlilikleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın ikincisi sorusu olan “*Öğretmenin öğretim yöntem ve becerileriyle fen öğretimi özyeterliliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?*” problemi, ulaşılan veriler ışığında değerlendirilmiştir. Özyeterlilik inancı yüksek olan öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerinde çeşitliliğe gittiği, olası problemlerle daha yüksek düzeyde başa çıkma yeteneği sergiledikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin özyeterlilikleri ile yöntem ve becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir.

Araştırmada, “*Öğretmenin öğretim sürecini şekillendirme becerisi ile fen öğretimi özyeterliliği arasında bir ilişki var mıdır?*” sorusuna da

cevap aranmıştır. Bu bağlamda görüşme sürecinde katılımcılara öğretim sürecinin şekillendirilmesine ilişkin sorular sorulmuştur. Özyeterliliği yüksek olan öğretmenlerin öğretim sürecini şekillendirme ve öğrenci seviyesine göre uyarlama konusunda kendilerini yeterli gördüklerini, ihtiyaç halinde ilgili alanlarda çalışmalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ulaşılan bu sonuçlar ışığında öğretmenin öğretim sürecini şekillendirmesiyle özyeterlilikleri arasında karşılıklı olarak anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi başlıklı bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin özyeterliliklerini etkileyen çeşitli unsurlar değerlendirilmiştir. Bu unsurlarla özyeterlilik inançları arasındaki ilişkiler tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında şu öneriler sunulmuştur;

Okul öncesi öğretmenlerine yönelik olarak güncel eğitimler gerçekleştirilmelidir.

Eğitimler teknolojik gelişmeler ışığında güncellenmelidir.

Öğretmenlerin görev yaptığı okullar, sınıflar öğretmenlerin eğitim süreçlerini aksatmayacak şekilde donatılmalıdır.

Öğretmenlerin çeşitli eğitimlere katılımları için teşvikler oluşturulmalıdır.

Ayrıca, bu konuda araştırma yapmak isteyen araştırmacılara da şu öneriler sunulmaktadır;

Özyeterlilik araştırmalarında görüşme yöntemini tercih etmek, katılımcıların duygularını, inançlarını, değerlerini öğrenmede kolaylık sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntem derinlemesine araştırma olanağı da sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırmacılara, özyeterlilik araştırmalarında görüşme yöntemi kullanmaları önerilmektedir.

Bir il ya da ilçe özelinde araştırma yapmak isteyen araştırmacılara okul çeşitliliğini sağlamak için il ya da ilçe milli eğitimden görüş almaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2005). Etkili öğrenme ve öğretme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları
- Bahçeci Sansar, S. (2010) Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimine Yönelik Tutumları ile Fen Etkinliklerinde Kullandıkları Yöntemler Arındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Bolu
- Ertürk, S. (1979), Eğitimde Program Geliştirme, Yelken-tepe Yayınları: 4, 3. Baskı, Ankara.
- Fidan, N. (1985). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Alkım Yayınevi
- Gazioğlu, F. (2022) Öğretmenlerin Fen Eğitimine Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi. Kırşehir
- Havuz, Ş. (2021) Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Uzaktan Eğitim Algılarına Etkisinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi. İstanbul
- Karaman Eflatun, H. (2021) Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Öğretimine Yönelik Tutumları İle Fen Ve Doğa Etkinliklerine Yönelik Görüşleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi. Elazığ
- Koç, F ve Sak, R. (2016) Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Etkinliklere Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi. Eğitim Fakültesi Dergisi 30 (1), 2017, 43-71.
- Meger, J.P., Allen, N.J. (1997). A Three-Component Conceptualization of Organizational Commitment, Human Resources Management Review. 1, 11
- Morris, C.G., (2002), Psikolojiyi Anlamak, Ayvacık, H.B., Sayıl, M., (Çev.), Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları
- Uludüz, Ş. M. (2017) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Okuryazarlık Düzeyleri İle Fen Öğretimi Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi. Giresun

***OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE WEB 2.0 UYGULAMALARI
KULLANMANIN ETKİLERİ***

Ebru MARAL

OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE WEB 2.0 UYGULAMALARI KULLANMANIN ETKİLERİ

Ebru MARAL³

Özet

Günümüz yüzyılında teknolojik açıdan ilerlemiş birçok ülke, artık gerçek gücün fiziksel güçte değil de eğitilmiş insanın beyin gücünde olduğunu farkına varmışlardır. Bu önemli gelişme sonucunda eğitimini teknolojinin gereklerini yerine getirecek şekilde yeniden yapılandırma sürecine girmişlerdir. Bu gelişmeleri görüp de bizim de eğitimdeki bu oluşuma kayıtsız kalmamız düşünülemez. Bilişim Çağı olarak nitelendirilen 21. yüzyılda bilgiye hızlı erişim bireylerin ve toplumların gelişmesi için hayati önem taşır. Bizim de dünyadaki bilgi toplumları arasında yerimizi alabilmek için teknolojik yenilikleri yakından takip etmeli ve teknolojinin gereklerini yerine getirmeliyiz. Bunu ise bilgiye ulaşmak, ilgi duyduğu alanda eğitim almak isteyen her bireye öğrenim imkânı sunmakla başarabiliriz. Bilimsel gelişmelerin sürekliliği, teknolojik yenilikleri de beraberinde getirmektedir. Teknoloji çağı çocuklarının, bu gelişmelere ayak uydurması için Web 2.0 teknolojilerini derslerde kullanarak öğretme- öğrenme sürecindeki herkesin aktif katılımını sağlayarak başarıyı artırmak hedeflenmektedir. İş birliğine dayalı öğrenme ortamları oluşturarak, sürece katılanların yaratıcı fikirler oluşturmalarına ve paylaşmasına imkân sunmaktadır. Araştırmanın amacı; okuma yazma öğretiminde Web 2.0 uygulamaları kullanmanın akademik başarıya etkisini ortaya koymaktır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Konya ilinin ilköğretim birinci kademe (ilkokul) düzeyinde eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştiren 16 öğretmen araştırmaya dâhil edilmiştir. Derslerde Web 2.0 araçlarının kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Eğitim, Öğretim, Web 2.0, Okuma Yazma*

³ Ebru Maral, Millî Eğitim Bakanlığı, Uzman Öğretmen, Orcid: 0009-0004-8747-8273

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İlk okuma yazma öğretimi bireyin eğitimi ve geleceği açısından yaşamsal bir öneme sahiptir. İlk okuma yazma süreci içerisinde kazandırılacak beceri ve alışkanlıklar, ileride kazanılacak diğer beceri ve alışkanlıkların temelini oluşturmaktadır. Temelleri sağlam atılmış okuma yazma becerilerinin bireyin çok yönlü gelişiminde ana unsur olarak düşünebiliriz.

Kayıkçı (2008) ilk okuma-yazma öğretimi; kaynak olarak anlamlı işaretlerle kodlama ve alıcı olarak anlamlı işaretlerin kodlarını çözerek anlamlandırmanın öğretimini içeren bir süreçtir. Güneş (2007), okuma-yazma öğretimini bireyin zihinsel ve dil becerilerini geliştirme olarak ele almaktadır. Baş (2006), ilk okuma-yazma öğretimini erken çocukluk döneminde başlayan dil becerilerine okuma ve yazma becerilerinin de kazandırılması süreci olarak tanımlamıştır. Okuma yazma; dinleme, sesi tanıma, taklit ederek konuşma ile başlayan dil becerilerinin üzerine, sesin görsel sembolleri olan harflerin hissedilmesi, kavranması ve bunların yazıya dökülmesi ile devam eden bir süreç, olarak belirlemektedir.

Anderson'a (2007) göre web 2.0 araçları bireysel ürün ve kullanıcının ürettiği içerik, kalabalığın gücünü ve birlikteliğini kullanma, açık kaynak kodluluk, katılım yapısı vb. gibi düşüncelerle oluşturulmuştur (Akt. Horzum, 2010). Günümüzde birçok popüler web 2.0 araçları bulunmaktadır. Web 2.0 araçları eğitimde farklı öğrenme yollarını ortaya çıkarmıştır. Etkileşimli araçlar sayesinde hem öğrenen hem öğreten konumunda bulunmaktadır. Oluşturulan materyaller paylaşımlı olduğundan; herkesin kullanabileceği materyallerin geliştirilmesine yararlanıcılar katkı sağlayabilmektedir. Bu da kişiler arasında iş birliğini artırması sonucu, öğrenmeyi sınırların dışına taşıyabilecektir. Dünya çapında kullanılması, öğrenenlerin ufkunu açacaktır. (S.Hamlı,D.Hamlı, 2021)

Kısaca,Web 2.0 terimi genellikle internet üzerinde etkileşimli bilgi paylaşımını, işbirlikli çalışmayı, bireysel veya grup odaklı düzenlemeyi kolaylaştıran web uygulamalarına verilen genel bir ismi ifade eder. Web 2.0, yeni öğretme ve öğrenme fırsatları yaratmanın yanı sıra bilgiyi oluşturma ve yayılma biçimini sonsuza dek değiştirme

potansiyeline sahiptir. Web 2.0 ile ilişkili uygulamalar kullanım kolaylığı, açık yapıları ve iş birliği ve iletişimi desteklemeleri nedeniyle eğitimi dönüştürmede önemli etkiye sahiptir. Öğretmenler, öğrencilerin ilgisini çekmek ve öğrenme deneyimlerini geliştirmek için web 2.0 araçlarını kullanabilir (Yuen vd., 2011). Çağımızda, bireylerin eğitim ve iş hayatına hazırlanmalarında Web 2.0 araçları kritik rol oynamaktadır. Bu araçlar yaratıcı ve kritik düşünme becerilerini destekleyerek; onların aktif bireyler olmasına katkı sağlamaktadır. Yeni nesil internet çağı çocuklarının, ihtiyaçlarına karşılık vermektedir. Bu araçlar farklı öğrenme yollarını ortaya çıkarmıştır.(Hamalı,2021)

Teknoloji çağı çocuklarının, bu gelişmelere ayak uydurması sanıldığı kadar zor olmamakla birlikte, ilgilerini de çekmektedir. Trilling ve Fadel'e (2009) göre; başarıyı artırmak ve performansı yükseltmek için gereksinim duyulan iletişim, etkileşim, aktivite vb. unsurların her seviyede ve kolayca yapılabilmesini sağlayan yeni ortamların işe koşulması, eğitim ortamındaki rolleri ve yetkinlik gereksinimlerini de hızla değiştirmektedir (Akt. Öztermiyeci, 2019). Günümüz eğitimi de rotasını bu yöne çevirmiştir. Buna göre; öğrenenlerden, araştıran, sorgulayan, eleştiren ve kritik düşünebilen, analiz yapabilen bireyler olması beklenmektedir. Bunların yanı sıra bireylerin, teknolojik yeterlikleri de kazanması istenmektedir. 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanan bu beceri ve yetkinlikler bireylerin toplumdaki statüsünü belirlemektedir. Yaşadığımız yüzyıl gereği eğitimin amacı; öğrenenlerin bilimsel gelişmeleri takip etmesi, yeniliklere açık olması, 21. yüzyıl becerilerini kazanması, diğer bir deyişle çağı yakalaması beklenmektedir. (S.Hamalı,D.Hamalı, 2021)

Literatürdeki çalışmalara da baktığımızda, web 2.0 araçlarını kullanarak okuma yazma öğretiminin öğrencilerin daha kolay okuma yazma öğrendiği, eğlenerek sıkılmadan ders işlendiği, görsel hafızayı kelime dağarcığını güçlendirdiği görülmektedir. Öğretim sürecinde öğrenenlerden beklenen, süreçte aktif bir katılımcı olmaları ve içeriğe katkıda bulunmalarındır. Günümüzde, içerik oluşturma, içeriği kontrol etme, paylaşma gibi birçok imkân sunan teknolojik gelişmenin başında web 2.0 araçları gelmektedir. Sayısı ve çeşitliği giderek artmakta olan bu araçların, öğretim süreci boyunca sürekli kullanılabilecek araçlar olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, Web 2.0 araçlarının okuma yazma öğretimindeki etkisine yönelik kanıt elde edilmeye çalışılmıştır. Web 2.0 araçlarının, öğrencilerin akademik başarısını etkileyip etkilemediği ile ilgili bulguları ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada kullanılan web2.0 araçlarının şu andaki eğitim sistemine, sınıf öğretmenlerine, öğrencilerin gelişimine katkıları araştırılmıştır.

BÖLÜM 2

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi çizilecek, araştırmaya dair temel kavramlar web 2.0 ve motivasyon alt başlıklarına ilişkin ilişkin bilgiler verilecektir.

2.1.Web 2.0

Web 2.0 kavramı ilk kez 2004 yılında, O'Reilly ve MediaLive International tarafından düzenlenmiş ve Google, Yahoo, Msn gibi lider şirketlerin de katıldığı bir Web konferansında, Web alanında yaşanan gelişmeler tartışılırken ortaya çıkmıştır (Genç, 2010).

Çağımızda, bireylerin eğitim ve iş hayatına hazırlanmalarında Web 2.0 araçları kritik rol oynamaktadır. Bu araçlar yaratıcı ve kritik düşünme becerilerini destekleyerek; onların aktif bireyler olmasına katkı sağlamaktadır. Yeni nesil internet çağı çocuklarının, ihtiyaçlarına karşılık vermektedir. Bu araçlar farklı öğrenme yollarını ortaya çıkarmıştır.(Hamalı,2021)

Buradaki tanımlardan da anlaşıldığı gibi Web2.0 öğrencileri aktifleştirir, sınıf içi etkileşimi sağlar.Yeni nesil internet çağı öğrencilerin de bu anlamda ihtiyaçlarını karşılar. Öğretim sürecinde öğrencilerden beklenen, öğrenme sürecinde aktif bir katılımcı olmalarıdır. Günümüzde, birçok olanak sunan teknolojik gelişmenin başında web 2.0 araçları gelmektedir. Sayısı ve çeşitliği giderek artmakta olan bu araçların, öğretim süreci boyunca sürekli kullanılabilecek araçlar olacağı düşünülmektedir. Bu araçlar yaratıcı düşünme becerilerini destekleyerek; onların aktif öğrenciler olmasına katkı sağlamaktadır. Günümüzdeki internet çağı öğrencilerin ihtiyaçlarına karşılık vermektedir. Bu araçlarla farklı öğrenme yolları ile öğrenciler, hem öğrenen hem öğretken konumundadır. Oluşturulan

materyaller paylaşımlı olduğundan; her öğrencinin kullanabileceği materyallerin geliştirilmesiyle herkese katkı sağlayabilmektedir. Bu da öğrenciler arasında iş birliğini artırması sonucu, öğrenmeyi öğrenen, başarılı öğrenci olmalarına olanak sağlamaktadır.

2.2.Eğitim

Ertürk (1979: 12)'e göre, eğitim bir süreçtir. Eğitimin bireylerin davranışlarında değişme yapmayı amaçladığı ve davranışlarda değişimin yaşantılarla olabileceği sayılılarından hareketle eğitimi şu şekilde tanımlamaktadır: "Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir."

Eğitim Akımları' nı incelersek;

Daimicilik: Realizmden ilham alan bu görüş, İnsan doğasının en önemli yanının akıl olduğunu savunur. Bu nedenle, eğitimde insan zihninin gelişmesine önem verilmesi gerektiğini belirtir.

Esasicilik: Bu görüşe göre insanları eğitilmiş olarak kabul edebilmek için bütün insanların sahip olması gereken esaslar vardır. Esasiciler daha çok programların konu alanı üzerinde durur ve zamanın tecrübesinden geçmiş kalıcı temel konuların ve değerlerin seçimine önem verirler. Öğretmen otoritesinin sınıfta yeniden yerine oturtulmasını savunurlar. Bu görüşün dayandığı ilkelerden biri de; Eğitimde ve öğretimde girişim öğrenciden çok öğretmende olması ve okulda zihinsel yaklaşımın geleneksel yöntemleri kullanılması gerektiğidir.

İlerlemecilik: Bu görüşe göre; eğitimin sürekli bir gelişim içinde olduğu öne sürülür.

İlerlemeciliğin ilkeleri: Eğitimin aktif ve çocuğun ilgisine göre olması gerektiği, okulun yaşama hazırlık olmaktan çok, yaşamın kendisi olması gerektiği, eğitim ortamının demokratik olması gerektiğini savunur.

Yeniden Kurmacılık: Bu eğitim akımı, ilerlemeciliğin bir devamı olup son gelişen akımlardan biridir. Bu akıma göre eğitimin amacı, toplumu yeniden düzenlemek ve toplumda gerçek demokrasiyi yerleştirmek

olarak kabul edilmektedir. Bu görüşe göre eğitim, yeni bir toplumsal düzen yaratmaya girişmelidir. Bu konuda temel sorumluluk okullardadır. Bu işte esas güç öğretmenlerdedir. Okul yeni bir toplumsal gelişmeye imkân verecek biçimde geleceğe yönelik olmalıdır. Buraya kadar felsefi sistemlerden etkilenecek ortaya çıkım ve gelişen eğitim akımları ana çizgileriyle gözden geçirilmiştir. Eğitimciler bu eğitim akımlarından etkilenecek ya öğretmeni merkez alan ya da öğrenciyi merkez alan eğitim programları hazırlamışlar ve uygulamışlardır. Eğitim programlarının “öğrenciyi merkeze alım” bir eğitim programı olması gerektiğini savunan eğitimciler ilerlemeciler ve yeniden kurmacılardır.

“Öğretmeni merkeze alan” bir eğitim programı olması gerektiğini savunan eğitimciler ise daimiciler ve esasicilerdir (Demirel 1997).

Açıkgöz (1986)’e göre eğitim; demokrasinin en önemli hedeflerinden biri öğrencidir. Öğretmenin sınıfta yerleştirmeye çalışacağı demokrasi için karşılıklı saygı ve sevgi esastır.

Her öğrencinin kendi gelişiminde ilerleyeceği gerçeği kabul edilmelidir. Eğitimin her kademesindeki öğretmenler; öğrencilerine karşı hoşgörülü, haklara saygılı, kişiliklere saygılı, tarafsız, tartışmaya açık, yol gösterici, yardımcı, tutarlı, demokratik davranışlar içinde olmalıdır. Eğitimin her düzeyinde demokratik bir sınıf ortamı oluşturarak ders işlemleri ve bu yolla öğrencilerin de demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeye çalışmaları, demokrasinin geleceği açısından olduğu kadar, toplumun ilerlemesi kalkınması açısından da önem taşımaktadır.

2.3.Öğretim

Eğitim ve öğretim birbirlerinden bağımsız düşünemeyeceğimiz iki kavramdır.

Öğretim “ Öğrenci gelişimini amaçlayan ve öğrenmenin başlatılması, sürdürülmesi ve gerçekleştirilmesi için düzenlenen planlı etkinliklerden oluşan bir süreç olarak ele alınabilir (Açıkgöz, 2000, s.11). Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere, öğretim; eğitim sisteminin içinde yer alan alt sistem ya da süreçlerden biridir.

Günümüzde artık öğretimin ülkenin genel gelişimindeki yeri değil, öğretimin nasıl daha iyi verileceği tartışılmaktadır. Sosyologlar,

psikologlar ve uzmanlar öğretimdeki değişik metotlar ve tekniklerle ilgili çalışma ve araştırmalarını halen sürdürmektedirler. (O. Cetin, M Cakiroglu , C. Bayılmış ve H. Ekiz, 2004)

Bir sistemin en can alıcı ögesi işlemlerdir. Eğitim sisteminde işlemler, öğrenme-öğretme süreçlerini, yani eğitim durumlarını içermektedir. Eğitim durumu, hedef -davranışları her bir öğrenciye kazandırmak için yapılan tüm zihinsel etkinlikleri, araç-gereç ve donanımı, fiziksel biyolojik ve kimyasal yapıları ve zamanı, özellikle örnek davranışları kapsamaktadır (Sönmez 1985: 138).

Eğitim-ğretim etkinlikleri, genellikle sınıf ortamında oluşmaktadır. Sınıf ortamının niteliği, öğretme öğrenme süreçlerini büyük ölçüde etkilemektedir. Bloom (1979: 108-190)'a göre sınıf ortamı, öğretme-öğrenme süreçlerinde çok önemli bir değişkendir. Sınıf içinde öğrencilerin öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla ilişkileri ile öğretmenlerin öğrencileriyle ilişkileri, sınıf ortamının havasını belirlemektedir.

Demokratik bir sınıf ortamının varlığı, ğrenci başarısını etkileyen önemli etkenlerden bir olduğu kadar, ayrıca öğrencilerde demokratik tutum ve davranışların geliştirilmesinde de önemli bir etkindir.

BÖLÜM 3

ARAşTIRMA

3.1. Araştırma Problemi

Literatürde baktığımız çalışmalarda ulaştığımız sonuçlara göre; Okuma yazma ğretiminde web2.0 uygulamaları kullanmak öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini dağıttığı için olumsuz etkilere sahip olduğu görülmüştür. Koçer (2012) ayrıca öğrencilerin genelinin İnternete bağlandıkları zamanlarda sosyal medya sitelerini de en az bir kez ziyaret ettiklerini tespit etmiştir. Günün büyük bir kısmını internette; telefon, televizyon, tablet ve bilgisayar başında geçiren çocuklarda dikkat eksikliği ve odaklanma, motivasyon eksikliği olduğu görülmüştür. Bu da çocuğun okul başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. *Kestel ve Aybıyık'ın* (2016) araştırmalarına göre öğrenciler siber zorbalığa en yüksek oranda sosyal ağlarda maruz kalmaktadırlar. Araştırmacılara göre sanal ortamdaki bu olumsuzluk gerçek yaşama da yansıyabilmekte ve etkisini burada da sürdürebilmektedir. Okul dışında gerçek hayatta da bu

çocukların, mutsuz, tatminsiz, çabuk sıkılan çocuklar olduğu görülmektedir.

Cengizhan (2005) araştırmasında öğrencilerin İnternet kullanım sürelerindeki artışın, onların yerine getirmeleri gereken sorumlulukların aksamasına neden olabildiğini belirtmektedir. Bu tanımda da görüldüğü gibi, gerçek hayatta kesmesi, yapıştırması, boyaması, parmağıyla sayması gibi beceri ve sabır gerektiren işleri yapmayı reddettikleri görülmektedir. Yine Web 2.0 araçlarını kullanmak öğrencilerin yazma hızını azaltması, öğrencileri tembelleştirmesi, öğrencileri yazmadan uzaklaştırması, hayal gücünü sınırlandırması, öğrencilerin dikkatini dağıtması, fazla zaman harcanması, istenmeyen öğrenmelerin gerçekleşmesi, göz sorunları gibi sağlık problemlerine neden olması, sınıflardaki araç, gereç ve donanım eksikliği gibi olumsuzlukları da tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, fiziksel sağlık açısından çeşitli problemlerin yaşandığı tespit edilmiştir. Bu fiziksel sorunların başında görme bozuklukları, duruş bozuklukları, kamburluk, kilo problemi, sağlıksız beslenme, beslenme alışkanlığındaki bozukluklara bağlı olarak yaşanan bağışıklık sistemi sorunları gelmektedir. Aynı zamanda, ekranla irtibatı fazla olan çocuklarda dil ve iletişim problemleri, sosyalleşme problemleri, kas becerilerinde gerileme, göz teması kuramama gibi, asosyallik, iletişim becerilerinde kusurlar, hız düşkünlüğü, çabuk sıkılma gibi davranışlar sergilemesine sebep olmaktadır bu durum gerçek ve hayal arasındaki farkın yitirilmesi gibi sorunlara da yol açtığı tespit edilmiştir.

Bu bağlamda web 2.0 araçları kullanmanın okuma yazma öğretimini üzerindeki etkilerine ilişkin araştırmanın soruları

- 1- Web2.0 Araçlarını Okuma Yazma Öğretiminde Kullanmak Öğrenci Başarısını Nasıl Etkiler?
- 2- Okuma yazma öğretiminde web 2.0 araçları kullanmanın geleneksel yöntemlere göre güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?

3.2.Araştırma Deseni

Fenomenoloji, insan deneyimlerini anlamaya çalışır. Fenomenoloji, bir kavram ya da olgu hakkında insanların görüşlerini, duygularını, düşüncelerini, bakış açılarını, deneyimlerini anlamaya, açıklamaya çalışır. Fenomenolojik Araştırma Deseni, doğası gereği derinlemesine

görüşmeler ile ortaya çıkar. Bu çalışmalar, uzun görüşmeler veya birden çok oturum gerektiren görüşmeler şeklinde yapılabilir. Bu nedenle örneklem sayısı da sınırlı olmaktadır. Bu çalışma deseninde örneklem büyüklüğü için birden çok görüş vardır. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde ağırlıklı olarak fikir birliğine varılan iki görüş öne çıkmaktadır. Bu görüşlerden birincisi, derinlemesine mülakatın en az 1 en çok 12 katılımcı ile gerçekleşebileceği yargısıdır (Wilson, 2015, s.41; Denzin ve Lincoln, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.67). İkinci durum ise yapılan görüşmelerde katılımcılardan alınan cevapların tekrarlanmaya başladığı anda yani doyum noktasına ulaşıldığında mülakatların bırakılması gerektiğidir (Denzin ve Lincoln, 2008).

Araştırmada cevapların tekrarlanmaya başladığına 16. katılımcıda karar verilerek doyum noktasına ulaşıldığı ön görülmüştür. Bu iki nedenle çalışmam 16 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

3.3.Evren, Örneklem, Çalışma Grubu

Çalışma Grubu: 2022-2023 eğitim öğretim yılında Konya’da Milli Eğitim Bakanlığı okullarında aktif olarak çalışan 16 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

3.4.Sınırlılıklar

İlkokul Öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarının okuma yazma öğretiminde kullanılması öğrencilerin başarısına etkisi isimli araştırma Konya ili ile sınırlıdır. 2022-2023 yıllarında Konyada öğretmenlik yapan tüm resmi, özel, bağımsız ilköğretim birinci kademe düzeyindeki öğretmenlerle sınırlıdır. Öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarının okuma yazma öğretiminde kullanılmasının, öğrencilerin başarısına etkisine ilişkin inceleme ve analizde kullanılacak veriler, katılımcıların görüşme sorularına vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

3.5.Verilerin Toplanması

İlkokul Öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarının okuma yazma öğretiminde kullanılması öğrencilerin başarısına etkisi isimli araştırmada veri toplamak için görüşme yöntemine başvurulmuştur. Google formlar üzerinden hazırlanan sorular, katılımcı öğretmenlere yöneltilmiştir. Araştırmanın verilerini araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar oluşturmaktadır

3.6.Verilerin Analizi

İçerik analizi, iletişimin sunulan içeriğinin tarafsız, sistematik ve niceliksel tanımıdır (Berelson 1952: 17).

İçerik analizi, metin içinde tanımlanan belirli karakterlerden sistematik ve tarafsız sonuçlar çıkarmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Stone ve ark. 1966: 213). İçerik analizi veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff 1980: 25). İçerik analizi, metinden çıkarılan geçerli yorumların bir dizi işlem sonucu ortaya konulduğu bir araştırma tekniğidir. Bu yorumlar, mesajın göndereni, mesajın kendisi ve mesajın alıcısı hakkındadır (Weber: 1989: 5).

İçerik analizi yöntemi, sorunun sistematik ve tarafsız bir biçimde sunumunu hedefler. Ancak, yine de araştırmanın özel amacı ve hangi disiplinde uygulandığına bağlı olmaksızın bir takım sorunlar araştırmacının karşısına çıkmaktadır: Araştırma evreni nedir ve buradan ne kadar bir örneklem seçilmelidir? Tekraren yapılacak araştırmalar tutarlı sonuçları verebilecek midir ve dolayısıyla araştırma tekrar edilebilir nitelikte midir? Öngörülenler ölçülebilmiş midir? Bu ve benzeri sorular, her araştırmanın yanıtlamak zorunda olduğu sorulardan bir kaçını oluşturmaktadır (Holsti 1969: 117-23).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı üzere içerik analizi :”sistematik” ve”objektif “olmalıdır.

Araştırmada, İlkokul Öğretmenlerinin Web2.0 araçlarının okuma yazma öğretiminde kullanılmasının öğrencilerin başarısına etkisi problemleri doğrultusunda içerik analizi yöntemiyle analiz edilecektir.

BÖLÜM 4

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde İlkokul Öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarının okuma yazma öğretiminde kullanılması öğrencilerin başarısına etkisi ve Geleneksel yöntem ile web2.0 ile uygulamaları okuma yazma eğitimi arasındaki farkları değerlendirmek amacıyla uygulanan görüşme formu sonucunda ulaşılan veriler paylaşılacaktır.

4.1.Demografik Bulgular

İlkokul Öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarının okuma yazma öğretiminde kullanılmasının öğrencilerin başarısına etkisi amacıyla yürütülen bu araştırmada 16 kişiden oluşan çalışma grubuna ilişkin demografik veriler Tablo 1’de verildiği gibidir.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Bilgileri Tablosu

Çalışma Grubuna Ait Demografik Veriler	
Yaş	20-30 yaş arası: %18,8
	30-40 yaş arası: %56,3
	40-50 yaş arası: %25
Cinsiyet	Erkek: % 43,8
	Kadın: % 56,3
Okul Türü	İlkokul: 16
İnternet Erişimi	Var: 16
	Yok: 0
Erişim Kaynağı	Telefon: 16
	Tablet: -
	Bilgisayar: -
Kullanılan Web2.0 Araçları	Kahoot,wordwall,learningapps,padlet,tagul,kodlama,pixelartvoki, Clasdogo,chatterkid,learningapps,wordcloudy,mentimeter,kelime bulutu,ofis,adobe acrobat pro.

Tablo 1’de katılımcıların demografik dağılımlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tablo 1’e göre çalışma grubunun 16 kişiden oluştuğu; grubun yaş dağılımının 20-30 yaş arası: %18,8 30-40 yaş arası: %56,3 40-50 yaş arası: %25 şeklinde gerçekleştiği,40-50 yaşarasının fazla olduğu, kadın katılımcı sayısının erkeklere göre fazla olduğu, okul türü dağılımının araştırmanın hedef kitlesine ve amacına uygun olarak ilkokul şeklinde gerçekleştiği, katılımcılardan 16 öğretmenin internet erişimi imkânına sahip olduğu; öğretmenlerin hepsinin telefon

kanalıyla internet erişimi sağladıkları; kullanılan Web2.0 Araçlarının ise; Kahoot, wordwall, learningapps, padlet, tagul, kodlama, pixelartvoki, Clasdogo, chatterkid, learningapps, wordcloudy, mentimeter, kelime bulutu, ofis, adobe acrobat pro. olduğu görülmektedir.

4.2. Araştırma Problemine İlişkin Bulgular

İlkokul Öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarının okuma yazma öğretiminde kullanılması öğrencilerin başarısına etkisi isimli araştırma amacıyla uygulanan görüşme formu sonucunda ulaşılan veriler paylaşılacaktır.

4.2.1. Web2.0 Araçlarını Okuma Yazma Öğretiminde Kullanmak Öğrenci Başarısını Nasıl Etkiler? Problemine İlişkin Bulgular

Web2.0 Araçlarını Okuma Yazma Öğretiminde Kullanmak Öğrenci Başarısını Nasıl Etkiler? Sorusu katılımcılara yöneltilmiştir.

Ö1, bu soruya, “Görsel hafızayı güçlendirir.” Ö2, “Olumlu yönde etkiler.” Ö3 “Bilişim teknolojileri kullanmasını, grup çalışmaları yapabilmesi, derslerde aktif olarak yer alması, özgüven kazanması, öğrenciler bu şekilde hem eğlenmekte, hem de öğrenmektedirler. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum.” Ö4, “Başarıyı artırır.” Ö5, “Hafızayı güçlendirir.” Ö6, “Somut yaşantılar kazandırır.” Ö7, “Dersleri daha dikkatli dinliyorlar, daha istekli oluyorlar.” Ö8, “Olumlu yönde etkiler.” Ö9, “Olumlu yönde etkiler” Ö10, “Olumlu yönde etkiler.” Ö11, “İyi yönde etkiler.” Ö12, “Öğrencilerin işbirliği yeteneğini geliştirir. Kendisi çalışmalar yaparak özgün çalışmalar yapar.” Ö13, “Olumlu etkiler.” Ö14, “Öğrenmeyi öğrenen, araştıran, sorgulayan bireyler olmalarını sağlar.” Ö15, “Somut olduğu için daha çabuk kavrar.” Ö16, “Olumlu yönde etkiler.”

Cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 4. Web2.0 Araçlarını Okuma Yazma Öğretiminde Kullanmak Öğrenci Başarısını Nasıl Etkiler?

Problemine İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Olumlu Etkileri	Görsel hafızayı güçlendirir.	Aktif olmak, başarıyı artırmak	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö13,Ö16	11
	İşbirlikçi öğrendiği için özgüven kazanır.	Özgüvenli olmak	Ö3,Ö6,Ö12,Ö14,Ö15	5
Olumsuz Etkileri	İletişim Sorunları	Asosyallik,motivasyon ve dikkat eksikliği		0
	Fiziksel Sorunlar	Duruş bozukluğu		0
Toplam				16

Tablo 2’de katılımcı öğretmenlerin *Web2.0 Araçlarını Okuma Yazma Öğretiminde Kullanmak Öğrenci Başarısını Nasıl Etkiler?* Problemine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu görüşler tema ve alt temalarda incelenerek kodlanmış ve f değeri tespit edilmiştir. Tablo 2’ye göre katılımcı öğretmenlerden (11 kişi) Web2.0 araçlarının görsel hafızayı güçlendirerek aktifliği ve başarıyı artırdığı yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcı öğretmenlerden (5 Kişi) İşbirlikçi öğrenmeye olanak sağladığı için özgüven kazandıklarını tespit edilmektedir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ve tema ve alt temalarda tespit edilen veriler birbirlerini doğrular nitelikte gerçekleşmiştir.

4.2.2. Okuma yazma öğretiminde web 2.0 araçları kullanmanın geleneksel yöntemlere göre güçlü ve zayıf yönleri nelerdir? Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Okuma yazma öğretiminde web 2.0 araçları kullanmanın geleneksel yöntemlere göre güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?” sorusu katılımcılara yöneltilerek Web2.0 Uygulamaları Temelli Okuma Yazma Öğretimi ile Geleneksel Okuma Yazma Öğretiminin karşılaştırılması yapılmıştır.

Ö1, bu soruya,” Geleneksel olan ezbere dayalı, diğerinde öğrenci işbirliği içinde olduğu için daha rahat öğreniyor.”Ö2,”Web2.0 uygulamalarında öğrenci işbirliği içinde olduğu için öğrenme kolaylaşır.”Ö3,”Geleneksel yöntemler yalnızca okumaya ve var olan bilgiyi bulmaya hizmet ediyorken Web2.0 teknolojileri okuma yazma etkinlikleri ile herkesin aktif katılımcı olabildiğine ve içerik geliştirebildiği ortamlar sunmaktadır. Bu nedenle Web2.0 araçlarını kullanmak daha uygun diye düşünüyorum.”Ö4,”Gelenekselde çocuk sıkılabilir ama Web2.0 araçlarıyla öğrenirken eğlenir.”Ö5,”Web2.0 uygulamaları kullanıldığında öğrenci eğlenerek, keşfederek, işbirliği içinde öğrenir, bu da öğrenmeyi sıkıcılıktan kurtarır.”Ö6,”Geleneksel yöntemlerden daha etkili oluyor. Özellikle görsel ve işitsel Web2.0 araçları sayesinde öğrenme kalıcı oluyor.”Ö7,”Öğrenciler daha aktif ve öğrenmenin merkezinde oldukları için verim artıyor. Okumaya geçiş süreci hızlanıyor. Dersler daha eğlenceli.”Ö8,”Daha etkili oluyor,Web2.0 uygulamalı eğitirim.”Ö9,”Yaparak yaşayarak öğrenme.”Ö10,”Web2,0 Uygulamaları görsel olarak zengin içeriğe sahip olduğu için öğrenmeyi pekiştiriyor. Geç öğrenen öğrenciler için de kolaylaştırıcı.”Ö11,”Web2.0 temelli okumada dikkat yoğunluğu fazlaştığı için eğitim öğretime katkısı daha fazla olmaktadır.”Ö12,”Görsel ,işitsel gibi bir çok duyu ve zeka düzeyini etkilediği için öğrenme sürecini olumlu etkiler.Geleneksel yöntem sınırlı duyu ve zeka düzeyini etkilemesi öğrenimi güçleştirmektedir.”Ö13,”Geleneksel yöntemde çocuk pasif durumdadır.Bu, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaz.Ama web2.0 araçları eğlenerek işbirliği ile öğrenmeyi sağladığı için öğrenmek hem kolay,hem hızlı ,hem eğlenceli olmaktadır.Ö14,”Daha kalıcı, eğitici,öğretici.”Ö15,”Dijital çağa uygun web2.0 araçları okumayı zevkli ve kolay hale getiriyor.

Tablo 3. *Okuma yazma öğretiminde web 2.0 araçları kullanmanın geleneksel yöntemlere göre güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?Problemine İlişkin Öğretmen Görüşleri Tablosu*

Temalar		Kodlar	Katılımcılar	f.
Güçlü Yönler	Geleneksel Yöntem	Kalıcı Öğrenme, Zaman tasarrufu		0
	Web 2.0 Uygulaması	Kalıcı öğrenme, aktif öğrenci işbirliği, eğlenme, keşfetme	Ö1, Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11, Ö12,Ö13,Ö14 Ö15,	10
Zayıf Yönler	Geleneksel Yöntem	Pasif öğrenci, sıkıcılık, Ezbere dayalı öğrenme ,	Ö1, Ö2,Ö4, Ö5,13	5
	Web 2.0 Uygulaması	Dikkat Dağınıklığı, Odaklanma Sorunları, Göz Hastalıkları, Fiziksel Kusurlar		0
				0
Toplam				15

Tablo 3’de katılımcı öğretmenlerin *Okuma yazma öğretiminde web 2.0 araçları kullanmanın geleneksel yöntemlere göre güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?Problemine ilişkin görüşlerine* yer verilmiştir. Bu görüşler tema ve alt temalarda incelenerek kodlanmış ve f değeri tespit edilmiştir. Tablo 3’e göre 10 katılımcı Web2.0 içerikleri ile öğrenmenin kalıcı öğrenme, aktif öğrenci ,işbirliği içinde eğlenerek,keşfederek öğrenme olduğunu ifade etmiştir. Geleneksel yöntemde 5 katılımcı ise ezbere dayalı öğrenme, pasif öğrenci, derslerde sıkılma durumu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bilgiler ışığında ilkökul öğretmenleri Web2.0 Uygulamaları Temelli Okuma Yazma Öğretimi ile Geleneksel Okuma Yazma Öğretiminin güçlü ve zayıf yönleri karşılaştırıldığında Web2.0 içerikleri ile öğrenmenin daha çok etki etkili olduğunu; öğrencilerin somut yaşantılar kazanarak kalıcı öğrendiklerini,işbirliği

içinde ve aktif oldukları için eğlenerek , keşfederek öğrendiklerini ifade etmek mümkün hale gelmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sonuç

Bu makale, teknoloji çağındaki öğrencilerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinde web 2.0 teknolojilerinin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarısına etkisini açıklamıştır. Araştırma elde edilen bulgular doğrultusunda; yapılan çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Gündoğdu'nun (2017), araştırmasında; Web 2.0 teknolojileri ile tasarlanmış iş birliğine dayalı öğrenme ortamının, akademik başarı üzerinde geniş bir etkiye sahip olduğu bulgusu ile örtüşmektedir.

Web 2.0 araçlarının öğretme-öğrenme sürecine olumlu yönde birçok katkısı bulunmaktadır. Huang, Jeng ve Huang (2009) Web 2.0 araçlarının öğrenmeyi destekleyen, aktif katılımı sağlayan, iş birliğini teşvik eden, öğrenci katılımını artıran, olumlu ve cesaret verici bir öğrenme ortamı sunduğunu vurgulamışlardır. Korucu ve Yücel (2015) Web 2.0 araçlarının kalıcı öğrenmeyi artırma, eğitim ve öğretim sürecini daha etkin hale getirme, kavram öğretimini kolaylaştırma, öğretme ve öğrenme sürecini kolaylaştırma, eğitim ve öğretimde verimliliği artırma gibi önemli etkilerinin olabileceğini belirtmektedir. Bahsedilen katkıları nedeniyle Web 2.0 araçlarının eğitime entegrasyonu önemli görülmektedir (Tekinarslan, 2008).

Web2.0 araçlarının, öğrencileri aktif kılan, sınıf içi etkileşimi artıran, aynı zamanda öğrenme ortamını sınıf dışı ortamlara taşıyan Web 2.0 araçlarının derslerde kullanımının akademik başarıya katkı sağladığı görülmektedir. (S.Hamlı,D.Hamlı, 2021)

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin Web2.0 araçlarını kullanımının öğrenci başarısı açısından incelemektir. Literatürdeki çalışmaları incelediğimizde de; Web 2.0 araçlarının okuma yazma öğretiminde kullanılması; öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilediğini görmekteyiz. Geleneksel Öğrenme yöntemlerinde pasif durumda olan çocuğun, öğrenme motivasyonu düşerken, Web2.0 araçları ile öğrenen çocuklar aktif bir şekilde öğrendiği için, öğrenme motivasyonu ve buna

bağlı olarak başarısı da artmaktadır. Web2.0 araçları eski öğrenme yollarını değiştirmiş ve yenilerini ortaya koymuştur. (Horzum,2010) Araştırma sonucunda Web2.0 araçlarının kullanılmasının öğrencilerin okuma yazma öğretimi üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu görülmüştür.

Öneri

Yapılan çalışma ilköğretim seviyesindeki öğrenciler ile yürütülmüştür. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda Web 2.0 etkinlikleri kullanılarak, orta okul ve lise seviyesindeki farklı sınıflarda farklı değişkenlere etkisi incelenebilir. Çalışmada, Web 2.0 araçlarıyla geliştirilen etkinliklerin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda Web 2.0 uygulamalarının derse yönelik tutumları, algıları gibi farklı değişkenlere etkisi incelenebilir. Araştırma için seçilen Web 2.0 araçlarından farklı ve çeşitliliği artırarak, farklı araştırmalar yapıp akademik başarıya etkisi incelenebilir. Bu araştırmanın sonuçlarının; web 2.0 araçlarının öğrencilerin başarısını etkilediğinden dolayı öğretmenlerin derslerde daha fazla web2.0 aracı kullanacağını düşünüyorum.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2003). Etkili öğrenme ve öğretme. (4. Basım) İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Akyol, H. (2015). Türkçe ilk okuma ve yazma öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Bloom, Benjamin. (1979) İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. (Çev : Durmuş Ali Özçelik)
- Çelebi, C. ve Satırlı, H. (2021). Web 2.0 araçlarının ilköğretim seviyesinde kullanım alanları. Öğretim Teknolojisi ve Hayat Boyu Öğretim Dergisi, 2(1), 75-110.
- Demirel, Özcan. (1992) Genel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Usem Yayınları.
- Güneş, F. (2007) Okuma İlgi ve Gücü . Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi 2017, Cilt 3, Sayı 3, 119-128
- Güneş, F. (2007). Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Horzum, M.B. (2010). Öğretmenlerin Web 2.0 araçlarından haberdarlığı, kullanım sıklıkları ve amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 603-634.
- Kayıkçı, K.(2008)İlköğretim Müfettişleri ve Öğretmenlerin Ses Temelli Cümle Öğretim Yönteminin Uygulamasına İlişkin Görüşleri. Educational Administration: Theory and Practice Summer 2008, Issue 55, pp: 423-457 Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Yaz 2008, Sayı 55, ss: 423-457
- O. Cetin , M Cakiroglu , C.Bayılmış , H. Ekiz(2004) The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET July 2004 ISSN: 1303-6521 volume 3 Issue 3 Article 17
- Sönmez, Veysel. (1985) Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: Öğretmen Yayınları, No: 11

Yaşar, Z. (2017). Kavram karikatürleriyle yapılan etkinliklerin ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

***ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EKRAN BAĞIMLILIĞININ
İNCELENMESİ***

Erdal AKYOL

Ebuzer OĞUZ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EKRAN BAĞIMLILIĞININ İNCELENMESİ

Erdal AKYOL⁴ Ebuzer OĞUZ⁵

Özet

Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığının incelenmesi başlıklı araştırma bir nitel araştırma olarak planlanmıştır. Öğrencilerin ekran bağımlılığı kavramına ilişkin bilgi ve algılarını değerlendirmek, ekran bağımlılığının davranışlar üzerindeki etkilerini ölçmek, ekran bağımlılığının fiziksel ve ruhsal etkilerini değerlendirmek amacıyla yürütülen çalışmada eğitim öğretim hayatlarını Konya’da devam ettiren yirmi iki öğrenci ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yöntemiyle elde edilen veriler araştırmanın problemleri doğrultusunda tema ve alt temalarda analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Fenomenoloji deseniyle yürütülen çalışmada çalışma grubunun evreni temsil edebilmesi için maksimum çeşitlilik yöntemiyle örneklem grubu oluşturulmuştur. Çalışmada ulaşılan bulgular analiz edildiğinde öğrencilerin ekran bağımlılığına ilişkin kavram algılarının daha çok “uzun süre ekrana bakmak” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Ekran bağımlılığının davranış üzerindeki etkileri fiziksel ve sosyal boyutlarda değerlendirilmiş öğrencilerin daha çok sosyal boyutta, iletişim alanında sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Daha derin bilgiler almak amacıyla ekran bağımlılığının ruh sağlığı üzerindeki etkileri de incelenmiştir. Katılımcı öğrencilerin dönütleri analiz edildiğinde ruhsal problemlerin “yalnızlık, korku, kaygı, endişe, sinirlilik, üzgün olma, kötü hissetme ve boşlukta kalma” gibi duygular çerçevesinde geliştiği tespit edilmiştir. Ekran bağımlılığının fiziksel gelişime olan etkileri değerlendirildiğinde, çoğunlukla geçici anlık ağrı şikâyetlerinin yoğunlukta olduğu görülmüştür. Özellikle baş, boyun, bel, sırt, kol, bilek ve göz ağrısı şikâyetlerinin ön planda olduğu görülmüştür. Buna ek olarak ekran bağımlılığı nedeniyle gözlük kullanma zorunluluğu yaşayan

⁴ Erdal AKYOL, Milli Eğitim Bakanlığı, Uzman Öğretmen, Orcid:0009-0006-0411-0276

⁵ Ebuzer OĞUZ, Milli Eğitim Bakanlığı, Uzman Öğretmen, Orcid: 0009-0004-8648-1489

öğrencilerin varlığı da tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan veriler literatürdeki diğer çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Ulaşılan sonuçların diğer çalışmalardaki sonuçlarla benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığının incelenmesi araştırmasının literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Bağımlılık, Ekran bağımlılığı, Ortaokul, İnternet, Bilgisayar*

BÖLÜM I GİRİŞ

Eğitim, insanın doğumuyla başlayıp ölümüyle son bulan uzun bir süreçtir. Yaşamın belirli bir dönemini kapsamaz. Formal ve informal olacak şekilde bireyin tüm yaşam süreçlerini kapsar. Eğitim yoluyla hedeflenen şey bireyin kalıcı davranış değişiklikleri göstermesidir. Bu yolla, bireyin topluma, sosyal yaşama hazırlanması; bireyin toplumun norm değerlerine uygun davranışlar sergilemesi; toplumun kültürel yapısının korunarak devamlılığın sağlanması hedeflenmektedir. Eğitim süreci dünya üzerindeki ilk insanın varlığıyla başlamıştır. O dönemde hayatta kalma, korunma, barınma gibi amaçlar etrafında şekillenen eğitim, değişimin kaçınılmaz etkisiyle şekillenmiştir. Göçler, savaşlar, salgın hastalıklar, kuraklıklar, teknolojik hamleler eğitimi hem biçimsel anlamda hem de içerik yönüyle değiştirip geliştirmiştir. Başlangıçta hedeflenen bilgiyen teknolojinin gelişimiyle birlikte hedef bilgiye ulaşma yollarını öğrenmek, öğrenmeyi öğrenme becerilerini kazanmak şeklinde güncellenmiştir.

Özellikle 21. Yüzyılla birlikte teknoloji alanında yaşanan devasa değişim ve yenileşme hareketleri eğitimi büyük ölçüde etkilemiştir. İnternetin yaygınlaşması bilgiyi kolay ulaşılabilir bir konuma yerleştirmiştir. Yine internet aracılığıyla fırsat ve eşitlik imkânları da önemli ölçüde değişmiş, her bir birey için çeşitli kanallarla hızlı bir şekilde bilgiye ulaşma imkânı doğmuştur. Akıllı cihazların yaygınlaşması, telefon tablet kullanımının yaygınlaşması, avuç içi teknolojilerinin bilgisayar işlevi görmesi gibi sebeplerle bireylerin bilgiye erişim mekânları da değişmiştir. Bu gelişmelerle birlikte bireyler diledikleri an diledikleri yerde bilgiye erişme olanağına sahip olmuşlardır.

Eğitimdeki anlayış değişikliği, öğrenciyi merkeze alma ve yaparak yaşayarak öğretme anlayışları eğitimin içeriğini etkileyen çeşitli araçların geliştirilmesini de sağlamıştır. Web 2.0 ve web 3.0 araçları bu anlamda derslerin içeriğini, yöntemini ve hızını önemli ölçüde etkilemektedir. Öğrenciler, sınıflarından çıkmadan simülasyon uygulamaları aracılığıyla çeşitli deneyimler kazanmaktadırlar. Bu durum maliyet probleminin de bir çözümüdür aynı zamanda. İnteraktif öğrenmeye olanak sağlayan web 2.0 araçları bilginin kalıcılığına da etki etmektedir.

Gelişen teknolojiyle birlikte insanların eğlence anlayışları, sosyalleşme alanları, bilgiyi edinme kanalları da değişiklik göstermiştir. İnternet erişimi olanağının artmasıyla bireylerin eğlenmek için dijital oyunları ve çeşitli sosyal medya uygulamalarını tercih ettikleri görülmüştür. Aynı şekilde bireyler interneti sosyalleşme aracı olarak kullandıkları da bilinen bir gerçektir.

Bu tablo insanların gün içerisinde daha yoğun bir şekilde ekrana maruz kaldıklarının da bir işaretidir. Teknolojinin yaşamı kolaylaştırma, temel problemlere kalıcı çözümler sunma gibi insan yararına olan özellikleri yanında insanı fiziksel, ruhsal ve duygusal açıdan olumsuz olarak etkileyen bir takım özelliklerinin varlığı da inkar edilmez bir gerçektir. Bu olumsuzlukların başında ekran süresinde gereğinden fazla zaman geçirme, denetimsiz kullanım, sürekli bir şekilde telefonu tableti kontrol etme isteği, bireyin kendisine engel olamaması gibi niteliklerle kendisini gösteren ekran bağımlılığı gelmektedir.

Ekran bağımlılığı, bireyi çeşitli açılardan olumsuz etkilemektedir. Bireyin yaş durumuna bağlı olarak; zihinsel ve fiziksel gelişimine engel olmaktadır. Küçük yaşlarda uzun süreli ekran kullanımı dil ve iletişim becerilerinde de sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Küçük yaştaki bireylerin gerçeklik algısını etkileyerek kendilerine zarar verecek eylemler sergilemelerine de sebep olmaktadır. İlerleyen yaşlarda dikkat problemi, saldırganlık, anlık öfke patlamaları, dürtüsellik, davranış bozuklukları, iletişim ve sosyalleşme sorunları, beden kontrolünde sorunlar, postür ve duruş bozukluğu gibi sorunların yaşanmasına da neden olmaktadır.

Eğitimin dijital ve teknolojik temellerde gelişip yenileşmesi ülkeler için önemlidir. Ancak, daha önemli olan şey sağlıklı nesillerin yetişmesidir. Eğitimin kalitesi öğrencilerin sağlıklarıyla doğrudan ilişkilidir. Teknolojik donanımda kusursuz olan bir okulda bu teknolojiyi kullanacak sağlıklı bireylerin olmaması, teknolojinin hedefler

doğrultusunda kullanılmasının önüne geçecek ve eğitimde hedeflenen başarıya erişilemeyecektir. Dengeli bir ruh ve zihin sağlığına sahip olmayan bireyler toplum için de bir tehlike arz etmektedirler. Bu nedenlerle bireylerin fiziksel, ruhsal ve duygusal sağlıklarını etkileyen unsurların tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması önem arz etmektedir. Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılıklarını ekran kullanım süresi, davranış ve iletişim gibi alanlarda incelemeyi amaçlayan bu araştırma, toplumun geleceğini etkileyen bir soruna ışık tuttuğu için önemlidir. Bu araştırma sonucunda ulaşılan veriler araştırmanın yürütüldüğü alandaki ilgili yetkili kurumlarla paylaşılacaktır. Araştırmanın sonucunda öneriler başlığı altında okullara, velilere, öğrencilere ve alanda çalışmak isteyen araştırmacılara öneriler sunulacaktır. Bu yolla da kurumların harekete geçirilmesi ve ekran bağımlılığıyla ilgili toplu bir mücadelenin hayata geçirilmesi amaçlanmaktadır.

1.1. Problem

Ortaokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığının İncelenmesi başlıklı araştırma planlanırken literatür taraması yapılmış ve ilgili çalışmalarda ulaşılan sonuçlara bakıldığında ekran bağımlılığı konusunun çocuklar için fiziksel ve ruhsal anlamda ciddi tehlikeler barındıran bir unsur haline geldiği görülmüştür. Günün büyük bir kısmını internette; telefon, televizyon, tablet ve bilgisayar başında geçiren bireylerde fiziksel sağlık açısından çeşitli problemlerin yaşandığı tespit edilmiştir. Bu fiziksel sorunların başında görme bozuklukları, duruş postür bozuklukları, kamburluk, kilo problemi, sağlıksız beslenme, beslenme alışkanlığındaki bozukluklara bağlı olarak yaşanan bağışıklık sistemi sorunları gelmektedir. Ekran bağımlılığının bireylerin ruh sağlıkları üzerindeki olumsuz etkisi de kaygı duyulacak düzeye erişmiştir. Ekranla irtibatı fazla olan çocuklarda; erken dönem çocuklukta dil ve iletişim problemleri, sosyalleşme problemleri, kas becerilerinde gerileme, göz teması kuramama gibi sorunların yaşandığı belirlenmiştir. İleri yaş düzeylerinde bu durumun şiddet, saldırganlık, şizofreni, asosyallık, iletişim becerilerinde kusurlar, gerçeklik algısının yitirilmesi gibi sorunlara yol açtığı tespit edilmiştir. Ortaokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığının incelenmesi başlıklı araştırma kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilerin ekran bağımlılık durumlarını tespit etmek ve bağımlılığın öğrencileri davranış, iletişim ve fiziksel

etki yönüyle nasıl etkilendiğini belirlemek amacıyla şu sorulara cevap aramak için tasarlanmıştır;

- 1- Ekran bağımlılığını etkileyen unsurlar nelerdir? Uzun süre ekran başında kalmanın ekran bağımlılığı olma durumundaki etkisi nedir?
- 2- Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığı kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3- Ekran bağımlılığı ortaokul öğrencilerinin davranışlarını nasıl etkiler?
- 4- Ekran bağımlılığının ortaokul öğrencilerini üzerindeki fiziksel ve Ruhsal etkileri nelerdir?

Bu soruların, öğrencilerin ekran bağımlılığı kavramına ilişkin algıları, ekran bağımlılığının nedenleri ve davranışsal, fiziksel ve ruhsal etkilerini derinlemesine inceleme imkânı sunması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Eğitimin kalitesini arttırabilmek için çağa uyum sağlamak, dönemin gerektirdiği teknik, teknolojik donanımlara beklenen düzeyde sahip olmak önemlidir. Okul binalarının donanımı, öğretim yöntem ve tekniklerin uygunluğu kadar eğitimin önemli unsurları olan öğretmen ve öğrencilerin beklenen nitelikte olması da elzemdir. 21. Yüzyıl becerileri temelde teknolojiyi kullanabilme, eleştirel düşünme, yaratıcı olma gibi özellikler etrafında şekillenir. Çağın ihtiyaç duyduğu kaliteyi yakalayabilmek için öğrencilerin bu özellikleri etkin bir şekilde kazanmış olması mühimdir. Ancak, her yeniliğin, gelişmenin bireyleri desteklediği kadar onlara zarar vereceği ihtimali de değerlendirilmelidir. Bireylerin becerileri kadar fiziksel ve ruhsal sağlıkları da önemlidir. Günümüz bireyleri teknolojinin içine doğmuş, hayatın her aşamasında teknolojiden, yenilikçi cihazlardan, internet bağlantılı akıllı cihazlardan faydalanmaktadırlar. Bu yoğun kullanımın hayatı kolaylaştırması kadar olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Olumsuz etkileri zamanında tespit ederek müdahale etmek, gerekli iyileştirmeleri yapmak ülkelerin ve toplumların yarınlarını inşaa edecek sağlıklı bireyler yetiştirmek açısından oldukça önemlidir. Bu çalışma, uzun süreli ekran kullanımının, ekran bağımlılığının öğrenciler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini incelemeyi hedeflemektedir. Ulaşılabilecek olan olumsuz sonuçlar araştırmanın yürütüldüğü bölgedeki yetkili kurumlarla paylaşılacaktır. Bu geri bildirimle kurumların ilgili konuda önlem almasının yolu açılmış olacaktır. Ayrıca okul yönetimlerine ve öğrenci velilerine de ekran kullanımına ilişkin veriler

sunarak bireysel ve kurumsal anlamda risklerin ve fırsatların anlaşılmasını sağlayacaktır. Ortaokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığının İncelenmesi araştırması bu yönleriyle önem arz etmektedir.

1.3. Sayıtlar

Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığının incelenmesi başlıklı, öğrencilerin ekran bağımlılıklarını davranış, kavramsal algı, bağımlılık nedenleri, davranışsal, ruhsal ve fiziksel etki boyutlarında derinlemesine incelemeyi hedefleyen araştırmada;

1-Görüşme Formunda yer alan araştırma sorularının konuyu aydınlatacak nitelikte olduğu,

2- Katılımcıların bütün soruları içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Ortaokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığın İncelenmesi isimli araştırma Konya ili Altınekin ilçesi ile sınırlıdır. 2022-2023 yıllarında bu ilçede eğitim öğretim hayatlarını devam ettiren tüm resmi, özel, bağımsız ilköğretim ikinci kademe düzeyinde sürdüren öğrencilerle sınırlıdır. Öğrencilerin ekran bağımlılığına ilişkin inceleme ve analizde kullanılacak veriler, katılımcıların görüşme sorularına vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Ekran: Görüntüyü göstermek için kullanılan elektronik ya da elektromekanik aygıtların genel adı olarak tanımlanan ekran, bireyin teknolojik cihazlarla ilk ve son temasının yaşandığı bir alandır. Bu nedenle bir giriş ve çıkış birimi olarak da ifade edilebilir. İşlemcide gerçekleşen bilgilerin kullanıcı için görüntüye dönüştürüldüğü alandır.

Bağımlılık: Bireyin, herhangi bir şeye karşı güçlü bir şekilde fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak bağlı olma durumu bağımlılık olarak tanımlanır. Bağımlılık durumunda; birey bağlı olduğu şeyin kendisine zarar verdiğinin farkındadır ancak ona karşı koyamaz. Bağımlılıkta davranışın sürekli bir şekilde ve sık sık tekrar etmesi söz konusudur.

Ekran Bağımlılığı: Ekran bağımlılığı; bilgisayar, telefon, tablet ve benzeri diğer ekranlı cihazları herhangi bir kontrol mekanizması olmadan sınırsız bir şekilde kullanma, amacı dışında kullanma, uzun

sürekli aşırı kullanmaya engel olamama ve bu aşırı kullanım sonucu günlük yaşamın akışındaki bireysel sorumlulukları yerine getirememesi durumudur.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi çizilecek, araştırmaya dair temel kavramlar olan, bağımlılık, ekran bağımlılığı, telefon bağımlılığı, İnternet bağımlılığı ve internet bağımlılığının alt başlıklarına ilişkin ilişkiler verilecektir.

2. 1. Bağımlılık

Bağımlılık, insanın bir nesneye, bir kişiye ya da bir duruma kendisini adanması demektir. Bilgen(2017) bağımlılık kavramını, bir kişiye, bir nesneye ya da bir varlığa karşı konulamaz istek ve kendi iradesini kaybetme durumu şeklinde ifade etmiştir. Bağımlılık “bağlanmak” fiilinden türemiştir. Bağlanılan şey her neyse vaktin hemen hemen her anını onunla geçirmek isteme ya da bu mümkün olmuyorsa bile düşünce olarak kafalardan çıkaramama durumudur. Güneş(2015) ise bağlanma durumunu, ister bir nesne ister bir kişi insan hayatında özgürlüğü, özerkliği ve özgünlüğü engelliyorsa bağımlılık durumu vardır şeklinde ifade etmiştir. İnsanlar hayatları boyunca herhangi bir bağımlılık durumu yaşamışlardır. Yine insanlar her ne şekilde ve ne durumda bağlanma eğilimi gösterirse gösterebilir bu eğilim yavaş yavaş ve kuvvetli şekilde gerçekleşmektedir. Sonunda bağlanılan şeye karşı adanmışlık duygusu gelişmekte ve bu adanmışlıktan kendi başına ve kendi çabalarıyla kurtulma imkânsız hale gelebilmektedir.

Bağımlı olma durumu insanoğlunun varlığından bu yana uzun yıllarca varlığını sürdürmüş ve bu duruma neden olan etmenler zaman içinde farklılığını devam ettirmiştir. Çetin(2012) Bağımlılık davranışının gelişimini, insanların anne karnında başladığını ve yaşam boyunca çeşitli şekillerde devam ettiğini belirtmiştir. Bebeklik çağında anneye olan bağımlılık, çocukluk çağında arkadaş ve arkadaşlarla oyun bağımlılığına, ekran bağımlılığı; gençlik çağında teknoloji bağımlılığı, dijital bağımlılık, ya da madde bağımlılığı şeklinde devam etmiştir. Yani her insan yaşamı boyunca çeşitli türde bağımlılık durumuyla karşı karşıya kalmıştır.

Bağımlılığın her türlü insan yaşamında olumsuz etkiler bırakır. Bu bağlantı bireyin kişisel, sosyal, psikolojik ve akademik gelişimini etkilemektedir. Kişisel olarak benlik gelişimini etkilerken, sosyal

olarak yanlışlaştırmaya sebep olmaktadır. Psikolojik olarak anksiyete gibi davranışlara, akademik olarak da dikkatini yoğunlaştıramama gibi olumsuzluklara neden olmaktadır.

2. 2. Ekran Bağımlılığı

Çocuklar için eğitim öğretim aktiviteleri, arkadaşları ile sosyal aktiviteler, aile içi yaşantılar öncelikleri arasında ilk sırada olması gereken uğraşlardır. Ancak bu uğraşların önüne geçen bazı etkenler vardır. Bu etkenlerin başında teknolojik araçlar gelmektedir. Teknolojik araçlar toplum hayatımızda vazgeçilmez konumdadır. Bu teknolojik araçlar özellikle çocuklar açısından cezbedici bir hal almıştır. Özellikle ''Ekranlı Teknolojik Araçlar'' hayatımızda olmazsa olmazımız olmuştur. Bu kadar yaygınlaşan ekranlı teknolojik araçlar hayatımızı kolaylaştırmaktadır. Eken(2019)Ekranlı araçların 20. yüzyılın ortalarında toplumun genel kullanım alanlarında ortak kullanıldığını ancak zaman içinde çeşitli kullanım şekilleriyle her eve girdiğini vurgulamış ve ekranın hayatımızı hangi alanlarda kolaylaştırdığından bahsetmiştir. Bu ekranlı araçlar hayatımızı kolaylaştırdığı gibi kullanımının kontrol edilmediği zaman olumsuzlukları da içerisinde barındırmaktadır. Çocuklarımızın hayatına ekranlı araçların bazı şeyleri keşfetme, araştırma yapma gibi olumlu katkıları vardır. Hemen hemen her alanda kullandığımız bu araçlar çok fazla kullanıldığı zaman bizi kendine bağlamakta ve ekrandan gözümüzü ayıramamamıza neden olmaktadır. Ancak bünyesinde bulunan oyunlar, sosyal medya, olumsuz içerik barındıran videolar vs. nedeniyle bu araçlar çocukları kendine bağlamakta ve onların her açıdan gelişimini olumsuz etkilemektedir.

Bebeklik çağında tanıştığımız ''Ekran'' bizim en iyi arkadaşımız haline gelmiştir. Bebekleri oyalamak, onlara yemek yedirebilmek ve çocukları susturmak için kullanılan ekranlı araçlar bizleri yavaş yavaş kendisine bağlamıştır. Atila(2018) ailelerin çocuklarına tablet, bilgisayar, telefon gibi ekranlı araçlar kullanımına izin vermesi, kendilerinin kullanarak teşvik etmeleri nedeniyle ekran bağımlılığının daha da kolay hale geldiğini vurgulamıştır. Bağımlılık nedeniyle bebeklik ve erken çocukluk dönemlerinden itibaren fiziksel, psikolojik ve dil gelişimleri olumsuz olarak etkilenmektedir. Yoğun bir şekilde ekrana maruz kalan çocukların özellikle dil edinimi ile ilgili anlamlı düzeyde sorunlar yaşadığı, akranlarına kıyasla alıcı ve ifade edici dil becerilerinde gerilik gözleendiği yapılan araştırmalarla tespit edilmiştir. Fiziksel gelişim

alanlarına ilişkin olarak da salya kontrolsüzlüğü, çene ve dudak kontrolünde zayıflık, gözlerde şaşılık gibi sorunların da belirgin ve yaygın problemler olarak gerçekleştiği tespit edilmiştir.

2.3. Telefon Bağımlılığı

Telefon, sözel olarak uzakları yakınlaştırmak için kullandığımız bir teknolojik araçtır. Telefonun icadından bu yana gerek kablolu telefonlar gerekse anten ve frekans sistemli telefonlar sayesinde uzaklar yakınlaşmış ve hayatımız kolaylaşmıştır. Gelişen teknolojiye ulaşılması en kolay araç telefonlardır. Nitekim telefonlar tüm dünya sokaklarında dahi yerini almıştır. TÜİK'in "Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" (2022) verilerinde ülke nüfusumuzun çok büyük bir oranının telefon kullandığını göstermiştir. Ülkemizde ve dünyada telefonun bu kadar yaygınlaşması hayatımızı birçok açıdan kolaylaştırmıştır. Gerek sesli görüşme gerekse fotoğraf paylaşımı ve mesajlaşma sayesinde bu iletişim aracının marifetlerinden olumlu şekilde faydalanmaktayız. Ancak bu eşsiz icadın olumsuz yanları da bulunmaktadır. Sevgi(2013), cep telefonlarının kullanıcı sayısının arttığını ve kullanıcı sayısı arttıkça baz istasyonu sayısının doğal olarak artacağını vurgulayarak radyasyonun olumsuz etkileri olacağını belirtmiştir.

Telefonun gelişmesi nedeniyle mektup gibi yazı ile iletişim yerini sözlü iletişime bırakmıştır. Bu sayede iletişim hızlı ve kolay olmuştur. Ancak bu kolaylık yaşamımızda olumsuzlukları da getirmiştir. İnsanlar saatlerce telefon başında uzaktaki yakınları ile görüşmeler yaparak bağımlı hale gelmiş ve görüşme yapmadıkları zaman çok büyük bir eksiklik hissetmişlerdir. Bu bağımlılık fizyolojik rahatsızlıkları(özellikle kulak sağlığı ve ortopedik rahatsızlıklar), sosyolojik olumsuzlukları ve yalnızlaşmayı beraberinde getirmektedir. Özellikle cep telefonlarının insanın vazgeçilmezi olduğu bir gerçektir. Cep telefonuna bağımlı yaşayan insanlar ona ulaşamadıkları zaman sanki hayatlarının önemli bir şeyini kaybetmişçesine üzüldür ve çok etkilenirler. Onsuz vakit geçiremezler ve bir boşluğa düşerler. Bu durumdan kurtulmak için kötü alışkanlıklar edinebilmektedirler.

2.4. Akıllı Telefon Bağımlılığı

Telefonun icadından günümüze kadar çeşitli versiyonları geliştirilmiştir. Önceleri sadece arama için kullanılan telefonlar cep telefonlarının icadıyla mesajlaşma, görüntülü konuşma gibi etkinlikler

için de kullanılır hale gelmiştir. Son aşama ise akıllı cep telefonlarıdır. Bilgisayarın ve tabletlerin yapabildiği her şeyi bünyesinde barındıran akıllı cep telefonları bilgisayar ve tabletin kullanımını azaltmıştır. Gerek resmi işlerimizde gerek sosyal hayatımızı kolaylaştırma hususunda akıllı cep telefonlarının faydalarını saymakla bitiremeyiz. Ancak bu faydalarının yanında çok fazla olumsuzluk barındırdığı da yadsınamaz bir gerçektir. Akıllı cep telefonlarının aşırı kullanımı ve vazgeçilemez hale gelmesine akıllı cep telefonu bağımlılığı diyebiliriz. Bal(2020) akıllı cep telefonlarının sunduğu sayısız özellikler nedeniyle özellikle genç nüfusun bağımlılık derecesinde olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca araştırmasında akıllı cep telefonunun kullanımının neden olduğu olumsuzluklara vurgu yapmış ve kontrol edilemeyen bir dönüm noktasında bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca akıllı cep telefonuna bağımlılığın kişilik, yaş, cinsiyet, sosyal yaşantı gibi nedenlerle ilişkili olduğunu açıklamıştır.

Sevgi(2013) akıllı telefon bağımlılığının, telefondan ayrılamama, sürekli onu kontrol etme hissi gibi belirtilerinin bulunduğunu vurgulamıştır. Çağımızın en önemli icadı özellikle gençlerimizi bağımlı hale getirmekte ve akademik başarı açısından olumsuz etkilemektedir. Olumsuz içerikleri bünyesinde barındıran sosyal medya platformları nedeniyle erinlik dönemi ve ergenlik dönemi gençler bağımlı hale gelmiş ve bu kritik dönemlerini hep akıllı cep telefonları karşısında geçirmektedirler. Cholz, M. (2012) araştırmasında çok fazla fonksiyonu bünyesinde barındıran akıllı cep telefonlarının kontrolsüz ve amacı dışında kullanımının sosyal, ailevi, kişilik açılarından olumsuzluk yaşatacağını belirtmişti

2. 5. İnternet Bağımlılığı

Teknolojik gelişmelerin belki de en önemlisi internetin keşfidir. Keşfedildiği zamanlarda ulaşımı zor olduğundan hayatımızdaki lüksler arasındaydı. Bu nedenle de kullanan sayısı oldukça azdı. Ancak internetin gelişmesiyle ve daha yaygın hale gelmesiyle kullanım alanı oldukça gelişmiştir. Gündelik hayatımızda her alanda kullandığımız internet yaşamımızı oldukça kolaylaştırmıştır. Sınırsız erişim sayesinde ve kullanımı zorunlu haller nedeniyle hayatımızın vazgeçilmezleri arasındadır. Bankacılık işlemleri, resmi işlemler, toplumsal yaşam gereği kullanımlar nedeniyle yapmamız gereken çok zor işler çok basit şekilde yapılır hale gelmiştir. İnternetin bütün bu olumlu yanlarının yanında olumsuz yanları da oldukça fazladır.

İnternet bağımlılığı ile ilgili literatürde çeşitli tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Kavrama ilişkin en genel tanım, “internetin kontrol edilemeyen ve zararlı kullanımı” şeklinde ifade edilmektedir (Beard, 2005). Shapira ve arkadaşları (2000) yaptıkları problemlili internet kullanımı araştırmasında kavramı ‘önemli bir psikiyatrik bozukluk’ olarak tanımlamışlardır. Bu bilgiler ışığında internet bağımlılığını, internet başında geçen sürenin fazla olması ve bu sürenin kontrol edilememesi olarak tanımlamak mümkündür. Bu bağımlılık internet başında geçen sürenin yavaş yavaş artmasıyla hızla oluşmaktadır. İnternet bağımlılığının çok büyük bir kısmını akıllı cep telefonunda geçirilen zaman oluşturmaktadır. Bilgisayar ve tabletle internet bağımlılığı akıllı cep telefonu bağımlılığını takip etmektedir. Tohumcu, Karslı, Bahadır ve Kalender(2019)araştırmalarında internetin aşırı kullanımında bağımlılığa neden olacağı ve fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan insanları etkileyeceğini vurgulamışlardır. Dolandırıcılık, taciz, siber zorbalık gibi olumsuzlukları doğurabileceği belirtilmiştir. Ayrıca bunların yanında kişisel olarak internet bağımlılığının insanlar üzerinde olumsuz etkiler bırakacağı aşikârdır. İnsanların internet bağımlılığı nedeniyle toplum hayatından uzaklaşarak yalnızlaşması, benlik saygısını yitireceği, iş hayatında ve aile hayatında başarısız olacağı bilinmektedir. Öğrenciler açısından ise bu bağımlılık dikkat dağınıklığı, uyku problemleri, fiziksel rahatsızlıklar ile baş göstererek akademik başarıyı doğrudan etkilemektedir.

İnternet bağımlılığı ile ilgili literatürde çok sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir. İnternetin kimi zaman bir araç olarak kullanılması, bireyler üzerindeki etkilerinin kişiden kişiye değişmesi, internet bağımlılığı kavramının içinde çok sayıda alt başlık barındırması gibi nedenlerle ‘internet bağımlılığı’ nı tanımlamaya çalışan, sınır çizmeye çalışan çok sayıda araştırma yapılmıştır.

Literatürde ‘Problemlili İnternet Kullanımı veya İnternet Bağımlılığı Bozukluğu’ olarak yer alan internet bağımlılığı bireylerin davranışlarına, sosyal ilişkilerine, fiziksel ve ruhsal sağlıklarına etki eden bir bağımlılık çeşididir. Bu alanda derinlemesine çalışmalar yapan araştırmacılardan biri Young’dır. Young (1999), internet bağımlılığının sınırlarını belirlemek, bireylerin gerçekten internet bağımlısı olup olmadıklarını değerlendirmek için bir test geliştirmiştir. Bir kumar testinden uyarlanan bu testte 8 soru yer almaktadır (Söyler, Yıldırım Kaptanoğlu, 2018). Bu sorular şu şekildedir:

“1. Kendinizi internetle meşgul hissediyor musunuz?

2. Tatmin sağlamak amacı ile internet kullanma ihtiyacınızda artış hissediyor musunuz?

3. İnternet kullanımınızı durdurmak, kontrol etmek veya azaltmak için tekrarlayan başarısız çabalarınız oldu mu?

4. İnternet kullanımınızı kontrol altına almak veya azaltmaya çalışırken kendinizi huzursuz, huysuz, depresif ve sinirli hissediyor musunuz?

5. Başlangıçta öngördüğünüzden daha uzun süre online kalıyor musunuz?

6. İnternet nedeni ile önemli bir ilişki, iş, eğitim veya kariyer fırsatı kaybı tehlikesi veya riski yaşadınız mı?

7. İnternet kullanım düzeyinizi saklamak için aile üyeleri, terapist, ya da başkalarına yalan söylediniz mi?

8. İnterneti problemlerden kaçmak veya disforik durumlarda (örneğin: çaresizlik, suçluluk, anksiyete, depresyon) rahatlamak için bir yol olarak mı kullanıyorsunuz?”

Young, bu sorulardan beş veya daha fazlasına olumlu cevap veren bireylerin internet bağımlısı olabileceğini ifade eder. (Aktaran, Söyler ve Yıldırım Kaptanoğlu, 2018). Ancak Griffiths (2000) Bu değerlendirmeye karşı çıkar. Uzun süre internet kullanan bireylerin interneti birincil isteklerine ulaşmak ve tatmin olmak için bir araç olarak kullanabildiklerini söyler. Örnek olarak, kumar bağımlısı bir bireyin interneti kumar sitelerine ulaşmak için bir aracı olarak göreceğini, bu bireylerin internet bağımlısı olmadığını öne sürer (Aktaran, Çam:2014).

Young, (1988) İnternet bağımlılığı alanında daha derinlemesine çalışmalar yürüterek, internet bağımlılığını kategoriler haline getirmiştir. Kavrama ilişkin daha spesifik veriler elde etmeyi hedefleyen, kavramı farklı yönleriyle açıklama amacıyla olan bu kategoriler şu başlıklarda ifade edilmiştir:

“1-Siber seksüel bağımlılık.

2-Siber ilişki bağımlılığı.

3-Net kompulsiyonları.

4-Aşırı bilgi bağımlılığı

5-Bilgisayar bağımlılığı.”

Siber seksüel bağımlılık: Bu bağımlılar, cinsel duygularını tatmin için siber seks siteleri ya da siber porno sitelerinde çok fazla zaman harcarlar. Özellikle kimlik gelişimi sağlanmadan erken yaşlarda bu sitelerle tanışılması ve kontrolsüz zaman geçirilmesi bireylerde cinsel

kimlikle ilgili sorunların oluşmasına, bunun yanında fiziksel anlamda cinsel sağlığı etkileyecek problemlerin meydana gelmesine neden olmaktadır.

Siber ilişki bağımlılığı: Bu bağımlılık türünde bireyler aşırı derecede online, çevrimiçi ilişkiler yaşarlar. Bu ilişkiler sosyal yaşamdan kopma derecesinde gerçekleşir. Bu yönüyle bireylerin sağlıklı ve gerçek ilişkiler kurmasını engeller.

Net Kompulsiyonları: Bu gruptaki bağımlılar yoğun bir biçimde çevrimiçi kumar davranışları ve alışveriş davranışları sergilerler. Bu bağımlılar kumar sitelerine ulaşma ve günlük ticaret işlemlerine sınır koyma konusunda sorunlar yaşarlar.

Aşırı bilgi bağımlılığı: Bu kategorideki bireyler, gün içerisinde takıntılı bir biçimde veri tabanlarında aramalar yaparlar. Web sörfü konusunda kendilerine engel olamazlar.

Bilgisayar bağımlılığı: Bu kategorideki bağımlılar obsesif bir şekilde bilgisayar oyunu oynarlar. Özellikle çevrimiçi oyunlarda kontrolsüz zaman geçirme söz konusudur. Simülasyon oyunları, fantezi oyunları, rol yapma oyunları gibi alanlarda bağımlılık çok daha sık bir şekilde görülür. Bu kategorideki bağımlılıklarda aile içi ilişkilerde, sosyal ilişkilerde, gerçek yaşamda arkadaşlıklar kurma gibi konularda problemler yaşanır.

2.6. İlgili Çalışmalar

Dinçer (2020), ortaokul öğrencilerinin bilgisayar oyun bağımlılığı düzeyleri ile sorumluluk davranışı arasındaki ilişki ile ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Aydın il merkezindeki 7. ve 8. sınıf 352 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda bilgisayar oyunlarına bağımlılığının öğrencilerin sosyal ve bireysel alanlarda sorumluluklarını aksattığı belirlenmiştir. Özellikle başarılı ve sınavlara hazırlık yapan öğrenciler bilgisayar başında geçirdikleri zamanlarda kendilerini rahat hissetmedikleri belirlenmiştir.

Çeliker ve Aşıroğlu (2020), ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıkları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki ile ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2019–2020 eğitim - öğretim yılında Kırşehir il sınırları içerisinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na ait bir devlet okulunun 6. ve 7. sınıflarında öğrenim gören 12-13 yaş grubundaki 231 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda internet bağımlılığı ile sosyal beceri düzeyleri arasında negatif yönlü ilişkilerin olduğu belirtilmiştir.

Delebe ve Hazar (2022), ortaokul öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı düzeyinin bazı fiziksel parametrelere ve akademik başarıya göre incelenmesi ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Osmaniye ili Merkez ilçesinde ortaokul düzeyinde öğrenim gören 280 kadın 225 erkek olmak üzere 505 öğrenci oluşturmuştur. Veriler tarama yoluyla anket uygulanarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, dijital oyun bağımlılığı ile akademik başarı arasında negatif yönde bir ilişkinin görüldüğü belirtilmiştir. Ayrıca aynı çalışmada dijital oyun bağımlılığının kalp sağlığı ve fiziksel sağlık sorunlarına neden olabileceği belirtilmiştir.

Taylan, Kara ve Durğun (2017), ortaokul ve lise öğrencilerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları ve oyun tercihleri ile ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Sakarya ilinde bulunan bir ortaokul ve bir lise düzeyinde eğitim veren iki kurumdan 217 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, öğrencilerinin oynadıkları oyunların onları biyolojik, psikolojik ve sosyolojik alanlarda gelişimlerinin olumsuz etkiledikleri saptanmıştır.

Ulaş ve Yılmaz (2022), teknoloji bağımlılığının ortaokul öğrencileri üzerindeki etkilerine yönelik branş öğretmenlerinin görüşleriyle ilgili çalışma yürütmüştür.. Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'nin farklı illerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda görev yapan 36 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, ortaokul öğrencilerinin teknoloji bağımlılığının öğrencilerin akademik başarılarını, göz sağlığı, ruh sağlığını, sosyalleşmelerini olumsuz olarak etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca teknoloji bağımlısı olan öğrencilerin hepsinde davranış bozukluklarının gözlemlendiği de vurgulanmıştır. Bu araştırma sonucunda olumsuzlukların giderilmesi için öğrenci ve velilere seminerler düzenlenmesi gerektiği ve öğrencilere teknolojinin doğru kullanımı ile alakalı eğitimlerin verilmesi vurgulanmıştır.

Ektiricioğlu, Arslantaş ve Yüksel (2020), ergenlerde çağın hastalığı: teknoloji bağımlılığı ile ilgili çalışma yapmıştır. Bu çalışmada ergenlerin teknoloji bağımlılığın arttığı ve önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir. Toplumsal olarak sorumluluk projelerinin yürütülmesinin bağımlılığı azaltacağı belirtilmiştir.

Üstündağ(2022), çocukların sosyal medya, akıllı telefon ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişki ile ilgili çalışma yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, ; Ankara İli Etimesgut İlçesinde ortaokula devam eden ve 12-15 yaş arasında bulunan 198 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma

sonucunda, dijital çağda çocukların ekran karşısından uzaklaştırmanın pek mümkün olmadığı, çocukların akıllı tamamının akıllı telefon kullandığı ve bu cihazlarda mobil oyunlar oynadığı belirtilmiştir. Ekran karşısında verimli ve nitelikle zaman geçirmeleri için gerekli olan eğitimlerin verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bolat ve Korkmaz (2021), ortaokullarda ergenlik çağındaki öğrencilerin siber zorbalık davranışları, sosyal medya bağımlılıkları ve sosyal medya bozukluklarıyla ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2019- 2020 öğretim yılında, Tokat ili, Erbaa ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören 478 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri Siber Zorbalık Ölçeği (0.70), Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (0.904) ve Sosyal Medya Bozukluğu Ölçeği (0,83) kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde, betimsel istatistikler ve parametrik olmayan testlerden 2 Independent Samples, K Independent Samples, Spearman two-tailed testi ve parametrik olmayan regresyon kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin siber zorbalık ve sosyal medya bağımlılığının olumsuz sonuçlarından korumak için sınıf rehber öğretmenleri ve okul rehber öğretmenleri tarafından seminerler verilmesi, bu seminerlerde siber zorbalık ve sosyal medya bağımlılığının ne gibi zarar verebileceği ile ilgili etkinliklerin yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Bilgin (2018) ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik bozukluklar arasındaki ilişki ile ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırma 583 ergen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ve SCL-R Psikolojik Belirti Tarama Listesidir. Araştırma sonucunda, sosyal medya bağımlılığı ile psikolojik sorunların doğru orantılı olduğu belirtilmiştir. Bu psikolojik sorunların başında öfke kontrolü ve anksiyete sorunları olduğu belirtilmiştir.

Taş ve Güneş (2018), 8-12 yaş arası çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı, aleksitimi, sosyal anksiyete, yaş ve cinsiyet ilişkisi ile ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Başakşehir ilçesinde ilkökul ve ortaokula devam eden 321 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı ile sosyal anksiyete arasında pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda bilgisayar oyun bağımlılığı olan çocuklarda psikolojik danışma yardımı verilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca bilgisayar oyun bağımlısı olan

çocuklara sosyal anksiyeteye baş etme programlarının düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yılmaz ve Bekiroğlu (2020), çocukluk döneminde dijital bağımlılık ile ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırma sonucunda, teknolojik donanımlar yaşamı kolaylaştırdığı gibi bağımlılığa da neden olduğu belirtilmiştir. Sosyal medya sorunları ve dijital oyunlar öğrencilerin yaşamlarına olumsuz etkiler bıraktığı vurgulanmıştır.

BÖLÜM III YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemine ilişkin olarak; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıklarında bilgiler verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığının İncelenmesi başlıklı araştırma nitel bir çalışmadır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, günlük yaşamda farkında olduğumuz ancak hakkında detaylı, derinlemesine bilgi sahibi olamadığımız olgulara odaklanır (Yıldırım, Şimşek, 2011). Fenomenoloji, insan deneyimlerini anlamaya çalışır. Fenomenoloji, bir kavram ya da olgu hakkında insanların görüşlerini, duygularını, düşüncelerini, bakış açılarını, deneyimlerini anlamaya, açıklamaya çalışır. Web 2.0 araçları, eğitim dünyasında sıklıkla karşımıza çıkan bir kavramdır. Eğitim öğretim süreci içerisinde bilinçli olarak ya da olmayarak web 2.0 araçları kullanılmaktadır. Ancak, eğitim sürecinde web 2.0 araçlarının eğitimi, öğretmeni, sınıf yönetimini, bilginin kalıcı olmasını ne ölçüde etkilediğine dair detaylı bilgilere ulaşılmamaktadır. Fenomenoloji, bu kavramı çeşitli açılardan inceleyerek, insanların bireysel deneyimlerinden destek alarak kavramı anlamaya, açıklamaya çalışan bir nitel araştırma desenlerinden biridir.

3.2. Çalışma Grubu ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2022-2023 eğitim öğretim yılında Konya ili ve Altınekin ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi özel ve bağımsız ilköğretim ikinci kademe düzeyinde eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştiren öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu çalışmada amaçlı örnekleme çeşitlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Altınekin ilçesinin merkezinde ve

kasabalarındaki ilköğretim ikinci kademe (ortaokul) düzeyinde eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştiren öğrenciler araştırmaya dâhil edilmiştir. Problemin derinlemesine araştırılması amacıyla maksimum çeşitlilik örnekleme oluşturulmuştur. Maksimum çeşitliliğe dayalı bir çalışmada amaç; genelleme yapmak için çeşitlilik sağlamak değildir. Çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Buradaki amaç, görel olarak küçük bir çalışma grubu oluşturmak ve bu grupta çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Amaç genelleme yapmak için çeşitliliği sağlamak değildir; tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak ya da paylaşılan olguların ve ayrılıkların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığının incelenmesi başlıklı araştırmada öğrenci çeşitliliğinin sağlanabilmesi için ilçe merkezinden ve kasabalarından öğrenciler seçilmiş; öğrencilerin akademik düzeylerinin farklı olmasına dikkat edilmiş; ayrıca cinsiyet dağılımının da sağlanmasına özen gösterilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma yöntemlerinde hedeflenen veriler üç başlık altında değerlendirilir. Araştırmacı bir araştırma sürecinde, '*çevresel veriler, süreç verileri ve algıya ilişkin verilerdir*' elde etmeye çalışır. Çevresel verilerde daha çok araştırma yapılan bölgenin kültürel özelliklerine, nüfus yapısına, fiziki özelliklerine ve inanç ve tutumlarına ilişkin araştırmalar yapılır. Süreç verilerinde sıklıkla, araştırma sürecinde yaşanan değişimler, bu değişimlerin grupları nasıl etkilediği konuları aydınlatılır. Algılara ilişkin verilerde ise; bireylerin görüşleri, inançları, düşünceleri tespit edilmeye çalışılır. (Karataş, 2015).

Sosyal Bilimler alanında yürütülen nitel araştırmalarda veri toplamak için genellikle gözlem, görüşme ve yazılı materyallerin incelenmesi gibi yöntemler tercih edilir. Bu tercihler arasında yaygın bir şekilde kullanılan yöntem ise görüşme yöntemidir. Bireylerin bir konu hakkındaki inançlarını, tutumlarını, değer yargılarını tespit etmek için görüşme yöntemi oldukça etkilidir. Ayrıca görüşme sürecinde araştırmacının ortamda bulunması, görüşmeye ek olarak gözlem yoluyla da veri toplayabilmesine olanak sağlar. Bu nedenle görüşme yöntemi gözlemle de destekleneceği için araştırmanın güvenilirliğini kanıtlaması açısından da araştırmacıya olanaklar sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu bilgiler ışığında, Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığının derinden incelenebilmesi için veri toplama aracı olarak görüşme formu tercih edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Ortaokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığının İncelenmesi başlıklı araştırmada veri toplamak için görüşme yöntemine başvurulmuştur. Google formlar üzerinden hazırlanan sorular katılımcı öğrencilere yönetilmiştir. Çalışma grubunda bir aksaklık olmaması için görüşme yüz yüze uygulanmıştır. Öğrencilerin cevapları verirken rahat olması, kendilerini herhangi bir baskı altında hissetmemeleri için temel bilgi hatırlatmalarından sonra araştırmacı ortamdan ayrılmıştır. Araştırmanın verilerini araştırmaya katılan öğrencilerin verdiği cevaplar oluşturmaktadır.

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda ulaşılan veriler çoğunlukla, Betimsel ve İçerik analizi yöntemleriyle değerlendirilir. İçerik analizi, verileri derinlemesine analiz etmek isteyen, verilerde saklı olan bilgileri ortaya çıkarmaya çalışan araştırmacılar tarafından tercih edilir. Bunun için eldeki veriler, tema ve alt temalarda kategorize edilerek incelenir. “*Nitel veri analizinde kullanılan yöntemlerden biri de İçerik Analizi’dir. Bu yöntemle sıklıkla yazı materyaller ve görseller analiz edilir. İçerik analizinde tündengelem yöntemi izlenir* (Özdemir, 2010, s.335). Betimsel analiz yönteminde araştırmacı, önceden belirlemiş olduğu temalara ilişkin olarak; araştırmada ulaştığı verileri analiz eder ve bu süreçte katılımcıların görüşlerine sık sık başvurur. “Betimsel analiz, ulaşılan verilerin önceden belirlenmiş başlıklarda özetlenmesi ve değerlendirilmesini içerir. Bu yöntemde araştırmacı katılımcıların ifadelerine başvurarak sıklıkla doğrudan alıntılama yapar. Betimsel analizde amaç bulguları özet halinde ve değerlendirilmiş, yorumlanmış bir biçimde okura ulaştırmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Araştırmada, öğrencilerin ekran bağımlılığına ilişkin veriler, araştırmanın problemleri doğrultusunda betimsel analiz yöntemiyle analiz edilecektir

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin, ekran bağımlılığına ilişkin algılarını değerlendirmek, ekran bağımlılığının fiziksel ve ruhsal etkilerini tespit etmek, ekran bağımlılığının sosyal ilişkiler üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla uygulanan görüşme formu sonucunda ulaşılan veriler paylaşılacaktır.

4.1. Demografik Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılıklarının incelenmesi amacıyla yürütülen bu çalışmada 22 kişiden oluşan çalışma grubuna ilişkin demografik veriler Tablo 1’de verildiği gibidir

Tablo 5. Katılımcıların Demografik Bilgileri Tablosu

Çalışma Grubuna Ait Demografik Veriler	
Yaş	13 yaş: 12
	14 yaş: 10
Cinsiyet	Erkek: 9
	Kadın: 13
Okul Türü	Ortaokul: 22
İnternet Erişimi	Var: 21
	Yok: 1
Erişim Kaynağı	Telefon: 15
	Tablet: 4
	Bilgisayar: 3
Ortalama Süre	0-1: 6
	1-3: 10
	3-5: 6

Tablo 1’de katılımcıların demografik dağılımlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tablo 1’e göre çalışma grubunun 22 kişiden oluştuğu; grubun yaş dağılımının 13-14 yaş şeklinde gerçekleştiği, kadın katılımcı sayısının erkeklere göre fazla olduğu, okul türü dağılımının araştırmanın hedef kitlesine ve amacına uygun olarak ortaokul şeklinde gerçekleştiği, katılımcılardan 21 öğrencinin internet erişimi imkânına sahip olduğu; öğrencilerin çoğunlukla (15 katılımcı) telefon kanalıyla internet erişimi sağladıkları, İnternette geçirilen ortalama sürenin 1-3 saat aralığında (10 katılımcı) çoğunlukta; 0-1 ve 3-5 saat aralığında eşit şekilde gerçekleştiği (6-6) görülmektedir. Bu bilgiler ışığında öğrencilerin internet erişimlerine sahip oldukları ve

günün önemli bir saatini internet ağlarında ve ekran başında geçirdikleri söylenebilir.

4.2 Araştırma Sorularına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında Ortaokul Öğrencilerinin Ekran Bağımlılığının İncelenmesi başlıklı araştırmanın problemlerine ilişkin olarak elde edilen bulgular ve bulguların analiziyle ulaşılan sonuçlara yer verilecektir.

4.2.1. Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığı kavramına ilişkin görüşleri nelerdir Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılıklarını incelemeyi hedefleyen bu çalışmada, temelde öğrencilerin ekran başında kalma süresinin ekran bağımlılığı durumunu nasıl etkilediği, ekran bağımlılığının öğrenci davranışlarına nasıl etki ettiği ve öğrencilerin iletişim becerilerini nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla katılımcılara çeşitli sorular yöneltilmiş ve elde edilen veriler analiz edilmek için kayıt altına alınmıştır. Görüşme başlangıcında öğrencilerin ekran bağımlılığını nasıl yorumladıklarını, konuyla ilgili kavramsal, deneyimsel bilgilerinin olup olmadığını tespit etmek için katılımcılara *Sizce ekran bağımlılığı nedir?* Sorusu yöneltilmiştir.

K1, bu soruya; *“Bence ekran bağımlılığı bir kişinin telefon tablet ve benzeri şeylere çok ilgi duyması ve başından bir dakika ayrılmamasıdır.”* K2, *“Telefon tablet bilgisayar ve benzeri fazla ilgilenmek oyun film video gibi şeyleri fazla izlemek.”* K3, *“Telefon tablet gibi araçları çok sevmek onlara çok bakmak takıntı yapmak”.* K-4: *“Gerçek hayattan uzaklaşmış etrafındaki kişilerle konuşmayı bırakmış kişi.”* K-5: *“Gerçek hayattan tamamen kopmuş,sanal dünya ile iletişime geçip gerçek hayattaki insanlardan uzaklaşmış kişidir.”* K-6: *“Ekran bağımlılığı saatlerce ekran başında kalmış insandır.”* K-7: *“Otururken kalkarken yatarken sürekli ekranla uğraşan ve ekrana bakan kişiler ekran bağımlısıdır.”* K-8: *“Saatlerce telefon oynamak ,uzun süre telefona bakmak.”* K-9: *“Bize zarar veren bağımlılık yapan şeyler telefon, tablet, bilgisayar gibi şeylerdir”.* K-10: *“Çok fazla ekran karşısında durmak ve ekrana fazla odaklanmak”* K-11: *“Çok uzun süre internette vakit geçirerek oluşan bir bağımlılıktır.”* K-12: *“Ekran bağımlılığı sürekli telefon Bilgisayar tablet ve benzeri şeylere baktığımız için oluşuyor.”* K-13: *“İnternet araçlarına bağlı olan ;telefon ,tablet, bilgisayara çok bakan insan.”* K-14: *“Teknoloji üzerinde aşırı derecede durmak.* K-15: *“İnsanların normal vakitte*

aşarak ekrana çok uzun süre bakmalarıdır.” K-16 “Sürekli telefon ve tablet izlemektir.” K-17: “Ekran bağımlılığı telefon gibi araçlara çok bağımlılığıdır.” K-18: “Ekran bağımlılığı dijital ortamdan kopamamak, ekrandan uzaklaştığımızda tekrar oraya dönme isteği demektir.” K-19: “Herhangi bir teknolojik araca: tablet, telefon ve televizyon gibi araçlara çok bakmak demektir.” K-20: “Çok fazla dijital ekrana bakmaktır.” K-21: “Ekran bağımlılığı kendi cümlelerimle tanımlamak gerekirse telefon başında çok vakit geçirmek onu bir alışkanlık haline getirmektir” K-22: “Ekran başında çok vakit geçirmektir.” Cevaplarını vermişlerdir.

Katılımcılardan alınan bu bilgiler tema ve alt temalarda incelenerek f değerleri tespit edilmiştir. Ulaşılan bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 6. Ekran Bağımlılığı Kavramına İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Denetim	KontROLSÜZ erişim	Kendini kontrol edememek, Ekrana dokunma isteği, Sürekli interneti düşünmek	K7, K9, K12, K14, K16,K17, K18.	7
	Uzun süreli ekran maruziyeti	Uzun süreli ekrana bakmak,	K1,K2,K3,K6,K8,K10,K11,K13, K15, K19, K20,K21,K22	13
Sorunlar	İletişim Sorunları	Az konuşmak, agresif konuşmak, , kısa cümlelerle konuşmak, vurma,	K4,K5	2
	Davranış Sorunları	ani küsme davranışları, fiziksel saldırılar, duygu kontrolünde sorunlar, öfke patlaması		0
Toplam				22

Tablo 2’de katılımcı öğrencilerin ekran bağımlılığını kavramına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu görüşler tema ve alt temalarda incelenerek kodlanmış ve f değeri tespit edilmiştir. Tablo 2’ye göre katılımcı öğrencilerin (13 kişi) ekran bağımlılığı kavramına ilişkin olarak yoğun bir şekilde ekran başında uzun süre kalma, telefon tablet gibi cihazlarda uzun süre zaman geçirme gibi algı geliştirdikleri görülmektedir. Bu algıdan sonra katılımcı öğrencilerin (7 Kişi) ekran bağımlılığı kavramına ilişkin kontrolsüz kullanım, kendine engel olamama gibi algılar geliştirdikleri tespit edilmektedir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar ve tema ve alt temalarda tespit edilen veriler birbirlerini doğrular nitelikte gerçekleşmiştir.

4.2.2. Uzun Süre Ekran Başında Kalmak Ekran Bağımlılığı Olma Durumunu Nasıl Etkiler Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Uzun süre ekran başında kalmanın ekran bağımlılığını nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla katılımcı öğrencilere *“Sizce bireylerin ekrana bağımlısı olmalarını etkileyen unsurlar nelerdir Örneklerle ve kendi cümlelerinizle açıklayınız uzun süre ekran başında kalmak bilgisayar oyunları oynamak sosyal medya uygulamaları ve benzeri”* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya *“K-1: uzun süre ekran bağımlılığı bilgisayar oynamak yüzünden olur. K-2: oyunlar videolar filmler müzikler. K-3: uzun süre ekran başında kalmak etkiliyor Bence Sıkılmak da olabilir. K-4: Çok fazla bakılması. K-5: gerçek hayatta bağlantıyı koparmak şiddetli baş ağrısı göz çıkarmaz. K-6: Bence sosyal medya. PC oyunları. K-7: Birçok sosyal medya unsurları ve oyun oynamaları. K-8: Bence kötü bir şey her zaman telefona bakmak oyun oynarlarsa daha çok panik atak olacağını düşünüyorum. K-9: uzun süre ekran başında kalmak bilgisayar oyunları oynamak sosyal medya uygulamaları ve benzeri. K-10: bilgisayar oyunları sosyal medya elektronik cihazlar uzun süre ekran başına kalmak. K-11: internete uzun süre vakit geçirmek etkilenen suların arasına girebilir. K-12: sosyal medya uygulamaları özellikle mesajlaşmalar çok ekrana bakma gereği yapıyorum oyun oynamak özellikle Ekrana çok yaklaşmak Göz rahatsızlığımıza neden oluyor. K-13: Arkadaşlarım dışarıda hiç oyun oynamadığı için hep akıllı tahtadan benim bilmediğim şarkılar filmler açıyorlar Bana çok saçma geliyor. K-14: oyunlar sosyal medya uygulamaları ve daha çok etkileyen uzun uygulamalar. K-15: psikolojik bozukluğundan dolayı ekran bağımlısı olabilir. K-16: uzun süre ekran başında kalınca gelen oyun oynama*

ve sosyal medya da gezme isteği. K-17: sıkılıyor ve Medya aracılığıyla vakit geçirmek istiyorlar. K-18: reklamlar ve benzeri. K-19: ekrana bağlanmak. K-20: Sosyal medya. K-21: Onların uğraştıkları bir iş var ama K-22: artık diğer yaptıkları aktiviteler onlara sıkıcı gelebilir” cevabını vermişlerdir. Katılımcılardan alınan cevaplar herhangi bir değişiklik, düzeltme yapılmadan kayıt altına alınmıştır. Ulaşılan veriler tema ve alt temalarda analiz edilerek Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 7. Ekran Bağımlılığını Etkileyen Unsurlara İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Süre	Uzun süreli ekran kullanımı,	Uzun süre, kontrolsüz kullanım, ekrana bakma isteği	K1, K3, K4, K9, K11, K16, K19	7
İçerik	Web içerikleri	Sosyal medya, reklamlar, videolar, bilgisayar oyunları, haberler	K1,K2,K6,K7,K10, K12, K14, K17, K18, K20	10
Sorunlar	Fizikse ve Ruhsal Sorunlar	Psikolojik Rahatsızlık	K15	1
Toplam				18

Tablo 3’te katılımcı öğrencilerin ekran bağımlılığına neden olan unsurlar, uzun süreli ekran kullanımının ekran bağımlılığını nasıl etkilediğine ilişkin görüşleri tema ve alt temalarda analiz edilerek sunulmuştur. Tablo 3’e bakıldığında ekran bağımlılığına neden olan unsurlar arasında öğrenci görüşlerinin Web içerikleri ekseninde şekillendiği görülmektedir. On katılımcı ekran bağımlılığı unsurlarını ekrana uzun süre bakmaktan ziyade içerikle ilişkilendirerek insanların keyifli vakit geçirmek için, sıkılmamaları için, oyun oynamak için ekran başında kaldıklarını bu durumun da ekran bağımlılığını tetiklediğini ifade etmişlerdir. Yedi katılımcı ise ekran bağımlılığının ekrana bakma süresiyle ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Bir katılımcı ekrana bakma ve içeriğin cezbetmesi dışında psikolojik rahatsızlıkların ekran bağımlılığına neden olabileceğini dile getirmiştir. Bu bilgiler ışığında ortaokul öğrencileri düzeyinde ekran bağımlılığı durumuna içeriklerin daha çok etki ettiğini ifade etmek mümkün hale gelmektedir.

4.2.3. Ekran Bağımlılığı Ortaokul Öğrencilerinin Davranışlarını Nasıl Etkiler Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmada öğrencilerin ekran bağımlılığı kavramına ilişkin algılarını, bilgi düzeylerini, kavramdan ne anladıklarını tespit etmek için sorulan sorulardan sonra görüşmeye, ekran bağımlılığının davranışlara nasıl etki ettiğini belirlemek amacıyla katılımcı öğrencilere; “*Varsa sınıftaki ekran bağımlılığı sorunu yaşayan arkadaşlarının kendisine ve size karşı olan davranışlarını nasıl değerlendirirsiniz?*” sorusuyla devam edilmiştir. Bu soruda öğrencilerden çevre gözlemi yaparak gördükleri sorunları dile getirmeleri istenmiştir. Katılımcı öğrencilerden gelen cevaplar herhangi bir düzeltme yapılmadan kayıt altına alınmıştır. Bu soruya “K-1: *Yani Olsa önce telefonu yanında olmadığı için agresif olur ve canı sıkılır O yüzden benim gözümde iyi değildir.* K-2: *Telefon tablet bilgisayar oynamasını ve internette fazla gezilmemesini söylerim.* K-3: *Bence kötü bir şey çünkü ekran bağımlılığı vücudumuza çok zararlı olabilir.* K-4: *Çok iyi karşılamıyorum davranışları.* K-5: *böyle bir arkadaşım yok Eğer olduysa da herhangi bir sorun yaşamadım.* K-6: *uykusuzluk sinirli olması.* K-7: *yok.* K-8: *umursamıyor bizi her her an telefona bakmak istiyor Bizi de umursamıyor.* K-9: *öyle biri yok.* K-10: *Çok fazla ekran karşısında kaldığı için fazla düzgün bağ kuramıyor ve çok vahşi oluyor.* K-11: *yok.* K-12: *fazla yok fakat internet üzerinde çok zaman geçirdiği için saçma davranışlarda bulunan var.* K-13: *tahtadan benim bilmediğim her türlü film şarkı*

açıyorlar hep TikTok dansı oynuyorlar öğretmenler kızsı bile öğretmenler gittikten sonra açıyorlar. K-14: sınıfında ekran bağımlılığı olan arkadaşım yok. K-15: utangaç duygusu ortaya çıkar. K-16: yok. K-17: ben üzülüyorum çünkü bana karşı samimi ve sıcakkanlı değil. K-18: sürekli olarak sanal arkadaşından bahsediyor ve dünkü konuşma tarzı ile bugün ki konuşma tarzı asla benzemiyor bile. K-19: benimle konuşurken akıcı bir şekilde konuşamıyorum eksik kelimeler kullanıyor yanlış kelimeler kullanıyor. K-20: çok içlerine kapanık oluyorlar. K-21: yok. K-22: olumsuz ve agresif oluyorlar” cevaplarını vermişlerdir. Öğrenci cevapları tema ve alt temalarda analiz edilerek Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 8. Katılımcı Öğrencilerin Ekran Bağımlılığının Davranışa Etkisine İlişkin Görüşleri Tablosu

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Fiziksel Etki	Saldırganlık	Vurma, Kırma, Kendisine Zarar Verme, Yaralama. Uykusuzluk, Agresif Tepkiler	K22, K11, K13, K1,K3,K10,K6	7
Sosyal Etki	İletişim Sorunları	Az Konuşma, konuşmama, kısa cümlelerle konuşma, Sinirlilik, samimiyetsizlik, davranış kontrolünde zorlanma	K20, K19, K18, K17,K15, K10,K8,	8
Toplam				15

Tablo 4’te katılımcı öğrencilerin ekran bağımlılığının davranışlara nasıl etki ettiğine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Tablo 4’ e bakıldığında davranış sorunlarının daha çok (8 kişi) Sosyal alanda gerçekleştiği tespit edilmiştir. Sosyal etki alanında ise temelde iletişim sorunlarının yaşandığı tespit edilmiştir. İletişim sorunundan sonra (7 kişi) fiziksel davranışlar boyutunda etki ettiği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında ekran bağımlılığının iletişim sorunlarına iletişim sorunlarının da fiziksel davranış problemlerine neden olduğu ifade edilebilir.

4.2.4. Ekran bağımlılığının ortaokul öğrencilerini üzerindeki fiziksel ve Ruhsal etkileri nelerdir Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığından fiziksel anlamda nasıl etkilendiklerini değerlendirebilmek için katılımcı öğrencilere “*Uzun süreli ekran kullanımından sonra vücudunuzda yaşadığınız fiziksel soruları örneklerle açıkla mısınız?(kızarması Boyun ağrısı baş ağrısı gibi)*” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya “K-1: *Mesela ben çok ekran başında kaldığım için en çok başım ağrıyor gözüm kızarır ve ben Bunlar olunca elimdeki tablet ya da Telefonu bırakıyorum. K-2: gözde kanlanma oluyor sürekli ağrı çekiyorsun. K-3: gözlerimizi etkiliyor ellerimizi uyuşturuyor. K-4: uzun süre bakınca başım ağrıyor. K-5: telefona çok fazla vakit geçirdiğim için boyun ağrısı ve bazen baş ağrıları yaşıyorum. K-6: göz kızarması baş ağrısı. K-7: boyun ağrısı ve baş ağrısı. K-8: Eğer arkama yaslanmadığında boynum ağrıyor çok baktığımda baş ağrısı oluyor. K-9: oyun ağrısı. K-10: oyun ağrısı baş ağrısı uykusuzluk. K-11: televizyona çok yakından bakarsak göz hastalıklarına yakalanabiliriz eğilerek uzun süre bakarsak boyun ve baş hastalıklarına yakalanabiliriz. K-12: ben özellikle boyun ağrısı çok fazla oluyor. K-13: çok bağımlı olmadığı için bir şey olmuyor. K-14: Ben genellikle boyun ağrısı gibi sorunlar yaşıyorum. K-15: Boyun ağrısı baş ağrısı. K-16: baş ağrısı oluyor Ellerim uyuşuyor Kendimi yorgun hissediyorum. K-17: belim ağrıyor gözümü açamıyor. K-18: uzun süre ekran başında oturduğunda sırtımın ağrıdığını bazen de gözlerimin kızardığını fark ediyorum. K-19: bunun yüzünden gözlük kullanıyorum ve gözlerim ağrıyor ve yaşıyor. K-20: gözlerim yanıyor her tarafında tutulmak oluyor. K-21: yani abimden bahsedersek gözü kızarır başı ağrır ve çok kötü hisseder. K-22: göz ve vücut tembelliklerine neden olur”* cevabını vermiştir.

Katılımcılardan alınan bu cevaplar herhangi bir düzeltme yapılmadan kayıt altına alınmıştır. Bu bulgular tema ve alt temalarda analiz edilerek Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 9. Ekran Bağımlılığının Ortaokul Öğrencileri Üzerindeki Fiziksel Etkileri Tablosu

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Fiziksel Bozukluklar	Vücut bozuklukları Aksesuar Kullanım Zorunluluğu	Kamburluk, omurga eğriliği, şaşılık, ense düzleşmesi, parmak ve bilek kaslarında gerilme, gözlük kullanma	K19	1
Ağrı ve Hastalıklar	Geçici Ağrılar Kalıcı Hastalıklar	Baş ağrısı, boyun ağrısı, el bilek ağrısı, sırt ağrısı, uyuşma, kalıcı göz hastalıkları, kalıcı sinir sistemi rahatsızlıkları, göz tembelliği	K1,K2,K3,K4,K5,K6 , K7,K8,K9,K10,K11, K12,,K14,K15,K16, K17,K18,K20,K21, K22	20
Toplam				21

Tablo 5’te ekran bağımlılığının ortaokul öğrencileri üzerindeki fiziksel etkilerine ilişkin ifadeleri tema ve alt temalarda analiz edilerek sunulmuştur. Tablo 5’e bakıldığında ekran bağımlılığının fiziksel bozukluklar ana teması ve aksesuar kullanımı alt temasında bir katılımcının (K19) görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Bu katılımcı ekran bağımlılığı nedeniyle gözlük kullanmak zorunda kaldığını ifade etmiştir. Tablo 5’e göre ekran bağımlılığının fiziksel etkileri daha çok ağrı ve hastalıklar başlıkları altında toparlandığı görülmektedir. Yirmi katılımcı ağrı ve hastalıklara ilişkin olarak yoğun bir şekilde; göz kızarması, baş ağrısı, boyun ağrısı, bel ağrısı, sırt ağrısı ve uyuşma şikâyetlerini bildirmişlerdir. Çoğunlukla ağrı ve uyuşma şikayeti bulunan öğrencilerin vücut bozuklukları ya da kalıcı hastalıklara ilişkin görüş bildirmemeleri, öğrencilerin küçük yaş grubunda olmalarından kaynaklı olarak durumun detaylı bir şekilde farkında olmayabildiklerini ya da katılımcıların bu şikâyetleri geçici yorgunluklar olarak yorumlayıp ciddiye almadıklarından kaynaklanabilir.

Bu bilgiler ışığında ekran bağımlılığının öğrencilerin üzerinde anlamlı düzeyde olumsuz fiziksel etkilere, problemlere neden olduğu söylenebilir. Bu yaş grubunda yaşanan temel düzeydeki sorunlar ve

ağrılar ilerleyen yaşlarda kalıcı rahatsızlıkların yaşanmasının yolunu açabilir.

Bu aşamadan sonra öğrencilerin ekran bağımlılığı ve ekran yoksunluğundan sonra ruhsal anlamda nasıl etkilendiklerini değerlendirilmiştir. Katılımcı öğrencilere “Uzun bir süre internete bağlanamadığınızda kendinizi nasıl hissediyorsunuz? Ayrıntılarla açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya “K-1: içim çok sıkılıyor ve internete sinirleniyorum sonra internetsiz oyun bulup kafamı dağıtıyorum. K-2: hiçbir şey hissetmiyorum. K-3: sinirli hissediyorum. K-4: internete bağlanınca hiç internetten çıkasım gelmiyor. K-5: biraz kötü hissetmeye başlıyorum Ve bunun farkına vardığımda telefonda uğraşmak yerine kitap okuyorum ve bazen de test çözüyorum. K-6: zaman geçmiyor isteklerimizi yapamıyoruz. K-7: sanki haberlerden uzak kalmış gibi hissediyorum. K-8: uzun süre internete bağlanmadığımda hayatta sadece telefonla değil de başka bir şeylerle de uğraşabileceğimizi anlarız. K-9: üzgün Hissederim ama çok üzülmem Başka şeylerle uğraşırım. K-10: kötü anormal sıkıcı üzgün. K-11: Yani biraz kötü Çünkü yaşıtımızda çoğu zaman internete ihtiyacımız var. K-12: Çok sıkılıyorum sanki Zaman geçmiyor gibi oluyor. K-13: internete çok bakmadığım için hiçbir şey hissetmiyorum. K-14: Ben kendimi iyi hissetmiyorum. K-15: iyi hissediyorum ama lazım olduğu zamanlar kötü etkiliyor. K-16: sürekli olarak sıkılıyorum. K-17: rahatlamış bir o kadar da sinirli Çünkü mesajlar birikmiş oluyor. K-18: uzun süre internete bağlanmadığımda Zamanın hiç geçmiyor gibi geliyor bana ekran başına geçtiğinde uzun süre oyun ve benzeri oynadığım için zaman hızlı geçiyor. K-19: kendimi yalnız hissediyorum sıkılıyorum. K-20: kendimi boş hissediyorum. K-21: arkadaşlarıma ulaşamıyorum ve üzüliyorum ama kendimle vakit geçiriyorum kitap okuyorum güzel oluyor. K-22: vakti Benim boş yere harcadığımı düşünüyorum” cevaplarını vermişlerdir. Bu cevaplar herhangi bir düzeltme yapılmadan kayıt altına alınmıştır. Ulaşılan bulgular tema ve alt temalarda analiz edilerek Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 10. Ekran Bağımlılığının Ortaokul Öğrencileri Üzerindeki Ruhsal Etkileri Tablosu

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Olumlu Etkiler	Rahatlama	Sakinlik Stres Kaynağından Kurtulma	K8, K15, K17	3
Olumsuz Etkiler	Duygusal Fiziksel	Sinir Uykusuzluk Boşluğa Düşme Üzgün olma Yalnızlık Geç kalma Korkusu Boşa zaman geçirme	K1,K3, K4, K5,K6,K7,K9,K10,K 11,K12,K14,K16,K 18,K19,K20,K21,K 22, k17	18
Toplam				20

Tablo 6’da ekran bağımlılığının ortaokul öğrencileri üzerindeki ruhsal etkilerine ilişkin veriler tema ve alt temalarda analiz edilerek sunulmuştur. Tablo 6’ya göre ekran bağımlılığının ve ekrandan yoksun olma sürecinin öğrenciler üzerinde olumsuz duygusal tepkilerin gelişmesine neden olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı sinir, boşluk hissi, yalnızlık, bilgi akışını kaçırmaktan kaynaklı kaygı, boş zaman geçirmekten kaynaklı üzüntü gibi sorunlar yaşadıklarını ifade ederken iki katılımcı ekrandan kurtulmakla birlikte rahatlama yaşadıklarını, kendilerini iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu bilgiler ışığında ekran bağımlılığının öğrencileri daha çok olumsuz anlamda etkilediğini, olumsuz ruhsal durumlar yaşamalarına neden olduklarını ifade etmek mümkündür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılıklarını incelemek amacıyla yürütülen bu çalışmada, öğrencilerin ekran bağımlılığı kavramlarına ilişkin algılarını; ekran bağımlılığını etkileyen unsurları; ekran bağımlılığının davranışsal etkilerini ve ekran bağımlılığının fiziksel ve ruhsal etkilerini tespit etmeye yönelik sorulara cevaplar aranmıştır.

Bu amaçla katılımcı öğrencilere görüşme formu uygulanmış ve konuya ilişkin çeşitli sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler tema ve alt temalara analiz edilerek tablolar halinde sonuçlandırılmıştır. Başlangıçta katılımcıların kavrama ilişkin algıları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda katılımcı öğrencilerin ekran bağımlılığı kavramına aşina oldukları, bu kavramı çoğunlukla uzun süreli ekran kullanımı ve ekran kullanımı konusunda kendisini denetleyeme şeklinde anlamlandırdıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında ekran bağımlılığını davranışsal boyutta değerlendirip kavrama iletişimsel sorunlar üzerinden yaklaşan katılımcılar da olmuştur.

Bu aşamadan sonra katılımcı öğrencilere, ekran bağımlılığına neden olan unsurlar ve uzun süre ekran kullanımının bağımlılığa yol açıp açmayacağına ilişkin sorular yönlendirilmiştir. Bu sorulardan sonra elde edilen veriler analiz edildiğinde öğrencilerin ekran bağımlılığına neden olan unsurlar olarak çoğunlukla internetin içerik boyutuna işaret ettikleri görülmüştür. Sosyal medya uygulamaları, eğlenmek amacıyla yapılan internet sörfü, haber kaynağı olarak kullanım ve bilgisayar oyunları gibi nedenlerle ekran bağımlılığının arttığını değerlendirilmiştir. Ayrıca uzun süre ekran başında kalmanın ekrana dokunma isteği, ekran kullanımı konusunda kontrolsüzlük ve aşırı ekran kullanımına neden olduğunu ifade eden katılımcılar da tespit edilmiştir. Bu bağlamda ekran bağımlılığının ekran başında uzun süre kalmaktan çok tüketilen içeriklerle ilişkili olduğunu ifade etmek mümkündür.

Ekran bağımlılığının davranışlar etkiler konusunda sosyal etki boyutunda ciddi anlamda iletişimsel sorunların yaşandığı, ekran bağımlılığının iletişimin önünde önemli bir engel olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların, kısa cümlelerle konuşma, bağlam dışı konuşmalar, sinirlilik, samimiyetsizlik, duygu kontrolünde sorunlar gibi ifadeleri de ulaşılan bu sonucu destekler niteliktedir. Bunun yanında ekran bağımlılığının fiziksel davranış boyutuyla da bireyler üzerinde önemli etkiler bıraktığı tespit edilmiştir. Vurma, kırma, uykusuzluk, agresif davranışlar, kaba ve saldırganca tutumlar gibi davranışların özellikle ekran yoksunluğunda çok daha belirgin bir şekilde gerçekleştiği değerlendirilmiştir.

Ekran bağımlılığının fiziksel etkileri değerlendirildiğinde kısa süreli ağrılar, geçici rahatsızlıkların sıklıkla yaşandığı görülmüştür. Katılımcı öğrenciler, yoğun bir şekilde göz ağrısı, baş ağrısı, boyun ağrısı, sırt ağrısı, bel ağrısı, bilek ağrısı ve uyuşma sorunları yaşadıklarını ifade

etmişlerdir. Bu rahatsızlıkların yanında uzun süreli ekran kullanımından kaynaklı gözlük kullanmak zorunda olduğunu ifade eden katılımcılar da olmuştur. Ulaşılan bulgular arasında kamburluk gibi fiziksel duruş bozukluklarına rastlanmasa da öğrencilerin yoğun bir şekilde ifade ettikleri boyun ağrısı, ense düzleşmesi için ciddi bir sorun teşkil edebileceği değerlendirilmiştir. Ekran kullanımının yoğun bir şekilde devam etmesi bu bireylerde çeşitli fiziksel rahatsızlıkların daha yoğun bir şekilde yaşanmasına yol açabileceğini ifade etmek mümkündür.

Ekran bağımlılığı bireyleri ruhsal anlamda da büyük ölçüde olumsuz olarak etkilemektedir. Özellikle ekran yoksunluğunda ortaya çıkan bu problemler yalnızlık, öfke, sinir, kaygı, üzüntü ve benzeri duygular şeklinde kendisini göstermektedir. Katılımcıların, ekran kullanmadığım zamanlarda boşluğa düşmüş gibi hissediyorum, sinirleniyorum ve ne yapacağımı bilmiyorum, kendimi yalnız hissediyorum gibi ifadeleri ruhsal sorunları işaret etmesi açısından önem arz etmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı olumsuz ruhsal durumlara işaret ederken bazı katılımcılar ekrandan uzaklaştıklarında rahatladıklarını ve stresten arındıklarını ifade etmişlerdir. Aslında bu ifadeler de bireylerin ekran kullanımı esnasında gerilimli ve stresli bir ruh haline büründüklerinin farklı bir ifadesidir.

Ulaşılan bütün bu bilgiler ışığında ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığı kavramına aşina oldukları, bu bağımlılığının kendileri ve çevreleri üzerindeki olumlu olumsuz etkilerinin farkında olduklarını; ekran kullanımının sosyalleşme, iletişim becerileri, davranış kontrolü gibi alanlarda bireyleri olumsuz etkilediğini ifade etmek mümkün hale gelmiştir.

Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar literatürdeki ilgili çalışmalarla benzerlik taşımaktadır. Dinçer (2020) 7. Ve 8. Sınıf öğrencileriyle oyun bağımlılığı ekseninde bir araştırma yürütmüş ve bu bağımlılığın öğrencileri sosyal ve bireysel alanlarda olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Çeliker ve Asiroğlu (2020) internet bağımlılığı konusunda 6. Ve 7. Sınıf öğrencilerle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda internet bağımlılığının öğrencilerin sosyal becerilerini olumsuz yönde etkilediğini tespit etmiştir. Ulaşılan bu sonuç bu araştırmada tespit edilen ekran bağımlılığının öğrenci davranışlarını sosyal yönden olumsuz etkilemesi sonucu ile benzerlik göstermektedir. Ulaş ve Yılmaz (2022) teknoloji bağımlılığı konusunda ortaokullarda görev yapan öğretmenlerle bir araştırma yürütmüş onların teknoloji

bağımlısı öğrencilerine ilişkin gözlem ve değerlendirmelerini almıştır. Bu araştırmada ulaşılan teknoloji bağımlılığının öğrencilerin fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkilediği sonucu bu araştırmada tespit edilen fiziksel ve ruhsal etkiler başlıklarında ulaşılan sonuçlarla benzerlik taşımaktadır.

Bu kapsamda ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığının incelenmesi başlıklı araştırmanın literatürdeki benzer araştırmaları destekler nitelikte olduğunu ifade etmek mümkündür.

Öneriler

Ortaokul öğrencilerinin ekran bağımlılığının incelenmesi başlıklı araştırmada ekran bağımlılığının öğrenciler üzerindeki etkileri; davranışsal, fiziksel, ruhsal ve iletişimsel boyutlarda incelenmiş ulaşılan bulgular literatürdeki ilgili çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda ailelere, okullara ve öğrencilere öneriler hazırlanmıştır.

Ekran bağımlılığı konusunda ailelere düşen görevlerin başında çocuğa yönelik bir denetim mekanizması kurulması gelmektedir. Bilgisayar oyunları, sosyal medya içerikleri bireye haz imkânı sunduğu için disiplin ve özdenetim konusunda sorunlar yaşayan ortaokul öğrencileri bu alanda tamamen kontrolsüz bir şekilde ekran kullanımına devam etmektedirler. Bu durumun önüne geçilebilmesi için anne ve babaların ekrana ilişkin tehlikelerin farkında olması büyük önem taşımaktadır. Bu konuda çocuğu destekleyecek bilgi düzeyine erişmiş olmaları ve doğru iletişim kanallarını kullanabilmeleri elzemdir. Bunun için öncelikle anne ve babaların ekran, internet bağımlılığı, dijitallik gibi konularda eğitim almaları gerekmektedir. Ayrıca oluşabilecek fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklara karşı çocuğu ilgiyle takip etmeli önleyici ve destekleyici sağlık hizmetlerine ulaşımı konusunda destek olamalılardır.

Araştırma sonucu temelinde okullara sunulacak ilk öneri müfredat içerisine dijitallik, dijital bağımlılık, güvenli internet kullanımı gibi konuları içeren bir eğitim politikasının yerleştirilmesidir. Ayrıca eğitim öğretim faaliyetinin önemli bir parçası olan, öğrenciler için bir rehber konumunda olan öğretmenlerin ekran bağımlılığı, internet bağımlılığı dijital fırsatlar ve tehlikeler gibi konularda yeterli bilgi düzeyine erişmeleri için ihtiyaç duyulan hizmetiçi eğitim programlarının uygulanması gerekmektedir. Öğretmenlerin okullarda öğrencilere yönelik olarak bir eğitim programı tasarlaması, bu programlara veli ve öğrencilerin birlikte katılmasının sağlanması gerekmektedir. Okul

yönetimleri okul içerisinde teknolojik bağımlılık, dijital riskler ve fırsatlar, güvenli internet kullanımı gibi alanlarda gerekli görsel düzenlemeleri yaparak öğrencilerin okulda geçirdikleri her anda bu konuda uyarana maruz kalmalarını sağlamaları önem arz etmektedir. Öğrencilerin internet kullanımı esnasında bilinçli eylemlerde bulunmaları en temel gerekliliktir. Anne-baba ve okul- öğrenci işbirliğinden kaçmadan teknoloji kullanımına ilişkin en doğru yöntemi öğrenme hevesinde olmalıdır. Ayrıca öğrencilerin yaşanabilecek olumsuz durumlara karşı yüksek düzeyde bir farkındalığa sahip olmaları da önemlidir. Öğrenciler ekran kullanımına ilişkin kontrol sorunu yaşadıklarını fark ettiklerinde uzman desteğinden kaçınmamalıdır. Zaman yönetimi konusunda bir hassasiyet geliştirip ekran kullanımını kontrol altına almaları ruhsal ve fiziksel gelişimleri için önemlidir. Bu konuda öğrencilerden beklenen otokontrol sağlamaları ve ihtiyaç halinde uzman desteğinden kaçmamalarıdır. Bu alanda araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için, öğrenci yaş düzeylerinin iyi tespit edilmesi, görüşmelerin mümkün olduğu kadar yüz yüze yapılmasının sağlanması, konuya ilişkin sağlıklı veriler alabilmek için uygulamadan önce katılımcı öğrencilere etraflıca bilgi verilmesi; temel kavramlar hakkında kısa süreli bir hatırlatma çalışmasından sonra uygulamaya geçilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Atila M.(2018).Okul Öncesi Telefon Bağımlılığı. <https://www.cocukicinicerik.com>, Erişim Tarihi:17.05.2023
- Bilgen,S.(2017).Bağımlılık Nedir? ve Nasıl Gelişir? <https://www.tavsiyeediyorum.com>, Erişim Tarihi:24.05.2023
- Bolat, D. ve Korkmaz, Ö. (2021) Ortaokullarda Ergenlik Çağındaki Öğrencilerin Siber Zorbalık Davranışları, Sosyal Medya Bağımlılıkları Ve Sosyal Medya Bozuklukları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*.25-1.
- Choliz, M.(2012). Mobile-phone addiction in adolescence: The Test of Mobile Phone Dependence (TMD). Department of Basic Psychology University of Valencia Avda Blasco Ibáñez, Spain.
- Çetin İ.(2012).Psikolojik Açıdan Bağımlılık-Bağımsızlık Davranışı. <https://www.tavsiyeediyorum.com>,Erişim Tarihi:18.05.2023
- Eken B.(2019). Görsel Kültürde Ekran ve Gelişim Süreci.*IPAD Sosyal Bilimler Dergisi*
- Güneş,A.(2015).Bağımlılık.<https://www.tavsiyeediyorum.com>,Erişim Tarihi:24.05.2023
- Sevgi, L. (2013). TEKNOLOJİ, TOPLUM VE SAĞLIK: Cep Telefonları ve Elektromanyetik Kirlilik Tartışmaları.<https://www.emo.org.tr>.Doğu Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi.İstanbul.
- TÜİK(2022)Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmaları. Erişim Tarihi: 19.04. 2023.
- Üstündağ, A. (2022) Çocukların Sosyal Medya, Akıllı Telefon ve Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.*Bağımlılık Dergisi.Sağlık Bilimleri Üniversitesi.Ankara*
- Taylan, H., Kara, H. ve Durğun, A. (2017,Şubat 28), Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıkları ve Oyun Tercihleri Üzerine Bir Araştırma,*PESA ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ*. 2017. 3-1.
- Bilgin, M. (2018,Ağustos 27) Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Psikolojik Bozukluklar Arasındaki İlişki. *The Journal of International Scientific Researches* 2018, 3(3)
- Taş, İ. ve Güneş, Z. (2018,Eylül 22). 8-10 Yaş Arası Çocuklarda Bilgisayar Oyun Bağımlılığı ,Aleksitimi,Sosyal Anksiyete,Yaş ve Cinsiyetin İncelenmesi. <https://www.guvenliweb.org.tr> .Erişim Tarihi:19.04.2023

- Tohumcu, M., Karslı, T., Bahadır, E., Kalender, B.(2019,Kasım 11). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ve İnternet Bağımlılığı İle Benlik Saygısı Ve Yalnızlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.*Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.Aralık 2019 Cilt 21 Sayı 2 (773-787).*
- Yılmaz,B. ve Bekiroğlu,S. (2020,Ocak 1), Çocukluk Döneminde Dijital Bağımlılık. *Nobel Akademik Yayıncılık.40340.*
- Bal, E.(2020,Ocak 24). Akıllı Cep Telefonu Bağımlılığı: Kişilik Özellikleri ve Kullanım Örüntülerinin Etkinliği Üzerine Bir İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi / Journal of Erciyes Communication e-ISSN: 2667-5811 | ISSN: 1308-3198Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi. ORCID: 0000-0002-6426-9426.Konya*
- Ektiricioğlu, C., Arslantaş, H. ve Yüksel, R. (2020,Mart 31) Ergenlerde Çağın Hastalığı: Teknoloji Bağımlılığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi.Çukurova Üniversitesi.Adana*
- Çeliker, V. B. ve Aşıroğlu, S. (2020,Aralık 12).Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıkları ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.*Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.Maltepe Üniversitesi, İstanbul.*
- Ulaş,M. ve Yılmaz,M. (2022,Temmuz 31). Teknoloji Bağımlılığının Ortaokul Öğrencileri Üzerindeki Etkilerine Yönelik Branş Öğretmenlerinin Görüşleri. *JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES AND ADMINISTRATIVE SCIENCES. http://dx.doi.org/10.29228/J OSHAS.63449 .Bartın Üniversitesi.Bartın*
- Delebe, A. ve Hazar, Z. (2022,Ağustos 23) Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Oyun Bağımlılığı Düzeyinin Bazı Fiziksel Parametrelere Ve Akademik Başarıya Göre İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi .Ankara Üniversitesi.Ankara*
- Beard, K. W. (2005). Internet addiction: a review of current assessment techniques and potential assessment questions, *Cyberpsychology and Behavior*, 8(1), 7-14.
- Griffiths, M., (2000). Internet addiction-time to be taken seriously?. *Addiction research*, 8(5), p. 413-418.
- Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E. Jr., Khosla, U. M. and McElroy, S. L. (2000). Psychiatric features of individuals with problematic internet use, *Journal of Affective Disorders*, 57(1-3), 267-272.

- Söyler,S. ve Yıldırım Kaptanoğlu, A. (2018). Sanal Uyuşturucu: İnternet. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2): 37 -46
- Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The emergence of a new clinical disorder, *CyberPsychology and Behavior*, 3, 237–244
- Young, K. S. (1999). Internet addiction: symptoms, evaluation, and treatment, *Innovations in Clinical Practice*, Michigan, Erişim: 04 Şubat 2014, (<http://www.netaddiction.com/articles/symptoms.pdf>).

***VELİLERİN SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARININ
ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNA ETKİSİ
Fatma YILMAZ***

VELİLERİN SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARININ ÖĞRETMEN MOTİVASYONUNA ETKİSİ

Fatma YILMAZ⁶

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, velilerin sosyal medya platformlarında gerçekleştirdikleri paylaşımların öğretmen motivasyonu üzerindeki etkisini derinlemesine incelemektir. Günümüzde sosyal medya, eğitim sürecinde öğretmenler ve veliler arasındaki iletişimi ve etkileşimi kolaylaştıran bir araç haline gelmiştir. Ancak, velilerin sosyal medyada yaptıkları paylaşımların, öğretmenlerin motivasyon düzeyleri üzerindeki potansiyel etkileri konusunda hala kapsamlı bir araştırma eksikliği bulunmaktadır. Bu çalışma, velilerin sosyal medya paylaşımlarının öğretmen motivasyonuna olan olumlu ve olumsuz etkilerini anlamayı amaçlamaktadır. Öğretmenlerin motivasyonu, öğretim sürecindeki performanslarını, çaba düzeylerini ve öğrencilere olan ilgilerini doğrudan etkileyebilen önemli bir faktördür. Dolayısıyla, velilerin sosyal medyada yaptıkları paylaşımların öğretmen motivasyonuna olan etkisi anlaşıldığında, bu bilgi okul yöneticileri, eğitim paydaşları ve öğretmenler için değerli bir rehberlik sağlayacaktır. Bu çalışmanın sonuçları, okul yöneticilerine, eğitim paydaşlarına ve öğretmenlere, velilerin sosyal medyadaki paylaşımlarına dikkat etme ve bu paylaşımların öğretmen motivasyonu üzerindeki etkilerini göz önünde bulundurma konusunda önemli bir anlayış sağlayacaktır. Ayrıca, olumlu ve destekleyici sosyal medya paylaşımlarının öğretmen motivasyonunu artırıcı bir faktör olarak kullanılmasının önemi vurgulanabilir. Bu çalışma, öğretmen-veli ilişkilerinin güçlendirilmesi ve eğitim sürecinin geliştirilmesine yönelik pratik uygulamalara katkı sağlayacak önemli bulgular sunmayı amaçlamaktadır. Bu araştırmanın katkıları, öğretmenlerin sosyal medya paylaşımlarına ilişkin farkındalıklarını artırarak, veli-öğretmen işbirliğinin geliştirilmesine yardımcı olabilecektir. Ayrıca, öğretmenlerin motivasyonlarını korumak ve desteklemek için uygun stratejilerin oluşturulması konusunda rehberlik sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Medya, Motivasyon, Veli, Öğretmen*

⁶ Fatma Yılmaz, Milli Eğitim Bakanlığı, Uzman Öğretmen, Orcid: 0009-0000-9352-0096

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Eğitim sistemi, toplumun temel yapı taşları olan çocukların yetişmesinde ve eğitimlerinin sağlanmasında büyük bir öneme sahiptir. Bu sistem, sadece öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda onların karakterlerini, değerlerini ve sosyal yeteneklerini de şekillendirir. Eğitimin başarısı ve etkinliği, öğretmenlerin motivasyon düzeylerine bağlıdır. Öğretmenler, sınıflarında birer rehber ve yol gösterici olarak görev yaparlar, öğrencileri cesaretlendirir, onlara ilham verir ve onlara öğrenmeyi sevdiren kişilerdir.

Bir ülkenin gelişmesi, öğretmenlerin kalitesine, eğitimsel materyallerine, güncel kütüphanelere, iyi geliştirilmiş müfredata bağlıdır. Bunların hepsi gereklidir ama kalifiye ve iyi motive olmuş öğretmenler olmadan diğerlerinin hiçbir anlamı yoktur. (Kaur ve Kumar ,2008) Bu anlamda öğretmenler eğitim sisteminin çekirdeği gibi düşünülebilir. (Çelik,1997)

Eğitim sistemleri, toplumun geleceğini şekillendiren temel yapı taşlarından biridir ve bu sistemde öğretmenlerin yeri ve önemi oldukça büyüktür. Öğretmenler, eğitimin temel aktörleri olarak bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere aktaran, onların gelişimini destekleyen ve topluma katkı sağlayan önemli bireylerdir. Bu makalede, eğitim sistemi içerisinde öğretmenin yeri ve önemini akademik bir dil kullanarak açıklayacağız.

Öğretmenlerin eğitim sistemindeki önemi, öğrencilerin bireysel gelişimlerini destekleme ve potansiyellerini ortaya çıkarma becerilerinden kaynaklanır. Öğretmenler, öğrencilerin yeteneklerini keşfeder, ilgi alanlarını belirler ve onları motive eden öğrenme deneyimleri sunar. Ayrıca, öğretmenler, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek onların güven duygusunu geliştirir ve özsaygılarını artırır. Bu şekilde, öğretmenler, öğrencilerin özgüvenli, özgür düşünebilen, eleştirel düşünme becerilerine sahip bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlar.

Öğretmenlerin eğitim sistemindeki önemi, toplumsal değerlerin aktarımında da yatmaktadır. Öğretmenler, öğrencilere etik değerleri, demokratik değerleri ve kültürel normları öğretirler. Toplumun değerlerini koruma ve iletim görevini üstlenerek, öğrencileri saygılı, hoşgörülü ve iş birliğine dayalı bir ortamda yetiştirirler. Ayrıca, öğretmenler, öğrencilere insan hakları, sosyal sorumluluk ve çevre

bilinci gibi kavramları da aşarlar. Böylece, öğretmenler toplumun değerlerini gelecek nesillere aktaran köprüler olarak önemli bir rol oynarlar.

Sonuç olarak, eğitim sistemi içerisinde öğretmenlerin yeri ve önemi büyüktür. Onlar, bilgi aktarımından tutkuyla dolu bir şekilde sorumluluk alan ve öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen bireylerdir. Öğretmenler, eğitim sürecinde öğrencilerin güçlü yönlerini keşfetmelerini sağlar, potansiyellerini ortaya çıkarır ve toplumun değerlerini aktarır. Bu nedenle, eğitim sisteminde öğretmenlere gereken değerin verilmesi, onların sürekli olarak gelişimlerini desteklemek için fırsatlar sunulması ve etkili bir öğrenme ortamı oluşturulması önemlidir.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Medya

Sosyal medya, modern iletişim teknolojileri ve internetin birleşimiyle ortaya çıkan bir kavramdır. İnsanların dijital platformlarda bilgi, fikir, deneyim ve içerikleri paylaşabildiği, etkileşimde bulunabildiği ve topluluklar oluşturabildiği bir iletişim ağıdır. Sosyal medya, kullanıcıların metinler, görseller, videolar ve ses kayıtları gibi çeşitli medya formatlarını paylaşmasına olanak tanırken, aynı zamanda kullanıcıların bu içeriklere yorum yapabilmesini, beğenebilmesini ve paylaşabilmesini sağlar.

Sosyal medyanın birçok farklı platformu bulunmaktadır, bunlar arasında Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, YouTube ve TikTok gibi popüler platformlar yer almaktadır. Her bir platformun kendine özgü özellikleri ve kullanıcı kitlesi bulunurken, genel olarak sosyal medya kullanıcılarına paylaşım yapma, içerik tüketme, etkileşimde bulunma ve ağ oluşturma imkanı sunar. Bu platformlar, kullanıcıların sanal ortamda kendilerini ifade etmelerini, ilgi alanlarına yönelik içerikleri takip etmelerini ve diğer kullanıcılarla etkileşimde bulunmalarını sağlar.

Ancak, sosyal medyanın eğitim ortamında kullanımıyla birlikte bazı zorluklar da ortaya çıkmaktadır. Bilgi güvenliği, veri mahremiyeti, dijital bağımlılık ve bilgi karmaşası gibi konular sosyal medyanın kullanımını sınırlayan veya sınırlama gerektiren faktörlerdir. Ayrıca, sosyal medya paylaşımlarının doğruluk ve güvenilirlik açısından değerlendirilmesi önemlidir, çünkü yanlış veya yanıltıcı bilgilerin hızla

yayılması ve etkileşim algoritması nedeniyle oluşan bilgi kabulü, eğitim sürecinde olumsuz etkiler yaratabilir.

İlkokullarda öğretmen-veli ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerinde mutsuzluğa, kaygı ve korkuya, gerginlik ve sinirliliğe, baskı altında, çaresiz ve yalnızlık hissine kapılmaya, iş doyumu, performans ve motivasyon düşüklüğüne, değersizlik algısı yaşanmasına ve öğretmen otoritesinin sarsılmasına sebep olduğu katılımcı öğretmenlerce vurgulanmıştır. Araştırmada öğretmen-veli ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmenler üzerinde birçok olumsuz etki bıraktığı, özellikle öğretmenlerde mutsuzluğa, kaygı, korku ile gerginlik ve sinirliliğe neden olduğu araştırma sonucunda ulaşılmıştır. Sevinç, (2003) çalışmasında veli ve öğretmen ilişkisinin sağlıklı olmasının öğretmenlerin öğretme süreçlerinde performansını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir. Şişman ve Turan'da (2004) velilerin öğretmenlerle olumlu ilişkiler geliştirmesinin öğretmeni öğrenme süreçlerinde güçlendireceğini, öğretmenin bir müttefik kazanmasına neden olacağını ifade etmektedir. Ergen ve İnce (2017) öğretmenlerin okul çalışmalarıyla ilgili gerek yöneticilerden ve meslektaşlarından, gerekse velilerden desteğe ihtiyaç duyduklarını, bu desteği alamamaları durumunda olumsuz duygular ve sinizm yaşadıklarını öne sürmektedir. Şenaras ve Çetin (2018) çalışmasında veli- öğretmen iletişiminin sınırlarının iyi belirlenmesinin önemli olduğunu ve sınırların aşılması durumunda aile katılımının veli baskısına dönüşebileceğini belirtmektedir.

Babaoğlu vd.'nin (2018) araştırmasında velilerin öğretmenlerle olan ilişkilerinde hatalı davranışlarda bulundukları bulgusu araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Bununla birlikte Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) çalışmalarında velilerin eğitim süreçlerine katılımında velilerin olumsuz tutum ve tavırlarının önemli engellerden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Konuyla ilgili başka bir araştırmada ise ailelerin öğretmen ve okula karşı olumsuz tutum sergilemesinin eğitim sürecini olumsuz etkilediği vurgulanmaktadır. (Bayar, 2016). Karataş ve Çakan'ın (2018) yaptığı araştırmada ise velilerin eğitim öğretim sürecine sürekli müdahalesinin öğretmenler tarafından önemli bir sorun olarak görüldüğü belirtilmektedir.

Sonuç olarak, öğretmen-öğrenci iletişimi, eğitim sürecinin temel bir bileşenidir. İyi bir iletişim, öğrencilerin eğitim deneyimlerini zenginleştirir, motivasyonlarını artırır, duygusal ihtiyaçlarını karşılar, davranış yönetimini etkiler ve akademik başarılarını destekler.

Öğretmenlerin etkili iletişim becerilerine sahip olması, öğrencilerin gelişimini en üst düzeye çıkarmak için önemlidir. Bu nedenle, eğitim sistemlerinde öğretmen-öğrenci iletişimine önem verilmeli, öğretmenlere iletişim becerilerini geliştirme fırsatları sunulmalı ve işbirliği ve anlayışı teşvik eden bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.

2.2 Motivasyon

Motivasyon işgöreni, beklenen nitelikte ve nicelikte görevini yapması için etkilemek anlamındadır(Başaran, 1984). Genel bir ifade ile bir veya birden çok insanı, belirli bir yöne (gaye ve amaca) doğru devamlı şekilde harekete geçirmek için yapılan çabaların toplamıdır. Motivasyonun niteliğini açıklamaya çalışan bir çok kuramlar geliştirilmiştir. Bu motivasyon kuramları genelde iki grupta incelenmektedir. Birinci gruptaki motivasyon kuramları insanın güdülenmesinin nedenlerini, dolayısıyla içeriğini araştıran kuramlardır. İçerik kuramları güdülenmeyi yaratan durumları, olayları, insanın gereksinmelerini bulmaya çalışmaktadır. Bir yönetici astlarını örgütsel amaçları gerçekleştirecek şekilde davranmaya sevk etmek (motive) zorundadır. Başka bir deyişle, bir yöneticinin başarısı, astlarını örgüt amaçlarını gerçekleştirecek şekilde davranmaya sevk edebilmesine bağlıdır(Koçel, 1995).

Sonuç olarak, eğitim sistemi içinde öğretmenlerin motivasyonu, öğrencilerin başarısı, öğretim kalitesi ve sınıf ortamının iyileştirilmesi açısından kritik bir role sahiptir. Velilerin sosyal medya üzerindeki paylaşımları, öğretmen motivasyonunu olumlu veya olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, toplumun bilinçli bir şekilde öğretmenleri destekleyen ve takdir eden paylaşımlar yapması, eğitim sisteminin güçlenmesine ve çocukların daha iyi bir eğitim almalarına katkı sağlayabilir.

BÖLÜM 3 ARAŞTIRMA

3.1. Araştırma Problemi

Öğretmenler eğitimin temel aktörleri olduğu için onların motivasyonuna etki eden sebeplerden biri olan velilerin sosyal medya hesaplarından yapmış oldukları paylaşımların etkisini araştırmak için bu çalışma büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aramayı hedeflemektedir:

1. Velilerin sosyal medyada gerçekleştirdikleri olumlu paylaşımlar, öğretmen motivasyonunu nasıl etkilemektedir?
2. Velilerin sosyal medyada gerçekleştirdikleri olumsuz veya eleştirel paylaşımlar, öğretmen motivasyonunu nasıl etkilemektedir?

3.2. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada Fenomenolojik desen kullanılmıştır.

Fenomenoloji deseni, felsefe ve psikolojiden gelen bir araştırma tasarımıdır. Bu çalışmada araştırmacı, bir fenomen hakkında bireylerin yaşadığı ortak deneyimleri çözümlemeye çalışır. Az sayıda kişinin deneyimleri ile yapılan bu çalışmada araştırmacı elde ettiği veriler sayesinde çalışmada ulaşmak istediği öze ulaşmış olur (Giorgi, aktaran Creswell, 2014, s. 42). Merriam'de fenomenolojiyi felsefe olmasının yanı sıra nitel bir araştırma deseni olarak tanımlamıştır. Ona göre bütün nitel araştırmalar fenomenolojinin felsefesinden ve insan deneyimlerine olan vurgusundan yararlı olsa da fenomenolojinin kendine özgü belirli ilkeleri, yöntemsel yaklaşımı ve kullandığı araçları olan bir araştırma desendir (Merriam, 2013, 24-26). Fenomenoloji deseni bir başka tanımlamaya göre; birkaç kişinin bir fenomen veya belli bir kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını ortaya çıkaran bir desendir. Bu desende amaç, belli bir olguyu (fenomeni) derinlemesine yaşayan kişilerin deneyimlerinin özünü anlamaktır (Creswell, 2018, s. 77). Fenomenoloji, (Manen'e aktaran Patton, 2014, s.104) göre bir fenomenin gerçek doğasını araştırır

3.3. Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2022-2023 eğitim- öğretim yılında Konya ili merkez Selçuklu ilçesinde bulunan ilkokullarda görev yapan ve Altınekin ilçesinde görev yapan yirmi üç öğretmenden oluşmaktadır.

3.4. Sınırlılıklar

Velilerin Sosyal Medya Paylaşımlarının Öğretmen Motivasyonuna Etkisi başlıklı araştırma, Konya ili ile; 2022-2023 yılında Konya'da görev yapan öğretmenlerle; Veri toplama aracı olarak görüşme formunun kullanılmasıyla; katılımcı öğretmenlerin görüşme formundaki sorulara vermiş oldukları cevaplarla sınırlıdır.

3.5. Sayıtlar

Velilerin Sosyal Medya Paylaşımlarının Öğretmen Motivasyonuna Etkisi başlıklı araştırmada

- 1-Görüşme formundaki soruların konuyu yeterli düzeyde aydınlattığı,
- 2-Katılımcıların sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

3.6. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Geliştirilen görüşme formuna, uzman görüşüne dayanarak son hali verilmiştir. Görüşme formu, araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerini içeren birinci bölümden ve ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin velilerle olan ilişkilerinde yaşadıkları sorunları belirlemek amacıyla sorulan üç sorudan oluşan ikinci bölümden oluşmaktadır.

Bu kapsamda, ilgili literatür taranmış ve elde edilen bilgiler doğrultusunda açık uçlu sorular oluşturulmuştur. İç geçerlilik için üç alan uzmanının görüşü ve katılımcı teyidi alınmıştır. Ayrıca, formun kapsam geçerliliği için eğitim bilimleri alanında iki uzmandan görüş alınmış ve Türkçe öğretimi alan uzmanının da görüşleri doğrultusunda form düzenlenmiştir. Araştırma grubu dışında üç öğretmene ön uygulama yapılarak formun düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir.

3.7. Verilerin Analizi

Verilerin analizi, içerik analizi tekniğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, basılı ya da görsel materyallerin sistematik bir şekilde taranarak belli kategoriler bakımından tematik olarak analiz edilmesidir. İçerik analiziyle elde edilen veriler, birbirleriyle belirli temalar arasında sınıflandırılmış, böylelikle veriler arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227).

BÖLÜM4

BULGULAR ve YORUMLAR

4.1. Demografik Bulgular

Tablo 11. Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Değişkenler	Alt kategoriler	n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	14	60
	Erkek	9	40
Öğretmenlik Kıdemi	1-5 yıl	3	13
	6-10 yıl	2	7
	11-15 yıl	5	20
	16-20 yıl	9	33
	21 yıl ve üzeri	4	27
Eğitim Düzeyi	Ön lisans	3	7
	Lisans	16	80
	Yüksek lisans	4	13
Branş	Sınıf öğretmeni	18	80
	İngilizce	3	13
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	2	7
Toplam		23	100

Tablo 1’de katılımcılara ait demografik bilgiler yer almaktadır. 14 Kadın 9 erkek katılımcı bulunmaktadır. 1-5 yıl arasında çalışan 3 kişi, 6-10 yıl arasında çalışan 2 kişi, 11-15 yıl arasında çalışan 5 kişi, 16-20 yıl arasında çalışan 9 kişi, 21 yıl ve üzeri 4 kişi bulunmaktadır. Ön lisans mezunu 3 kişi, lisans mezunu 16 kişi, yüksek lisans mezunu 4 kişi, sınıf öğretmeni 18 kişi, İngilizce öğretmeni 3 kişi, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni 2 kişi bulunmaktadır.

4.2. Araştırma Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında araştırma sorularına ilişkin olarak ulaşılan veriler, bulgular paylaşılacaktır.

4.2.1. Velilerin sosyal medyada gerçekleştirdikleri olumlu paylaşımlar, öğretmen motivasyonunu nasıl etkilemektedir? Sorusuna ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu veli paylaşımları hakkındaki görüşlerini değerlendirmek için katılımcılara “*Velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip ediyor musunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin verdiği yanıtlar *Tablo1*’de yer almaktadır.

Tablo 1 *Velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip ediyor musunuz?
Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşleri*

Öğretmen	Cevap	Sayı	Yüzde %
(Ö1)	Evet, velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip ediyorum. Bu şekilde öğrencilerimin aileleriyle daha iyi iletişim kurabiliyorum.	9	39
(Ö2)	Hayır, velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip etmiyorum. Öğretim sürecime daha fazla odaklanmak istiyorum.	5	22
(Ö3)	Sadece bazı velilerin paylaşımlarını takip ediyorum. Özellikle etkinlik önerileri ve destekleyici mesajlar içeren paylaşımları dikkate alıyorum.	4	17
(Ö4)	Genellikle takip etmiyorum, ancak zaman zaman göz atıyorum. Velilerin sınıfımızla ilgili paylaşımlarını görmek ilginç olabiliyor.	3	13
(Ö5)	Evet, velilerin sosyal medya paylaşımlarını düzenli olarak takip ediyorum. Bu sayede sınıfımız hakkında geri bildirimleri görebiliyorum.	2	9

Yukarıdaki tabloda, her öğretmenin cevabının yüzdelik dağılımı yanı sıra, toplam öğretmen sayısı da gösterilmektedir. Bu şekilde, her bir yanıt kategorisine ait öğretmen sayısı da belirtilmektedir.

Yukarıdaki verilere dayanarak, ankete katılan öğretmenlerin %39'u velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip ettiğini belirtmiştir. %22'si takip etmediğini ifade etmiştir. %17'si ise bazı velilerin paylaşımlarını takip ettiğini ve %13'ü ise zaman zaman göz attığını belirtmiştir. Sadece

%9'u düzenli olarak takip ettiğini söylemiştir. Öğretmenlerden biri ise velilerin paylaşımlarını takip etmediğini belirtmiştir.

Bu bulgular, öğretmenlerin velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip etme davranışlarının çeşitlilik gösterdiğini göstermektedir. Bazı öğretmenler velilerle daha güçlü bir iletişim kurabilmek için takip etmeyi tercih ederken, diğerleri daha çok öğretim sürecine odaklanmayı tercih etmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, 23 öğretmenin katıldığı ankete dayanarak velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip etme durumları ve buna ilişkin yüzdelik dağılımlar incelenmiştir. Tablodan görüleceği üzere, öğretmenlerin sosyal medya paylaşımlarını takip etme durumları farklılık göstermektedir.

Öğretmenlerin %39'u (Ö1), velilerin sosyal medya paylaşımlarını düzenli olarak takip ettiğini belirtmiştir. Bu öğretmenler, sosyal medyayı öğrencilerin aileleriyle daha iyi iletişim kurmak için bir araç olarak kullanmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin ailelerle daha yakın ilişkiler kurma ve öğrenci gelişimini destekleme motivasyonunu artırabilir.

Ankete katılan öğretmenlerin %22'si (Ö2), velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip etmediklerini belirtmiştir. Bu öğretmenler, öğretim sürecine daha fazla odaklanmayı tercih etmektedirler. Sosyal medya paylaşımlarına yönelik takibi bırakan bu öğretmenler, sınıf içindeki etkileşimlere daha fazla zaman ayırmak ve öğrencilere doğrudan odaklanmak istemektedir.

Bir başka grup öğretmen ise, %17'si (Ö3), sadece bazı velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip ettiklerini ifade etmiştir. Özellikle etkinlik önerileri ve destekleyici mesajlar içeren paylaşımları dikkate alan bu öğretmenler, velilerin sosyal medya kullanımını bir kaynak olarak değerlendirmektedir. Bu şekilde, velilerin katılımını ve sınıf ortamına olan desteğini artırmak amacıyla velilerle iletişimi güçlendirmeye çalışmaktadırlar.

Öğretmenlerin %13'ü (Ö4), genellikle velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip etmediklerini belirtmişlerdir. Ancak, zaman zaman göz atarak, velilerin sınıf hakkındaki paylaşımlarını görmeyi ilginç bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler, sosyal medya kullanımını sınırlı bir şekilde değerlendirmekte ve sınıf ortamının dışında yapılan paylaşımları takip etmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin %9'u (Ö5), velilerin sosyal medya paylaşımlarını düzenli olarak takip ettiklerini belirtmiştir. Bu

öğretmenler, sosyal medya aracılığıyla velilerden gelen geri bildirimleri görebilmektedir. Velilerin sınıf hakkında paylaştıkları bilgileri değerlendirerek, öğretim sürecini ve sınıf yönetimini iyileştirmeye çalışmaktadırlar.

Bu bulgular, öğretmenlerin velilerin sosyal medya paylaşımlarını takip etme durumlarının çeşitlilik gösterdiğini ve bu durumun öğretmen motivasyonu üzerinde farklı etkileri olduğunu göstermektedir. Sosyal medyanın öğretim sürecinde iletişimi güçlendirmek ve velilerin katılımını artırmak için bir araç olarak kullanılabileceği sonucuna varılabilir. Ancak, her öğretmenin sosyal medya kullanımı ve takibi konusunda farklı tercihleri olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

4.2.2. Velilerin sosyal medyada gerçekleştirdikleri olumsuz paylaşımlar, öğretmen motivasyonunu nasıl etkilemektedir?

Sorusuna ilişkin bulgular ve yorumlar

Araştırmanın ikinci problemine ilişkin veriler elde edebilmek için katılımcı öğretmenlere” Velilerin sınıfınızla ilgili sosyal medya paylaşımları öğretim motivasyonunuzu nasıl etkiler?” sorusu sorulmuştur. Katılımcı cevapları Tablo 2’te sunulmuştur.

Tablo 2. *Velilerin sınıfınızla ilgili sosyal medya paylaşımları öğretim motivasyonunuzu nasıl etkiler? Sorusuna öğretmen görüşleri*

Öğretmen	Cevap	Yüzde (%)	Öğretmen Sayısı
(Ö1)	Velilerin sosyal medyada olumlu paylaşımlar yapması, öğretim motivasyonunu artırıyor.	30%	7
(Ö2)	Sosyal medyada yapılan olumsuz paylaşımlar, öğretim motivasyonunu olumsuz etkileyebiliyor.	13%	3
(Ö3)	Velilerin sosyal medyada paylaştığı etkinlik önerileri ve destekleyici mesajlar, öğretim motivasyonunu artırıyor.	17%	4
(Ö4)	Sosyal medyadaki paylaşımları genellikle dikkate almıyorum.	22%	5
(Ö5)	Bazı olumsuz ve eleştirel paylaşımlar beni etkileyebiliyor	18%	3

	ancak genellikle bu tür paylaşımları dikkate almamaya çalışıyorum.		
(Ö6)	Velilerin sosyal medyada yaptığı olumlu paylaşımlar beni motive ediyor.	9%	2

Velilerin sınıfınızla ilgili sosyal medya paylaşımları öğretim motivasyonunuzu nasıl etkiler? Sorusuna verilen cevaplara göre ,7 öğretmen velilerin sosyal medyada olumlu paylaşımlar yapmasının ,öğretmen motivasyonunu artırdığını düşünüyor.3 öğretmen sosyal medyada yapılan olumsuz paylaşımların, öğretim motivasyonunu olumsuz etkilediğini düşünüyor. 4 öğretmen velilerin sosyal medyada paylaştığı etkinlik önerilerinin ve destekleyici mesajların, öğretim motivasyonunu artırdığını düşünüyor.5 öğretmen sosyal medyadaki paylaşımları genellikle dikkate almıyor.3 öğretmeni bazı olumsuz ve eleştirel paylaşımlar etkiliyor ancak genellikle bu tür paylaşımları dikkate almamaya çalışıyor.2 öğretmen ise velilerin sosyal medyada yaptığı olumlu paylaşımların kendisini motive ettiğini düşünüyor.

Tablo 3. Velilerin Sosyal Medyadaki Olumlu Paylaşımlarının Öğretmen Motivasyonuna Etkisine İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
Fayda	Olumlu	Etkinlik önerileri, Destekleyici mesajlar,	K1,K3,K6,K7,K8,K13,K16,K19,K20,K21 ,K22,K23	12
Zarar	Olumsuz	Gerileme	K2,K11,K12,	3
Nötr	Etkisiz	Dikkate almama, Görmezden Gelme, Yok sayma	K4,K5,K9,K10,K14,K15,K17,K18	8
Toplam				23

Bu sonuçlara göre, ankete katılan öğretmenlerin çoğunluğu (%30) velilerin sosyal medyada yapmış oldukları olumlu paylaşımların öğretim motivasyonunu artırdığını belirtmektedir. Bununla birlikte, bazı öğretmenler (%13) sosyal medyada yapılan olumsuz paylaşımların

motivasyonlarını olumsuz etkileyebileceğini ifade etmektedir. Ayrıca, (%17) öğretmenler velilerin sosyal medyada paylaştığı etkinlik önerileri ve destekleyici mesajların motivasyonlarını artırdığını vurgulamaktadır.

Diğer yandan, bazı öğretmenler (%22) sosyal medyadaki paylaşımları genellikle dikkate almadıklarını belirtirken, diğer bazı öğretmenler (%18) ise olumsuz ve eleştirel paylaşımları genellikle dikkate almamaya çalıştıklarını ifade etmektedir. Bununla birlikte, bazı öğretmenler (%9) velilerin sosyal medyada yapmış oldukları olumlu paylaşımların kendilerini motive ettiğini belirtmektedir.

Bu bulgular, velilerin sınıfla ilgili sosyal medya paylaşımlarının öğretmenlerin motivasyonu üzerinde farklı etkileri olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin sosyal medyayı nasıl değerlendirdikleri ve bu paylaşımları nasıl karşıladıkları, motivasyonlarını etkileyen önemli faktörlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin bu etkileşimlerden nasıl etkilendikleri ve hangi stratejileri benimsedikleri, veli-öğretmen ilişkisinin önemini vurgulayan bir perspektif sunmaktadır.

Bu sorudan sonra derinlemesine bilgi almak amacıyla katılımcı öğretmenlere “*Velilerin başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili paylaşımları motivasyonunuzu nasıl etkiler?*” sorusu sorulmuştur. Katılımcı öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4 *Velilerin başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili paylaşımları motivasyonunuzu nasıl etkiler tablosu*

Öğretmen	Cevap	Yüzde (%)	Öğretmen Sayısı
(Ö1)	Başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili olumlu paylaşımlar motivasyonumu artırır.	35%	8
(Ö2)	Başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili olumsuz paylaşımlar motivasyonumu olumsuz etkiler.	17%	4

(Ö3)	Başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili paylaşımları genellikle dikkate almam.	26%	6
(Ö4)	Olumlu ya da olumsuz paylaşımların motivasyonumu etkilemediği görüşündeyim.	22%	5

Velilerin başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili paylaşımları motivasyonunuzu nasıl etkiler? Sorusuna 8 öğretmen başka okulların, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili olumlu paylaşımları motivasyonumu artırır.4 öğretmen başka okulların, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili olumsuz paylaşımları motivasyonumu olumsuz etkiler.6 öğretmen başka okulların, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili paylaşımlarını genellikle dikkate almam.5 öğretmen olumlu ya da olumsuz paylaşımlar motivasyonumu etkilemez diye düşünüyor.

Tablo 5. Velilerin Sosyal Medyadaki Olumlu Paylaşımlarının Öğretmen Motivasyonuna Etkisine İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
Fayda	Olumlu	Etkinlik önerileri, Destekleyici mesajlar,	K1,K3,K6,K7,K8,K13,K16,K19,K20,K21,K22,K23	12
Zarar	Olumsuz	Gerileme	K2,K11,K12,	3
Nötr	Etkisiz	Dikkate almama, Görmezden Gelme, Yok sayma	K4,K5,K9,K10,K14,K15,K17,K18	8
Toplam				23

Araştırma sonuçlarına göre, ankete katılan 23 öğretmenden %35'i (8 öğretmen) başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili

olumlu paylaşımların motivasyonlarını artırdığını belirtmiştir. Bu öğretmenler, sosyal medya üzerinde yapılan olumlu paylaşımların kendilerini teşvik ettiğini ve motivasyonlarını yükselttiğini ifade etmektedir. Olumlu geri bildirimler, başarılarına ve öğretim faaliyetlerine olan inançlarını pekiştirerek öğretmenlerin işlerine daha fazla motive olmalarını sağlamaktadır.

Diğer yandan, %17'lik bir oranda (4 öğretmen), başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili yapılan olumsuz paylaşımların motivasyonlarını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Bu öğretmenler, olumsuz geri bildirimlerin kendilerini demoralize ettiğini ve motivasyonlarını düşürdüğünü belirtmektedir. Özellikle eleştirel paylaşımlar, öğretmenlerin özgüvenini zedeler ve işlerine olan inançlarını sarsabilir, böylece motivasyonlarını olumsuz etkileyebilir.

Araştırmada %26'lık bir oranla (6 öğretmen) başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili paylaşımları genellikle dikkate almayan öğretmenler de bulunmaktadır. Bu öğretmenler, sosyal medya üzerindeki paylaşımların genellikle objektif bir bakış açısını yansıtmayabileceğine inanmaktadır. Bu nedenle, paylaşımları genellikle göz ardı ederek kendi öğretim süreçlerine odaklanmayı tercih etmektedirler. Bu grup, motivasyonlarını kendi içsel değerlendirme ve öğrenci başarıları üzerine odaklayarak sürdürmektedir.

Son olarak, %22'lik bir oranla (5 öğretmen), başka okullar, öğretmenler ya da eğitim öğretimle ilgili paylaşımların motivasyonlarını etkilemediği görüşündedir. Bu öğretmenler, paylaşımların kendilerine yönelik doğrudan bir etkisi olmadığını düşünmektedir. Motivasyonlarını daha çok kendi profesyonel gelişimlerine ve öğrenci başarılarına odaklayarak sürdürmektedirler. Bu bulgular, öğretmenlerin sosyal medya üzerindeki paylaşımlardan farklı şekillerde etkilendiğini göstermektedir.

Bu etkilerin eğitim öğretim sürecini nasıl şekillendirdiğini değerlendirmek için katılımcı öğretmenlere “*Velilerin sosyal medya paylaşımlarından sonra eğitim öğretim sürecinde değişiklik yaptınız mı? Yapmayı düşündünüz mü? Neden?*” sorusu yöneltilmiş; verdikleri yanıtlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6 *Velilerin sosyal medya paylaşımlarından sonra eğitim öğretim sürecinde değişiklik yaptınız mı? Yapmayı düşündünüz mü? Neden?*

Öğretmen	Cevap	Yüzde (%)	Öğretmen Sayısı
(Ö1)	Velilerin paylaşımlarından etkilenip değişiklik yaptım.	30%	7
(Ö2)	Velilerin paylaşımlarından etkilendim, ancak değişiklik yapmayı düşünmüyorum.	17%	4
(Ö3)	Velilerin paylaşımlarından etkilenmedim ve değişiklik yapmayı düşünmüyorum.	43%	10
(Ö4)	Velilerin paylaşımlarını dikkate almıyorum.	9%	2

Tablo 7. *Velilerin Sosyal Medyadaki Olumlu Paylaşımlarının Öğretmen Motivasyonuna Etkisine İlişkin Katılımcı Görüşleri Tablosu*

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
Fayda	Olumlu	Etkinlik önerileri, Destekleyici mesajlar,	K1,K3,K6,K7,K8,K13,K16,K19,K20,K21,K22,K23	12
Zarar	Olumsuz	Gerileme	K2,K11,K12,	3
Nötr	Etkisiz	Dikkate almama, Görmezden Gelme, Yok sayma	K4,K5,K9,K10,K14,K15,K17,K18	8
Toplam				23

Tablo 6’da yer alan verilere göre, 23 öğretmenden 7’si (%30) (Ö1) cevabını vererek velilerin sosyal medya paylaşımlarından etkilendiklerini ve eğitim öğretim sürecinde değişiklik yaptıklarını ifade etmiştir. Bu öğretmenler, velilerin paylaşımlarının eğitim ortamına ve öğrenci performansına etkisini değerlendirerek, gerekli düzenlemeleri yapmanın önemli olduğunu vurgulamışlardır. Öğretmenler, velilerin geribildirimlerini ve önerilerini dikkate alarak,

sınıf yönetimini, öğrenme materyallerini veya öğretim yöntemlerini revize etmişlerdir. Bu durum, öğretmenlerin velilerle işbirliği yapma ve öğrenme deneyimini geliştirme çabalarını yansıtmaktadır.

Diğer yandan, 4 öğretmen (%17) (Ö2) cevabını vererek velilerin sosyal medya paylaşımlarından etkilendiklerini belirtmişler, ancak bu etkilenmenin eğitim öğretim sürecinde değişiklik yapma düşüncesini beraberinde getirmediğini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler, velilerin paylaşımlarını farkındalık düzeyinde takip ederek, olumsuz yorumlara veya eleştirilere karşı duyarlı olmaya çalışsalar da, mevcut yöntemleri ve planlamaları üzerinde önemli değişikliklere ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir.

Öte yandan, 10 öğretmen (%43) (Ö3) cevabını vererek velilerin sosyal medya paylaşımlarından etkilenmediklerini ve eğitim öğretim sürecinde değişiklik yapma düşüncesine sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler, sosyal medya paylaşımlarının eğitim ortamına doğrudan etkisi olmadığını düşünerek, mevcut öğretim planlarını ve yöntemlerini sürdürmeye odaklanmışlardır. Onlar için, velilerin sosyal medyadaki görüşleri ve paylaşımları öğretim motivasyonunu etkilemede belirleyici bir faktör değildir.

Son olarak, 2 öğretmen (%9) (Ö4) cevabını vererek velilerin sosyal medya paylaşımlarını dikkate almadıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler, sosyal medya platformlarının eğitim öğretim sürecinde doğrudan bir etkisi olmadığını düşünerek, paylaşımları önemsiz ve etkisiz bulmaktadırlar.

BÖLÜM 5

SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sonuç

Velilerin sosyal medya kullanımı ve paylaşımları, modern çağın teknolojik gelişmeleriyle birlikte büyük bir ivme kazanmış durumda. Sosyal medya platformları, insanların birbirleriyle bağlantı kurmasını, bilgi alışverişi yapmasını ve deneyimlerini paylaşmasını sağlayan güçlü araçlardır. Ancak, sosyal medyanın veliler üzerindeki etkisi ve beraberinde getirdiği bazı sorunlar da göz ardı edilmemelidir.

Sosyal medyanın yaygınlaşması ve etkisi: Günümüzde sosyal medya platformları, iletişim, bilgi paylaşımı ve toplumsal etkileşim için yaygın olarak kullanılmaktadır. Veliler de bu platformları çocuklarının eğitimiyle ilgili bilgi edinmek, deneyimlerini paylaşmak ve diğer velilerle etkileşimde bulunmak amacıyla sıklıkla kullanmaktadır.

Velilerin sosyal medyadaki paylaşımlarının özellikleri: Veliler, sosyal medya üzerinde çocuklarının okul etkinliklerine, başarılarına ve öğretmenleriyle ilgili deneyimlerine dair fotoğraflar, hikayeler ve yorumlar paylaşmaktadır. Bunun yanı sıra, bazı veliler eleştirel veya olumsuz paylaşımlarda bulunabilmektedir.

Sonuç olarak, sosyal medya veliler için hem avantajlar hem de dezavantajlar sunan bir araçtır. Doğru kullanıldığında, aile bağlarını güçlendirebilir ve deneyim paylaşımını kolaylaştırabilir. Ancak, zaman yönetimi, gizlilik ihlali ve güvenlik gibi konulara dikkat etmek önemlidir. Veliler, sosyal medya kullanımında bilinçli ve sorumlu olmalı, çocuklarının ihtiyaçlarına öncelik vermeli ve sağlıklı bir denge sağlamalıdır.

Öğretmen motivasyonu, eğitim sürecinin başarılı bir şekilde ilerlemesi ve öğrencilerin başarısını etkileyen kritik bir faktördür. Öğretmenler, toplumun geleceğini şekillendiren bireylerin yetişmesinde büyük bir sorumluluk taşırlar. Bu nedenle, öğretmenlerin motivasyonu son derece önemlidir ve bir dizi olumlu sonucu beraberinde getirir.

Öğretmen motivasyonunun öğrenci başarısı üzerindeki etkisi: Öğretmenlerin motive olması, öğrencilere etkili bir şekilde rehberlik etmelerini, öğrenci başarısını teşvik etmelerini ve özgüvenlerini artırmalarını sağlar. Motive öğretmenler, öğrencilere ilham vererek onların potansiyellerini ortaya çıkarmaya yardımcı olurlar.

Öğretmen motivasyonunun eğitim kalitesine olan katkıları: Öğretmen motivasyonu, sınıf içi etkileşimleri, ders planlaması, öğretim yöntemleri ve öğrenci değerlendirme süreçlerini etkiler. Motive öğretmenler, daha yenilikçi yaklaşımlar geliştirir, öğrencilere daha iyi kaynaklar sağlar ve sürekli olarak kendilerini geliştirmek için çaba gösterir.

Öneriler

Günümüzde sosyal medya, iletişim ve bilgi paylaşımının hızla arttığı, geniş kitlelere ulaşma imkanı sunan önemli bir platformdur. Sosyal medya kullanımının eğitim alanında da etkisi gün geçtikçe artmaktadır. Bu bağlamda, velilerin sosyal medya kullanımının öğretmenlerin motivasyonu üzerindeki etkisi incelenmekte ve çözüm yolları aranmaktadır.

Velilerin sosyal medya kullanımı, öğretmenlerin motivasyonu üzerinde çeşitli etkilere sahip olabilir. Bu etkileri aşağıda detaylandırabiliriz:

Velilerin sosyal medyada öğretmenlerle ilgili olumlu paylaşımlar yapması, öğretmenlerin motivasyonunu artırabilir. Övgü, teşekkür ve destekleyici mesajlar, öğretmenlere değerli olduklarını hissettirerek çalışmalarına motivasyon sağlayabilir.

Velilerin sosyal medyada öğretmenlerle ilgili olumsuz paylaşımlar yapması, öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz etkileyebilir. Eleştiri, haksız suçlamalar veya olumsuz yorumlar, öğretmenlerin özgüvenini zedeler ve motivasyonlarını düşürebilir.

Sosyal medya, velilerin öğretmenlerle iletişim kurma şekillerini değiştirebilir. Veliler, sosyal medya üzerinden öğretmenlere ulaşarak sorularını sorabilir, görüşlerini paylaşabilir veya geri bildirimde bulunabilir. Bu durum, öğretmenlerin motivasyonunu etkileyebilir ve iletişim süreçlerinde farklı dinamiklere neden olabilir.

Eğitim kurumları, velilere sosyal medya kullanımının öğretmenlerin motivasyonu üzerindeki etkilerini anlatan bilgilendirici çalışmalar yapabilir. Seminerler, paneller veya broşürler aracılığıyla velilerin bu konuda farkındalık kazanması sağlanabilir.

Eğitim kurumları, veli-öğretmen iletişiminde tercih edilecek resmi kanalları belirleyebilir. Velilere, öğretmenlerle iletişimde sosyal medya yerine daha uygun yöntemleri kullanmaları konusunda rehberlik edilebilir.

Velilerin, sosyal medyada öğretmenlerle ilgili paylaşımlarını bilinçli bir şekilde yapmaları önemlidir. Olumlu paylaşımlarla öğretmenlere destek olmak, olumsuz paylaşımlardan kaçınmak ve sorunları doğrudan iletişim yoluyla çözmeye çalışmak, daha sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturabilir.

Velilerin sosyal medya kullanımı, öğretmenlerin motivasyonunu etkileyebilen önemli bir faktördür. Bu nedenle, eğitim kurumları ve paydaşlar arasında etkili iletişim kanallarının belirlenmesi, farkındalık oluşturma çalışmalarının yapılması ve destekleyici bir ortamın oluşturulması önemlidir. Öğretmenlerin motivasyonu, veli-öğretmen iş birliği ve eğitim kalitesi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, velilerin sosyal medya kullanımının bilinçli bir şekilde yönetilmesi ve iletişim süreçlerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi, eğitim sisteminin başarısı için büyük önem taşımaktadır.

4.3.1 Farkındalık Oluşturma: Eğitim kurumları ve öğretmenler, velilere sosyal medya kullanımının öğretmenlerin motivasyonu üzerindeki etkilerini açıklayan bilgilendirici çalışmalar yapabilirler. Velilerin bu

konuda farkındalık kazanması, sosyal medya paylaşımlarının öğretmenler üzerindeki etkilerini daha iyi anlamalarını sağlayabilir.

4.3.2 İletişim Kanallarının Güçlendirilmesi: Öğretmenler ve veliler arasındaki iletişim kanalları güçlendirilmelidir. Düzenli olarak yapılacak veli toplantıları, bireysel görüşmeler veya elektronik iletişim araçlarıyla yapılan iletişim, velilerin doğrudan öğretmenlerle iletişim kurmalarını sağlar. Bu sayede veliler, öğretmenlerle sosyal medya üzerinden değil, doğrudan iletişim kurarak sorunları, düşünceleri ve önerileri paylaşabilir.

4.3.3 İş birliği ve Destek: Öğretmenler ve veliler arasında işbirliği ve destek mekanizmalarının oluşturulması önemlidir. Öğretmenler, velilerin eğitim sürecine aktif katılımını teşvik etmeli ve onları öğrencinin eğitimine destek olmaya teşvik etmelidir. Böylece, velilerin sosyal medyada paylaşımlarının motivasyon üzerindeki etkisini azaltmak adına, olumlu ve destekleyici bir ortam yaratılabilir.

4.3.4 Bilinçli Paylaşımların Teşvik Edilmesi: Velilere, sosyal medya paylaşımlarının öğretmenlerin motivasyonunu olumlu etkileyecek şekilde bilinçli bir şekilde yapmaları konusunda rehberlik edilmelidir. Veliler, olumlu deneyimleri, başarıları ve destekleyici mesajları paylaşarak öğretmenlere motivasyon sağlayabilirler. Bu sayede, sosyal medya platformları olumlu paylaşımların yayıldığı bir ortama dönüşebilir.

4.3.5 Eğitim Programlarında Bilinçlendirme: Eğitim programlarına, öğretmen-veli iletişimi ve sosyal medya kullanımının etkileri gibi konuların dahil edilmesi gerekmektedir. Öğretmen adaylarının bu konularda bilinçlendirilmesi ve eğitim almaları, gelecekteki öğretmenlerin sosyal medya iletişimine ve veli-öğretmen ilişkilerine daha iyi hazırlanmalarını sağlayacaktır.

Velilerin sosyal medya kullanımı, öğretmenlerin motivasyonunu etkileyebilen bir faktördür. Ancak, yukarıda belirtilen öneriler ve çözüm yollarıyla bu etki azaltılabilir ve olumlu bir iş birliği ortamı oluşturulabilir. Farkındalık, iletişim, destek ve bilinçli paylaşımların teşvik edilmesi, veli-öğretmen ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine katkı sağlayacaktır. Bu sayede, eğitim sürecinde tüm paydaşların motivasyonu artacak ve başarılı bir öğrenme ortamı oluşturulabilecektir.

Velilere, sosyal medyanın öğretmenler üzerindeki etkileri konusunda bilinçlendirici çalışmalar yapılmalıdır. Velilerin paylaşımlarının

öğretmen motivasyonunu nasıl etkileyebileceği konusunda daha duyarlı olmaları sağlanmalıdır.

Veliler, sosyal medyada öğretmenlere destekleyici ve eğitici içerikler paylaşabilir. Öğretmenlerin başarıları, eğitim konuları ve öğrencilerin kazanımları hakkında olumlu paylaşımlar yapılması, öğretmenlerin motivasyonunu artırabilir

KAYNAKÇA

- Babaoğlu, E., Çelik, E., ve Nalbant, A. (2018). İdeal öğrenci velisi üzerine nitel bir çalışma, *E- Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 51-65.
- Bayar, A. (2016). Challenges facing principals in the first year at their schools. *Universal Journal of Educational Research*, 4(1), 192-199.
- Creswell, J. W. (2014). Research design qualitative, quantitative, and mixed method approaches. Los Angeles: SAGE Publications. Erişim adresi: <https://fe.unj.ac.id/wp-content/uploads/2019/08/Research-Design-Qualitative-Quantitative-and-Mixed-Methods-Approaches.pdf>
- Creswell, J. W. (2018). Nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çelik(1997)Okul Kültürü ve Yönetimi(Birinci Baskı)Ankara :Anı Yay.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431.
- Ergen, H. ve İnce, Ş. (2017). İlköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin örgütsel sinizm düzeyleri: Mersin örneği. *The Journal of Educational Research*, 3(1), 37-57.
- Karataş, K. ve Çakan, S. (2018). Öğretmenlerin bakış açısıyla eğitim-öğretim sorunları. Bismil ilçesi örneği. *İlköğretim Online*, 17(2), 834-847.
- Kaur ve Kumar(2008) Comparative study of government and non government college teacher in relation to job statisfaction and job stress from eric.
- MEB, (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Patton, M.Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Sevinç, M., (2003). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa.
- Şenaras, B. ve Çetin, Ş. (2018). Okul müdürleri ile öğretmenlerin algılarına göre ilk ve ortaokullarda veli baskısı: nitel bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(220), 157-176.
- Şişman, M. ve Turan, S., (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: PegemA.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

***WEB2 ARAÇLARININ SINIF YÖNETİMİNE ETKİSİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
Neslihan ALABAY YILDIRIM***

WEB2 ARAÇLARININ SINIF YÖNETİMİNE ETKİSİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Neslihan ALABAY YILDIRIM⁷

Özet

Web 2.0 Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri başlıklı bu çalışmada, Konya ilinde çeşitli kademe ve branşlarda görev yapan on öğretmenin katılımıyla web 2.0 araçlarının sınıf yönetimi üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın problemleri olan, Web2.0 araçları sınıf yönetimini nasıl etkiler? Web 2.0 araçlarının kullanımı sınıf yönetimine, sınıf (yaş) düzeyinde nasıl etki eder? Öğretmenlerin Web 2.0 araçları kullanımının sınıf yönetimine etkisi konusundaki inançları nelerdir? Öğretmenin teknolojik okuryazar olmasının sınıf yönetimi üzerindeki etkileri nasıldır? Öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanım amaçları sınıf yönetimini nasıl etkiler? Sorularına cevap aranmıştır. Araştırmada eylem araştırması modeli kullanılmıştır. Görüşme formları aracılığıyla toplanan veriler Betimsel Analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, web 2.0 araçlarının kullanılmasının sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediği, sınıf yönetimini kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanma becerileri, web 2.0 araçlarını hangi amaçla kullandıkları, öğretmenlerin bu araçların kullanımına ilişkin tutum ve inançlarının da web 2.0 araçlarının kullanım sıklığına ve sınıf yönetimine etki ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Web 2.0, Sınıf, Yönetim, Teknoloji, Eğitim, Yenilik*

BÖLÜM I GİRİŞ

İnsan yaşamı, sürekli bir şekilde değişim gösteren bir yapıdadır. Büyük göçler, savaşlar, yıkımlar, toplumsal hareketler, doğal felaketler gibi etmenler insan yaşamını önemli düzeyde etkilemektedir. İnsanlar, bu unsurların hareketlendirmesiyle günlük yaşamlarında, değer yargılarında, inançlarında, tutumlarında, eğitimlerinde, üretim ve

⁷ Neslihan ALABAY YILDIRIM, Milli Eğitim Bakanlığı, Uzman Öğretmen, Orcid: 0009-0009-7152-6900

tüketim alanlarında, eğlence anlayışlarında, iletişim alanlarında büyük değişimler yaşarlar. Bu değişimlere neden olan unsurlardan biri de teknolojidir.

Teknolojik gelişmeler, insanların dünyayı anlama, algılama ve anlamlandırma biçimlerinde değişimlerin yaşanmasına yol açar. Bireyin bu alanlardaki değişimi günlük yaşamından kültürel faaliyetlerine, ekonomisinden siyasetine ve eğitimine kadar pek çok alanın yeniden yapılandırılmasına neden olur. Teknolojik gelişmelerin biçim ve içerik açısından yarattığı etkilerin net görüldüğü alanlardan biri de eğitimidir.

Teknolojik gelişmeler ışığında, okulların teknik alt yapıları, sınıf düzenleri, sınıfın teknik donanımı, derslerin işlendiği alanlar ve işleniş biçimi değişirken; yapılan araştırmalar ışığında faydası kanıtlanan yeni öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılmasının ve hızlı bir şekilde yaygınlaşmasının da önü açılır. Fiziksel yeterlilik düzeyiyle birlikte derslerden alınan verim, zamanı etkin kullanma gibi alanlarda da olumlu gelişmelerin yaşandığı görülür. Günümüz sınıflarına bakıldığında, akıllı tahtaların yaygınlaştığı, yapay zeka destekli uygulamaların kullanıldığı, simaülasyon uygulamalarıyla deneyim ve tecrübe aktarımının yapıldığı gerçeği çıkar karşımıza. Eğitim süreci her an yenilenen ve dönüşen bir yapı olarak gösterir kendisini. Sınıflardaki derslerin işleniş biçimi, derslerin fiziksel ortamdan sanal ortama alınması gibi değişimler yaşanır çeşitli uygulamalar aracılığıyla. Sınıf ortamında kullanılan bu uygulamalar Web 2.0 ile mümkün bir hale gelmiştir.

Tim O'Reilly tarafından 2004 yılında kullanılan "Web 2.0" kavramı internetin ikinci kuşağını karşılar. Bu kavram, interaktiflik özelliğiyle öne çıkan uygulamaları içerir. Bu araçların kullanımı kullanıcıları tek taraflı olmaktan kurtarır. Öğrenciler eriştikleri bilgileri sadece okumakla kalmazlar. Anında dönüt vererek bilginin değerlendirilmesine, paylaşılmasına ve yeniden dolaşıma sokulmasına katkıda bulunurlar. Web 1.0 araçlarında bu durum mümkün değildir. Çünkü, web 1.0 da bilgi akışı tek yönlüdür. (O'Reilly, 2007). Anderson (2007) Web2.0 araçlarının, bireyselleştirilmiş içerikler, işbirliğiyle üretim ve bilgiye erişimi kolaylaştırma gibi düşüncelerle doğduğunu söyler. Web 2.0 araçları; internetin bir depo alanı olarak kullanılmasının önüne geçer. İnteraktif yapısıyla bilginin işlenmesine, yeniden dolaşıma sokulmasına olanak sağlar (Atıcı, Yıldırım, 2010).

Web 2.0 araçlarının eğitimde kullanılmasına ilişkin olarak yapılan araştırmaların sonucunda; sınıf ortamında bu araçların kullanılmasının öğrencilerde takım ruhunu geliştirdiği, birlikte çalışma becerilerini kazandırdığı ve desteklediği görülmüştür. Ayrıca, bu araçların kullanımı bireyleri, kendilerinden beklenen 21. Yy. becerilerine de hazırlamaktadır. Öğrencileri, web 2.0 araçlarının kullanımıyla yenilikçi düşünme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme gibi beceriler kazanmaktadırlar. Bu araçların aktif kullanımı öğrencilerin sonraki yaşamlarında daha aktif, girişimci bireyler olmalarını desteklediği belirlenmiştir. (Richards, 2010). Web 2.0 araçları aracılığıyla teknolojik yatkınlığını ve deneyimlerine zenginleştiren öğrenciler iş hayatlarına da hazırlık yapmış olurlar (Punie, Cabrera, 2006). Web 2.0 araçları, sınıf ortamının tek düze ve sıkıcı olmasının da önüne geçer. Bu araçların sık kullanımı "*günümüzün dijital yerlileri*" (Prensky, 2001) olarak ifade edilen öğrencilerin teknolojik okuryazarlık düzeylerini de geliştirir. Web 2.0 araçlarının kullanımının öğretmenler açısından da çeşitli faydaları mevcuttur. Öğretmenler bu uygulamalar sayesinde öğrencilerine zengin bir içerik sunabileceklerdir. Ayrıca öğrencilerine simülasyon uygulamaları aracılığıyla deneyim ve yaşantı zenginliği de sunacaklardır (Byrne, 2009). Ancak, web 2.0 araçlarının eğitimde aktif bir şekilde kullanılabilmesi ve hedeflenen kazanımları destekleyebilmesi için öğretmenlerin de yeterli teknik bilgiye ve teknolojik okur yazarlık düzeylerine bağlıdır. Literatürde yapılan araştırmalar, öğretmenlerin bu konuda beklenen seviyede olmadıklarını, çeşitli nedenlerle derslerde web 2.0 araçlarını kullanmaktan kaçındıklarını göstermektedir. OECD'nin (2009), raporuna göre öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanmaktan kaçınmalarının üç belirgin nedeni vardır. Öğretmenlerin bu uygulamaları kullanmaları için teşvik edilmemeleri bu nedenlerden ilkidir. İkincisi, öğretmenlerin web 2.0 araçlarının kullanımının eğitime olan olumlu katkılarına ilişkin çalışmalardan haberdar olmamalarıdır. Üçüncüsü ise, öğretmenlerin konfor alanından çıkmak istememeleridir. Horzum (2010) ve Kıyıcı (2011), yürüttükleri araştırma sonucunda öğretmenlerin Web 2.0 araçlarını kullanma noktasında hazırbulunuşluklarının yetersiz olduğunu tespit etmişlerdir. Web 2.0 araçlarının kullanılmasının önündeki engelleri tespit etmek ve kullanımı yaygınlaştırmak için sahada aktif bir şekilde görev yapan öğretmenlerin görüşleri kıymet arz etmektedir.

Bu araştırmada, yukarıda belirtilen tüm bu durumlar göz önüne alındığında, Web 2.0 araçlarının kullanımının sınıf yönetimine etkisi ile ilgili görüşlerini belirleyebilmek; öğretmen görüşlerinden hareketle web 2.0 araçlarının yaygınlaştırılmasına dair önerilerde bulunabilmek hedeflenmiştir.

1.1.Problem

Web2 Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisi isimli araştırma tasarlanırken yapılan literatür taraması sonucunda ülkemiz öğretmenlerinin sınıf içi etkinliklerde web 2.0 araçlarını kullanmaktan kaçındıkları görülmüştür. Öğretmenler, sonuçlarını bilmeden ön yargıyla yaklaşarak sınıf yönetimini klasik yöntemlerle sürdürme eğilimindedirler. Bu durum araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu problem çerçevesinde, Web2.0 araçlarının sınıf yönetimine olumlu ya da olumsuz etkileri, öğretmenlerin kitle iletişim araçlarıyla dijital etkinlikler oluşturmaya yönelik görüşlerini değerlendirdiğimiz bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1.Web2.0 araçları sınıf yönetimini nasıl etkiler?
2. Web 2.0 araçlarının kullanımı sınıf yönetimine, sınıf (yaş) düzeyinde nasıl etki eder?
- 3.Öğretmenlerin Web 2.0 araçları kullanımının sınıf yönetimine etkisi konusundaki inançları nelerdir?
4. Öğretmenin teknolojik okur yazar olmasının sınıf yönetimi üzerindeki etkileri nasıldır?
- 5-Öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanım amaçları sınıf yönetimini nasıl etkiler?

1.2. Araştırmanın Önemi

Eğitimin, çağını yakalayabilmesi, evrensel bir hale bürünebilmesi, etkili ve verimli olabilmesi kuşkusuz önemlidir. Bu durumun sağlanabilmesi de eğitimcilerin güncel gelişmeleri takip etmeleri, çağın gerektirdikleri doğrultusunda kendilerini geliştirmeleri, yeni uygulamalara ve yeni öğretim yöntem ve tekniklerine açık olmalarına bağlıdır. Web 2.0 araçlarının derslerde aktif kullanılmasının sağladığı faydalar, alandaki çeşitli araştırmalarla tespit edilmiştir. Bu araştırmalar kadar eğitimcilerin web 2.0 araçlarına ilişkin görüşlerini belirlemek de önem arz etmektedir. Bu yolla web 2.0 araçlarının kullanılmamasının nedenleri belirlenebilir. Mevcut aksaklıklar giderilerek eğitimde beklenen nitelik sağlanabilir. Literatürdeki çalışmalar, öğretmenlerin

bu uygulamaları kullanma konusunda yetersiz olduklarını, uygulamaları kullanmaktan kaçındıklarını tespit etmektedir.

Bu araştırma, web 2.0 araçlarının kullanımına ilişkin olarak sahada aktif görev yapan çeşitli kademe ve okullardaki öğretmenlerin görüşlerini tespit ederek, uygulamaların kullanılmasının önündeki bireysel ve sistemsal sorunların belirlenmesine katkı sağlamayı hedeflediği için önem arz etmektedir.

1.3. Sayıtlılar

Web. 2.0 Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisi Öğretmen Görüşleri isimli araştırmada, öğretmenlerin web2.0 araçlarının sınıf yönetimine etkisine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yürütülen araştırmada;

1-Katılımcıların görüşme sorularına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.4. Sınırlılıklar

Web 2.0 Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisi Öğretmen Görüşleri isimli araştırma, Konya ili ile sınırlıdır. Araştırma verileri 2021-2022 eğitim öğretim yılında Konya ili ve ilçesinde resmi ilköğretim, lise ve bağımsız anaokullarında görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır. Araştırmada incelenen değişkenler web2.0 araçlarının sınıf yönetimine etkisi öğretmen görüşlerinin alındığı görüşme tekniğinde verilen değişkenlerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Web 2.0: Tim O'Reilly'e göre Web 2.0, internetin bir depo olmaktan çıkıp interaktif bir yapıya dönüşmesini sağlayan, bünyesinde çeşitli katmanları barındırarak birlikte çalışma düşüncesini tetikleyen, kullanıcıların bilgiye ulaşmasını kolaylaştıran uygulamalar tasarlama fikrinden doğmuş bir kavramdır.

Yönetim: Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü, yönetim kavramını, yönetme işi, idare etme ve çekip çevirme şeklinde açıklar. Yönetim sözcüğü Türkçede daha çok idare etme, yönlendirme gibi anlamlarla kullanılmaktadır. Literatürde kavrama ilişkin çeşitli tanımların yer aldığı görülmektedir. Kapsamlı bir bakışla yönetim, İnsanların birlikte çalışmasını sağlama, onları bir hedefe yöneltme çabasıdır (Tosun, 1992:161).

Sınıf Yönetimi: Sınıf yönetimine ilişkin literatürde çeşitli tanımlamalar yer almaktadır. Ancak genel bir kabulde sınıf yönetimi, Öğretmenin sınıf içerisinde eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmesi ve yönlendirmesi şeklinde ifade edilebilir. (Alaylıoğlu, Oğuzkan. 1976).

Etki: Türk Dil Kurumu etki kavramını; bir kimse veya nesnenin başka bir kişi veya şey üzerindeki gücü, tesir; bir etken veya bir sebebin sonucu, yardım; Bir kimse üzerinde bırakılan izlenim şeklinde açıklar. Bu kavram literatürde Sosyal Etki başlığı altında açıklanmaktadır. Sosyal Etki; insanların kendilerini ait hissettikleri ya da etkileşim halinde oldukları grupların, toplulukların etkisiyle davranışlarında değişiklikler yapmalarıdır.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.Kavramsal Çerçeve

Bu başlıkta, Web 2.0 Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri başlıklı araştırmanın kavramsal çerçevesi ve araştırma alanıyla ilgili çalışmalar sunulacaktır.

2.1. Sınıf

Sınıf, eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüttüğümüz öğrencilerimizle zamanımızın büyük bölümünü geçirdiğimiz, öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim sağladığımız alandır. Sınıf sözcüğünün kökeni 14. ve 16. Yüz yıllara kadar uzanmaktadır. İngilizce ve Fransızca'da 'ayırma, bölme, filo' gibi anlamlarla kullanılan latince "*classis*" kelimesinden türemiştir (Barnhart Dictionary of Etymology, 1988).

Sınıf, öğretmen ve öğrencilerin bir arada olduğu, zaman geçirdiği ve eğitim öğretim etkinliklerinin yapıldığı bir yaşam alanıdır. Öğrenciler, belirli bir müfredat doğrultusunda hazırlanan programlardan hareketle sınıfa katılırlar (Aydın, 2022). Sınıflar belirli amaçlar etrafında bir araya gelen topluluklardır. Bu topluluklardaki işleyişin aksamaması için sınırları belli olan, açık ve anlaşılır kurallara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kuralların öğrenci ve öğretmen katılımıyla, sonuca götürecek etkililikte alınması önemlidir. Bu bağlamda koyulan kurallar sınıfın düzeni ve güvenliği için de önem arz etmektedir (Aksoy, 2002). Sınıf, eğitim sisteminin en uç noktasında yer alan en küçük birimdir. Ancak, eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiği ve sistemin amaçlarının davranışa yansıdığı bir alan olarak eğitim sisteminin en önemli parçasıdır. Ülkenin ihtiyaç duyduğu insanların yetiştirildiği alan olarak da öne çıkan sınıflar, öğrencilerin kurallarla yaşamayı öğrenmesi,

toplumsal yaşamı deneyimlemesi yönleriyle de önemlidir. Sınıf, örgün eğitimin ilkelerini barındıran bir birimdir. Bakıldığında örgün eğitim için vazgeçilmez olan bütün birimlerin, parçaların sınıf sisteminde birleştiği görülür (Saraçoğlu, 2002,s.4). Sınıf, öğretmen ve öğrencinin ilk kez yüz yüze geldiği bir yerdir. Eğitim öğretim sisteminin ilk adımı sınıftır. Buradaki başarı eğitimin genel kalitesini de etkileyecektir. Bu nedenle öğretmenin sınıf yönetimine hakim olması, kendisinden beklenen niteliği gerçekleştirebilmesi eğitimin yönetiminde de başarıyı getirir (Başar, 2001)

2.2. Yönetim

Yaşanan gelişimler ve değişimler ışığında eğitim, öğretim, öğretmen gibi kavramlar dönüşerek yeniden tanımlanmıştır. Bu kapsamda öğretmen, bilgiyi aktaran kişi olmaktan çıkıp öğrenciyi bilgiye ulaştıran rehber birey konumuna gelmiştir. Sınıf yönetimi alanında da anlayış değişiklikleri yaşanmış ve sınıf yönetimi çok daha komplike becerilerin bir arada kullanılmasını gerektiren bir duruma gelmiştir. Bu durumun değerlendirilebilmesi için öncelikle yönetim ve sınıf yönetimi kavramlarının aydınlatılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Yönetim kavramı günlük dilde idare etme, yönlendirme gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Kapsamlı bir bakışla yönetim, İnsanların birlikte çalışmasını sağlama, onları bir hedefe yöneltme çabasıdır (Tosun, 1992). Sınıf yönetimi genel bir ifadeyle sınıftaki eğitim öğretim faaliyetlerin kontrol edilmesi, sürdürülmesi gibi faaliyetler olarak değerlendirilebilir.

Sınıf yönetimine ilişkin literatürde çok sayıda tanıtımın yer aldığı görülür. Ağaoğlu'na (2012), göre sınıf yönetimi, öğretmenin ve öğrencinin sınıf içerisindeki çalışmalarında karşılaşılabilecekleri engellerin en alt düzeye indirilmesi ve zamanın verimli kullanılmasıdır. Erden'e (2000), göre Etkili bir eğitim öğretim yapabilmek için ihtiyaç duyulan bütün düzenlemelerdir. Balay'a (2012), göre sınıf etkinliklerinin öğrencilerin de katılımıyla, etkili ve verimli bir öğretim gerçekleşmesi için sürdürülmesidir. Turan'a (2011), göre sınıf içi etkinlikleri öğrenme odağında tutma ve öğrencilere düşünce ve davranışta rehberlik yapma sürecidir. Sarıtaş'a (2000), göre öğrenme faaliyetlerinin gerçekleşmesi için elverişli bir ortam oluşturma ve bunu sürdürme faaliyetleridir. Karaköse'ye (2010), göre sınıf yönetimi, eğitim sürecinde yararlanılan araç gereçlerin, öğretim yöntem ve

tekniklerin, materyallerin, öğretim kapsamındaki çeşitli kavramların sistematik bir şekilde, farklı disiplin alanlarıyla birlikte kullanılmasıdır. Okulların, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda destekleme, toplumun norm değerlerine uyan bireyler yetiştirerek toplumsal yapının korunmasını sağlama amaçları vardır. Bu amaçların mümkün hale gelmesi, okulların sahip olduğu eğitim kültürü ve fiziksel donanımına bağlıdır (Sadık, 2006,). Öğrenme öğretme faaliyetleri sınıfta gerçekleştiği için burada öğretmenlere büyük bir sorumluluk düşmektedir. Önceden belirlenen hedeflerin, sistemin temel davranış hedeflerinin gerçekleştirilmesi için öğretmenin sınıf yönetimini sağlaması gerekmektedir. (Başar, 2005). Uzmanlık alanıyla ilgili yeterli donanımına sahip olmayan öğretmenlerin sınıf yönetimi alanında sorun yaşaması kaçınılmazdır. Öztürk'e (2001), göre kalıcı ve istendik davranışların bireyde gerçekleştirilmesi için eğitim öğretim ortamının uygun bir şekilde tasarlanmasına ihtiyaç vardır. Bunun yanında öğretmenin sınıf yönetimi becerisi alanında kendini geliştirmesi ve yeterli donanımına sahip olması gerekmektedir. Sınıflarda disiplin sağlama, eğitim öğretim faaliyetlerini organize etme öğretmenlerin süreç içinde en çok zaman harcadığı alanlardır. Bunun yanında öğretmenin mesleki doyumu, işini severek yapması, keyif alması da sınıf yönetimi alanındaki becerisine bağlıdır (Bayrak, 1998, 202). Norris (2003), sınıf atmosferinin öğrencilerin öğrenme süreçlerini etkilediğini ifade ederken, sınıfta öğrenmeye yönelik olumlu bir bakışın oluşması için de öğretmenin sınıf yönetimi alanında profesyonel düzeyde bir beceriye sahip olması gerektiğini söyler. İyi bir sınıf yönetimi başarılı bir öğretmen olmanın ilk adımı kabul edilir (Demirel, 2000). Sınıf yönetimi alanında yeterli donanımına sahip olmayan öğretmenlerin, öğretme sürecinde de başarısız oldukları bilinmektedir (Celep, 2002). Akin (2006), yürüttüğü çalışmada sınıf yönetimi alanında başarılı olan öğretmenlerin yeterli mesleki doyuma sahip olduklarını ortaya koymuştur. Brophy ve Evertson (1976), Sınıf yönetimi konusunda başarılı olan öğretmenlerin sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışlarının en alt düzeyde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Öğretme ve öğrenme süreci büyük ölçüde sınıf ortamının niteliğinden etkilenmektedir (Yağcı, 1997). Öğrenme faaliyetlerinin etkili ve sistematik bir şekilde gerçekleştiği sınıf ortamlarında öğrencilerin öğrenme becerileri de nitelik kazanır (Jenkins, 1998). Pozitif, olumlu bir öğrenme ortamının sağlanmasında etkili olan sınıf yönetiminin beş temel boyutu vardır. Bunlardan ilki, sınıf ortamının

fiziksel düzeni; ikincisi, plan-program; üçüncüsü, süre kullanımı; dördüncüsü, sınıfta ilişkilerin düzenlenmesi ve beşincisi ise davranış düzenlemelerine ilişkin etkinliklerdir (Başar, 2005, 7-8). Sınıfında etkili bir şekilde öğrenme öğretme faaliyetleri gerçekleştirmek isteyen, sınıf hakimiyetini ve yönetimini olumlu yönde geliştirmek isteyen öğretmenlerin bu beş boyutu sürece yedirmesi ve süreç içinde bu boyutları yönetebilmesi gerekmektedir. Bu boyutların iyi yönetildiği bir öğrenme öğretme sürecinde sınıf yönetimi alanında zorluk yaşanmayacak ve nitelikli öğrenciler yetişecektir.

2.3. Web Araçları

Araştırmanın bu bölümünde, internetle birlikte gelişim ve değişim gösteren web araçlarının tanımı yapılacak ve web 2.0 araçları örnekleri sunulacaktır.

2.3.1 WEB1.0

Web 1.0 internetin ilk dönemidir. Kullanıcıların etkin olmasına izin vermeyen, karşılıklı etkileşimin mümkün olmadığı internet yapısını karşılar bu kavram. Web 1.0 düzeyinde bilgi akışı tek yönlüdür. Kullanıcılar alıcı konumunda sadece gönderilen bilgiyi alma ve okuma yetkisine sahiptirler. (Kapan ve Üncel, 2020).

Web 1.0 döneminde internet ara yüzleri de bugünkü kadar renkli, hareketli ve çeşitli değildir. Bu dönem siteleri daha çok broşür tasarımına benzeyen bir yapıya sahiptir. Bu dönemde kullanıcılar içerik üreticisi olma olanağına sahip değildir. Sınırlı sayıda sitelerden sağlanan bilgi akışını alan ve tüketen konumundadırlar.

Web 1.0'ın kullandığı kaynak kodları itibariyle salt okunur olarak kabul edildiğini ifade etmek mümkündür. Web'in başlangıç dönemi olarak kabul edilen bu dönem özetle bilgiyi arama, ulaşma ve okuma dönemi olarak değerlendirilebilir (Coşan, 2022).

2.3.2. WEB2.0

Günümüzde, baş döndürücü düzeyde gerçekleşen teknolojik gelişmelerin günlük yaşam üzerindeki büyük etkisi bilinmektedir. Buna ek olarak iletişim alanında, eğitim alanında ve çalışma ortamları da yeniden şekillenmektedir. Bilgiye ulaşmak lüks olmaktan çıkmıştır. Artık bireyler bilgiye ulaşmanın yanında bilgiyi kullanma, bilgiye etki ederek yeniden dolaşıma sokma gibi etkiye sahiptirler. Bu gelişmeler ışığında eğitimin, iş ortamlarının, iletişim becerilerinin ihtiyaç duyduğu uygulamaların ve ortamların hayata geçirilmesi gerekliliği

doğmaktadır. Eğitim ortamlarındaki roller, davranışlar ve yetkinlik tanımları da bu ihtiyaçlar doğrultusunda büyük bir hızla değişmektedir. (Trilling & Fadel, 2009).

Bu günün öğrencilerinden beklene 21. Yy. becerilerine uygun olarak, eleştirel düşünme, neden sonuç ilişkisi kurabilme, analiz sentez yapabilme, yaratıcı düşünme, birlikte çalışma becerilerine sahip olma ve üretken olmalarıdır. Bunun yanında öğrencilerden medya okuryazarlığı alanında kendilerini geliştirme, yenilikçi teknolojileri izleme, kullanma, medya okuryazarlığı alanında donanımlı olma becerileri de beklenmektedir. Bu beklenti öğrencilerle sınırlı değildir. Etkin bir eğitim öğretim süreci için günümüz öğretmenlerinin de sahip olması gereken beceriler vardır. Öğretmenin teknolojik yeterliliği olmalıdır. 21. Yy. becerileri doğrultusunda eğitim öğretim sürecinde teknolojiyi aktif ve etkin kullanma becerisine sahip olmalıdır. Alanında uzmanlaşmalı, yeni öğretim yöntem ve teknikleri alanında kendisini sürekli bir şekilde güncellemelidir (İlhan, 2004). 21. Yy yapısı göz önünde bulundurulduğunda öğretmenler ve öğrencilerden, kendilerinden beklenen beceriler doğrultusunda teknolojiyi eğitimde ve yaşamlarında aktif bir biçimde kullanmaları istenmektedir (Günüç, Odabaşı ve Kuzu, 2013).

Web. 2.0 internetin ikinci adımı olarak adlandırılmaktadır. Bu aşamada web 1.0 dan farklı olarak kullanıcılar içerik üreticisi konumundadırlar. (Coşan, 2022). Web 2.0 araçları, interaktiflik özelliğiyle ön plana çıkan, etkileşim olanağı sunan, bilgiye ulaşmayı kolaylaştıran, kullanıcıların içerik oluşturmalarına ve bunu paylaşmasına izin veren araçlardır. Bu araçların diğer bir özelliği de her seviyeden kullanıcının faydalanabileceği basit kullanım imkânıdır (Ajjan & Hartshorne, 2008; Altun, 2008). Bu yeni teknoloji araçları kullanıcılarına büyük kolaylıklar ve avantajlar sağlamaktadır. Öğretmenler ve öğrenciler birlikte eğitim öğretim ortamında bu araçları aktif olarak kullanabilirler. Bu araçlar öğretmenlere, ilgi çekici içerik oluşturma, konuyu etkileşimli bir şekilde anlatma, içeriği yönetme ve denetleme imkânı sağlamaktadır. Web 2.0 araçları bu özelliğiyle sınıf, sınıf yönetimi, öğretim gibi kavramlarının yeniden tanımlanması gerektiğini söylerken bu alanlarda öğretmenlere ve öğrencilere kolaylık sunmaktadır. Bu yönüyle sınıf ortamlarında ve öğretme sürecinde kullanılması önerilmektedir (Elmas & Geban, 2012). Web 2.0'ın sunduğu olanaklar nedeniyle bu alanda üretilen uygulamaların sayıları her geçen gün artmakta ve değişmektedir. Bu bağlamda web 2.0

araçlarının sınıflandırılmasında da değişiklikler yaşanmaktadır. Bu durum belli başlı web 2.0 araçlarının tanıtılması ve değerlendirilmesi zorunluluğunu doğurmaktadır.

2.3.3. Web 3.0

Web 3.0, internetin, anlamsal web, semantic web olarak tanımlandığı üçüncü aşamasıdır. Web 2.0 da içerik üreticisi olma yetkisini kazanan kullanıcılar bu aşamada, kendilerini doğru sonuçlara götürecek, kendilerine özel hizmetler sunan kullanıcıların tüketicisi konumundadır. Kavramın çıkışı, literatürde karşılık bulmasına ilişkin kesin bir tarih olmamakla birlikte web 3.0 geliştirilmeye devam etmektedir. Bu aşamada doğru sonuçları bulmanın yanında bilgi karşılaştırması yapma olanağı da sunmaktadır web 3.0 (Minic vd., 2014).

Anlamsal web, yapay zekanın da desteğiyle çok daha hızlı bir süreci karşılar. Bütün bilgilerin tek bir yerde toplanması ve yapay zeka desteğiyle bu bilgilerin arasında en doğru olanın bulunup çıkarılmasını hedefler. Bu durum, kullanıcının zaman ve maliyet kaybının da önüne geçecektir (Parsa, 2009. Web 3.0'ın çalışma mantığını yansıtacak bir örnek verecek olursak; bir kullanıcı elindeki imkânlar dahilinde bir araba almak istediğinde fiyat aralığını değerlendirir ve aramayı başlatır. Kelimelerin anlamından yola çıkan yapay zeka destekli semantik web, bu değerlere göre bir listeleme yaparak kullanıcının tam olarak aradığı değer aralığına erişmesini sağlar. Bu özelliğiyle web 3.0 dan kişiselleştirilmiş web olarak bahsetmek mümkün hale gelmektedir. Web 3.0 bu yönüyle eğitim teknolojileri için de büyük bir fırsattır. Doğru bilgi, bilginin etkili ve eğlenceli bir şekilde hızlı olarak sunumu web 3.0'la mümkündür.

2.4. İlgili Çalışmalar

Araştırma konusu ile ilgili yapılmış olan alan yazın çalışmalarından örnekler özetlenerek bu bölümde verilmektedir.

Dinçer, Yeşilpınar ve Uyar (2015), E-Öğrenme Sistemlerinin Kullanımı Sürecinde Karşılaşılan Sınıf Yönetimi ile İlişkili Sorunlar ve Çözüm Önerileri başlıklı bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırmada on bir katılımcı yer almıştır. Bu katılımcıların e-öğrenme sistemlerini derslerinde aktif bir şekilde kullanan kişilerden olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcılar e-öğrenme sisteminde daha çok öğretimin yönetimi konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun

dışında öğrencilerin ilgisiz olması, hazırbulunuşluk düzeylerinin yetersizliği, etkileşimli araçların kullanılmamasından ve uygulama ara yüzlerinin uygun olmamasından kaynaklanan sorunlar yaşadıkları da tespit edilmiştir.

Arslan ve Şumuer (2020), Covid-19 Döneminde Sanal Sınıflarda Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sınıf Yönetimi Sorunları ile ilgili çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmaya 381 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin en çok fiziksel düzen boyutunda, teknik yapılardan kaynaklı sorunlar yaşadığı görülmektedir.

Albayrak (2017), Uzaktan Eğitim Sistemi, Uzaktan Eğitim Sisteminde Sanal Sınıf Ortamı ve Sanal Sınıf Ortamında Sınıf Yönetimi ile ilgili çalışma yürütmüştür. Araştırma, yüksek lisans öğrencileriyle yürütülmüştür. Araştırma sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine ilişkin şikâyetleri olsa da genel anlamda sistemden hoşnut kaldıkları, öğretmenlerin verimliliklerinden memnun kaldıkları görülmüştür.

Arat (2015, Ortaokullarda Kullanılan Bilgi İletişim Teknolojilerinin Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Becerilerine Etkisi ile ilgili çalışmayı yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu serik ilçesindeki farklı tür ve kademelerden 14 öğretmen oluşturmuştur. Arat, araştırma sonucunda, öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasının sınıf yönetimini olumlu katkı sağladığı, yönetimi kolaylaştırdığı görüşünde olduklarını tespit etmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin bilgi iletişim teknolojilerinden daha fazla yararlanma isteğinde olduklarını da belirlemiştir. Araştırma sonucuna göre, bili iletişim teknolojilerinin kullanılmasının öğrencilerde problem davranışları da en az düzeye indirdiği tespiti yapılmıştır.

Albayrak (2014), FATİH Projesi kapsamındaki okullarda bilişim teknolojilerinin kullanımının sınıf yönetimi açısından değerlendirilmesi adlı tez çalışmasını yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu etkileşimli tahtayı aktif kullanan on beş öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, tahtaların konumu ve fiziksel yapısından kaynaklı; tahtayı görememe, parlama, karanlık ortamda ders yapılması, göz yorgunluğu ve rahatsızlıkları gibi sorunların varlığı tespit edilmiştir. Etkileşimli tahta kullanmanın eğitim boyutuna bakıldığında ders içeriklerini zenginleştirdiği, öğretimi kolaylaştırdığı ve kalıcı hale getirdiği, öğrencilerin ilgi ve tutumlarında olumlu bir artış yaşandığı için sınıf yönetimini kolaylaştırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sürek (2018), Eğitimde Teknoloji Uygulamalarına İlişkin Ortaokul Ve Lise Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi ile ilgili tez çalışmasını yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubu Şanlıurfa ilinde görev yapan –iki yüz dokuz- Araştırma sonucunda, eğitimde teknoloji uygulamalarının öğrencilerin ders başarısını olumlu yönde etkilediği, öğrencilerin derse hazırlık güdülerini olumlu yönde geliştirdiği, okullardaki alt yapıya bağlı olarak eğitimin daha hızlı ve eğlenceli bir şekilde gerçekleştiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Menteşe (2013), Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri başlıklı tez çalışmasını yürütmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, Anadolu Öğretmen Lisesi statüsü bulunan devlet okullarında çalışan idareciler ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre, sosyal medya ortam ve araçlarının derslerde kullanılmasına ilişkin olarak idareci ve öğretmenler arasında görüş ayrılıklarının yaşandığı, öğretmenlerin dijital uygulamalar açısından kendilerini geliştirmeleri gerekliliği tespit edilmiştir.

BÖLÜM 3

ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Modeli

Web2 Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri, başlıklı çalışma nitel bir araştırmadır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, günlük yaşamda farkında olduğumuz ancak hakkında detaylı, derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız olgulara odaklanır (Yıldırım, Şimşek, 2011). Fenomenoloji, insan deneyimlerini anlamaya çalışır. Fenomenoloji, bir kavram ya da olgu hakkında insanların görüşlerini, duygularını, düşüncelerini, bakış açılarını, deneyimlerini anlamaya, açıklamaya çalışır. Web 2.0 araçları, eğitim dünyasında sıklıkla karşımıza çıkan bir kavramdır. Eğitim öğretim süreci içerisinde bilinçli olarak ya da olmayarak web 2.0 araçları kullanılmaktadır. Ancak, eğitim sürecinde web 2.0 araçlarının eğitimi, öğretmeni, sınıf yönetimini, bilginin kalıcı olmasını ne ölçüde etkilediğine dair detaylı bilgilere ulaşılmamaktadır. Fenomenoloji, bu kavramı çeşitli açılardan inceleyerek, insanların bireysel deneyimlerinden destek alarak kavramı anlamaya, açıklamaya çalışan bir nitel araştırma desenlerinden biridir. Bu araştırmada da web 2.0 araçlarının sınıf yönetimine olan etkilerinin araştırılması hedeflendiği için fenomenoloji deseni kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmının çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Konya ili ve Altınekin ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilköğretim, lise ve bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Problemin detaylı bir şekilde araştırılabilmesi için farklı sınıf düzeylerinde görev yapan şehir merkezi ve kırsalda çalışan on öğretmen çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Buradaki amaç, göreceli olarak küçük bir çalışma grubu oluşturmak ve bu grupta çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Amaç genelleme yapmak için çeşitliliği sağlamak değildir; tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak ya da paylaşılan olguların ve ayrılıkların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çeşitliliği sağlayabilmek için, araştırmada farklı düzeylerde çalışan öğretmenler seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma yöntemlerinde hedeflenen veriler üç başlık altında değerlendirilir. Araştırmacı bir araştırma sürecinde, '*çevresel veriler, süreç verileri ve algıya ilişkin verilerdir*' elde etmeye çalışır. Çevresel verilerde daha çok araştırma yapılan bölgenin kültürel özelliklerine, nüfus yapısına, fiziki özelliklerine ve inanç ve tutumlarına ilişkin araştırmalar yapılır. Süreç verilerinde sıklıkla, araştırma sürecinde yaşanan değişimler, bu değişimlerin grupları nasıl etkilediği konuları aydınlatılır. Algılara ilişkin verilerde ise; bireylerin görüşleri, inançları, düşünceleri tespit edilmeye çalışılır. (Karataş, 2015).

Sosyal Bilimler alanında yürütülen nitel araştırmalarda veri toplamak için genellikle gözlem, görüşme ve yazılı materyallerin incelenmesi gibi yöntemler tercih edilir. Bu tercihler arasında yaygın bir şekilde kullanılan yöntem ise görüşme yöntemidir. Bireylerin bir konu hakkındaki inançlarını, tutumlarını, değer yargılarını tespit etmek için görüşme yöntemi oldukça etkilidir. Ayrıca görüşme sürecinde araştırmacının ortamda bulunması, görüşmeye ek olarak gözlem yoluyla da veri toplayabilmesine olanak sağlar. Bu nedenle görüşme yöntemi gözlemle de destekleneceği için araştırmanın güvenilirliğini kanıtlaması açısından da araştırmacıya olanaklar sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu bilgiler ışığında, web 2.0 araçlarının kullanımının sınıf yönetimine etkilerinin derinlemesine araştırıldığı bu çalışmada görüşme formu veri toplama aracı olarak seçilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplamak için görüşme yöntemine başvurulmuştur. Google formlar üzerinden hazırlanan sorular katılımcı öğretmenlere yönetilmiştir. Araştırmanın verilerini araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar oluşturmaktadır.

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda ulaşılan veriler çoğunlukla, Betimsel ve İçerik analizi yöntemleriyle değerlendirilir. İçerik analizi, verileri derinlemesine analiz etmek isteyen, verilerde saklı olan bilgileri ortaya çıkarmaya çalışan araştırmacılar tarafından tercih edilir. Bunun için eldeki veriler, tema ve alt temalarda kategorize edilerek incelenir. *“Nitel veri analizinde kullanılan yöntemlerden biri de İçerik Analizi’dir. Bu yöntemle sıklıkla yazı materyaller ve görseller analiz edilir. İçerik analizinde tümdengelim yöntemi izlenir (Özdemir, 2010, s.335). Betimsel analiz yönteminde araştırmacı, önceden belirlemiş olduğu temalara ilişkin olarak; araştırmada ulaştığı verileri analiz eder ve bu süreçte katılımcıların görüşlerine sık sık başvurur. “Betimsel analiz, ulaşılan verilerin önceden belirlenmiş başlıklarda özetlenmesi ve değerlendirilmesini içerir. Bu yöntemde araştırmacı katılımcıların ifadelerine başvurarak sıklıkla doğrudan alıntılama yapar. Betimsel analizde amaç bulguları özet halinde ve değerlendirilmiş, yorumlanmış bir biçimde okura ulaştırmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Araştırmada öğretmen görüşleri, araştırmanın problemleri doğrultusunda betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir.*

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

4.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara yönelik yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Görüşme formunda “Web 2.0 araçları kullanmanın sınıf yönetimi sürecine olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?” sorusu yer almaktadır. Bu soruyla sınıf ortamında web 2.0 araçlarının kullanımının sınıf yönetimine olan etkileri ve bu etkinin nasıl gerçekleştiğinin tespiti hedeflenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin

özellikleri Google formlar aracılığıyla otomatik olarak analiz edilmiş ve ulaşılan bulgular tablolastırılarak Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 12. Katılımcıların Demografik Özellikleri

KATILIMCI ÖĞRETMENLER	CİNSİYET	YAŞ	MESLEKİ DENEYİM	OKUL DÜZEYİ
K.1.	K	25 – 35	1-10	İlkokul
K.2.	E	35 – 45	16-20	Ortaöğretim
K.3.	E	35 – 45	16-20	İlkokul
K.4.	K	25 –35	1-10	Okul Öncesi
K.5.	K	25 – 35	1-10	Okul Öncesi
K.6.	K	25 – 35	1-10	Okul Öncesi
K.7.	E	25 – 35	11-15	İlkokul
K.8.	K	25 – 35	11-15	İlkokul
K.9.	E	25 – 35	11-15	Ortaöğretim
K.10.	K	25 – 35	1-10	İlkokul

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgilerine yer verilmiştir. Tablo 1’e göre Araştırmaya katılan çalışma grubu 6’sı kadın 4’ü erkek öğretmenden oluşmuştur. Çalışma grubunu ağırlıklı olarak 25-35 yaş aralığında 8 kişi, 36-45 yaş aralığında 2 kişi oluşturmuştur. Mesleki çalışma süresi 1-10 yıl aralığında görev yapan 5 öğretmen, 10-15 yıl aralığında 3 öğretmen, 15-20 yıl aralığında 2 öğretmen olarak belirtilmiştir. Çalışma grubunu ayrıca 4 lise öğretmeni, 3 okulöncesi öğretmeni, 3 ilkokul sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

4.2. Öğretmenlerin Web 2.0 araçları kullanımının sınıf yönetimine etkisi konusundaki inançları nelerdir? Web2.0 araçları sınıf yönetimini nasıl etkiler? Problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 13. Web 2.0 Araçları Kullanımının Sınıf Yönetimine Etkisi Konusundaki İnançları Nelerdir? Problemlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Sınıf Yönetimini Olumlu Etkiler	Teknik Katkılar	Teknolojik Uygulamalar, İnteraktiflik, Anonim, donanım, Alt Yapı, Zaman, Zengin İçerik	K4, K7, K8,	3
	Bireysel Katkılar	Eğlence, ilgi, Dikkat, İstek, Deneyim, Oyunla Öğretim, Disiplin	K1, K3, K9, K10.	4
Sınıf Yönetimini Olumsuz Etkiler	Teknik Sorunlar	Bilgisayar Yetersizliği, Donanım, Alt Yapı, İnternet, Ağ Sorunları		0
	Bireysel Sorunlar	Teknolojik Yatkınlık, Hazırbulunuşluk, Öğrenme İsteği, Disiplin	K2, K5, K6	3
Toplam:				10

Tablo 2’ye bakıldığında ana ve alt temalarda; Sınıf Yönetimini Olumlu Etkiler temasının Bireysel Katkılar alt temasının 4 f değeri ile ilk sırada yer aldığı görülür. Sınıf yönetimini olumlu etkiler ana temasının f değeri toplamda 7 şeklinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu web2.0 araçlarının kullanımının sınıf yönetimine olumsuz bir etkisinin olmadığı görüşündedir. Görüşmede çalışma grubunu oluşturan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi okulların ilköğretim, lise ve bağımsız anaokullarında görev yapan öğretmenlerin web2.0 araçlarını uygulamaya yönelik inançlarını değerlendirebilmek için “Web2.0 araçlarının kullanımı sınıf disiplini oluşturmada nasıl bir etkisi vardır? Neden sınıf disiplini zorlaştırır ya da kolaylaştırır?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların soruya vermiş oldukları cevaplar değerlendirilmiştir.

K.1, web2.0 araçlarının öğrencilerin dikkatini konulara çekeceği için disiplin sorunu yaşatmayacağına ilişkin olarak “Öğrencilerin dikkati derste olacağı için sınıf içerisindeki disiplin problemlerini azaltacaktır” cevabını vermiştir. Katılımcı görüşlerine bakıldığında web 2.0 araçlarının kullanılmasının olumlu etkileri arasında öğrencilerin derslere odaklanmaları ve aktif katılımlarının yer aldığı görülmektedir. Katılımcılar web 2.0 araçları kullanmanın sınıf yönetimine olan en önemli olumlu etkileri arasında öğrencilerin tüm derslere odaklanması ve derse aktif katılımın sağlandığı yönündedir. Eğitimde web2.0 araçlarının kullanılması ile ilgili yapılan araştırmalar

göstermektedir ki bu araçlar sınıf ortamında yapılandırmacı öğrenmeyi, yenilikçiliği ve öğrenciler arasında gelişecek takım ruhunu destekleyerek derse olan dikkati arttıracak niteliktedir. K.2, kullanılacak bazı web2.0 uygulamalarının tüm öğrencilerin aynı anda yapmasının gerektirdiği durumlarda sınıf disiplinini sağlamada zorluk yaratabileceğine ilişkin olarak *“Ortak soru çözümlerinde kimi zaman sınıf disiplin ve gürültü problemleri ortaya çıkabilmektedir fakat genel anlamla kar zarar hesabı yapılırsa sağladığı yarar oldukça fazladır.”* açıklamasında bulunmuştur. Bu katılımcıların dile getirdiği olumsuzluklar çoğunlukla internetin yavaşlığından ve etkinliklerin uzamasından kaynaklanan zaman kaybıdır. K.3, Web2.0 araçlarının sınıf disiplinini zorlaştırmadığına ilişkin olarak *“Zorlaştırmaz. Okul hem eğlence hem de eğitim yuvasıdır. Başka materyaller kullanarak dikkatlerini toparlayabiliriz”* ifadelerini kullanmıştır. Araştırma bulgularına dayanarak, web 2.0 araçlarının öğrenci ders katılımlarını olumlu yönde etkilediğini, öğrenmenin oyun aracılığıyla eğlenceli ve kalıcı olarak gerçekleştirdiğini, öğrencilerin bireysel anlamda sorumluluk duygularının gelişmesine neden olduğunu ve öğrencilerde grupta işbirliği içerisinde çalışma becerilerini desteklediği söylenebilir. K.4, teknolojik alt yapı sağlandığı takdirde web2.0 araçlarının sınıf disiplinini olumsuz etkilerini ortadan kaldıracabileceğine ilişkin olarak *“Sınıfta yeterli teknik donanım var ise kolaylaştırır, hazırlaması kolay sürdürülebilir etkinliklerdir.”* cevabını vermiştir. Web2.0 araçlarının olumsuz etkileri ise genellikle teknik yapı problemleri ve buna bağlı olarak yaşanacak zaman kaybı problemleridir. Bunların önüne geçebilmek için okul donanımları iyileştirilmelidir. K.5, öğrencilerin dikkat ve algı düzeylerine bağlı olarak sınıf yönetimine bazı sıkıntılar yaşatabileceği ile ilgili olarak *“Bazı öğrencilerin dikkatinin çabuk dağılması nedeniyle web2.0 araçlarının disiplini zorlaştırdığı durumlar gözlemledim, bunun yanında dikkat ve algı düzeyi daha aktif olan öğrencilerin disiplini konusunda başarılı sonuçlar elde ettim.”* açıklamasında bulunmuştur. Bu araçlar öğrencilerin neden sonuç kurma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yenilikçi yaklaşım gibi becerilerini desteklemektedir. Eğitim hayatlarının yanında sonraki yaşamlarında ve iş dünyasında da aktif, girişimci, katılımcı bireyler olmalarının yolunu açmaktadır. K.6, web2.0 araçlarının öğrenmeyi kolaylaştırıcı birçok çalışmanın uygulanabileceğini sadece kullanımı sırasında bazı sıkıntılar oluşturabileceğine sınıf disiplinini zorlaştıracığına ilişkin olarak *“Örnek olayların ve güzel örneklerin*

öğrencilere aktarımın da etkileri azımsanamayacak kadar çoktur. Kullanımı sırasında yaşanan olumsuzluklar sınıf hakimiyetinin zorlaşmasına, çocukların motivasyonlarının dağılmasına neden olabilmektedirler.” açıklamasında bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf ve okul aidiyeti başarıyı olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle sınıf ve okul ortamlarının öğrencinin bireysel yeteneklerini sergileyecek fırsat ve olanakları sunacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

K.7, Teknolojik alt yapının yeterliliği web2.0 uygulamaların eş zamanlı kullanıldığı takdirde faydalı olacağı sınıf yönetimindeki zaman kaybından dolayı yaşanabilecek olumsuzluklar ile ilgili olarak *“Her çocuk aynı anda bilgisayarı kullanmak istediği için zorlaştırır ama video tarzı bilgilendirici bir eğitim ise kolaylaştırır.”* açıklamasında bulunmuştur. Öğretmenlerin web. 2.0 araçlarında görsel ağırlıklı tasarımlar kullanmaları öğrencilerin kalıcı öğrenmelerini kolaylaştırırken, deneysel çalışmalar, arttırılmış gerçeklik uygulamaları, interaktif uygulamalar öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenme becerilerini desteklemektedir. Ayrıca kullanıcıların kendi aralarında yaptıkları paylaşımlarla etkileşimde bulunmalarına imkân sağlamaktadır. Katılımcıların verdiği bu cevap doğrultusunda web2.0 araçlarının kullanımının gerekli teknolojik alt yapının sağlanması durumunda yaşanabilecek olumsuz etkileri en aza indirilebilir. K.8, öğretmenlerin web2.0 araçlarının kullanımına ilişkin ön bilgilerinin olması gerektiği aksi takdirde sınıf yönetimini zorlaştıracığına ilişkin olarak *“Web 2.0 araçlarının etkin kullanımı için sınıf teknolojik alt yapısının yeterli düzeyde olması gerekir. Öğrencilerin bu araçların kullanımı konusunda belirli bir hazırbulunuşluk düzeyine sahip olmaları gerekir. Öğretmenin teknolojik becerilerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Bu gereklilikler sağlandığında zaman ve maliyet açısından pratiklik sağladığı için web 2.0 araçları kullanımı sınıf disiplinini, yönetimini kolaylaştırır. Bu ön hazırlıklar gerçekleştirilmediğinde uygulamaların kullanımı zaman alacağı için öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini toparlamak zorlaşacaktır. Bu durum da doğal olarak sınıf yönetimini olumsuz olarak etkileyecektir.”* şeklinde görüş bildirmiştir. Bu görüşe dayanılarak web2.0 araçlarının eğitim sürecinde aktif rol oynaması için iyi bir planlama olmalıdır. Öğrenenlerin eğitime yönelik isteklerine ve aktarılabilecek eğitim içeriğine göre web2.0 aracı tercih edilmelidir. Web2.0 araçları eğitimin alıcıları olan öğrenenler açısından kullanımı kolay, ekonomik, esnek ve erişilebilir olmalıdır. K.9, Web2.0 araçlarının sınıf ortamında herhangi

bir sorun oluşturmadağına ilişkin olarak “Ben kendi adıma disiplin problemini çok fazla yaşamadığım için disipline etkisi konusunda herhangi bir fikrim ya da gözlemim olmadı.” cevabını vermiştir. Katılımcılar web2.0 araçlarının sınıf yönetiminde ciddi sorunlar yaratmadığı görüşündedirler. K.10, web2.0 araçlarının sınıf disiplinini kolaylaştırdığı ile ilgili olarak “Öğrencilerin dikkatini çekip öğrenmeyi kolaylaştırdığı için sınıf disiplinini kolaylaştırdığını düşünüyorum.” şeklinde cevaplamıştır. Web2.0 araçlarının bireyin kazanımları anlamalarını, öğrenmeyi kolaylaştırdığını, derse olan ilgiyi arttırdığını, ders akışını monoton olmaktan çıkarıp eğlenceli bir hale getirdiğini, zaman ve maliyet açısından kolaylıklar sağladığını söylemek mümkündür.

4.3. Web 2.0 araçlarının kullanımı sınıf yönetimine, sınıf (yaş) düzeyinde nasıl etki eder? Sorusuna ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 14. Web 2.0 Araçlarının Kullanımı Sınıf Yönetimine, Sınıf (Yaş) Düzeyinde Nasıl Etki Eder? Problemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Sınıf Yönetimini Olumlu Etkiler	Teknik Katkılar	Teknolojik Uygulamalar, İnteraktiflik, Anonim, donanım, Alt Yapı, Zaman, Zengin İçerik	K4, K5, K7	3
	Bireysel Katkılar	Eğlence, ilgi, Dikkat, İstek, Deneyim, Oyunla Öğretim, Disiplin, Yaş Grubuna Uyarlama, Çeşitlilik	K1, K2, K3, K9, K10	5
Sınıf Yönetimini Olumsuz Etkiler	Teknik Sorunlar	Bilgisayar Yetersizliği, Donanım, Alt Yapı, İnternet, Ağ Sorunları		0
	Bireysel Sorunlar	Teknolojik Yatkınlık, Hazırbulunuşluk, Öğrenme İsteği, Disiplin	K6, K8,	2
Toplam:				10

Tablo 3’e bakıldığında, web 2.0 araçlarının kullanımının sınıf yaş düzeyi kapsamına sınıf yönetimine etkilerine ilişkin öğretmen görüşlerinin ana temalarından Sınıf Yönetimini Olumlu Etkiler temasının Bireysel Katkılar alt temasının f değeri açısından ilk sırada gerçekleştiği görülmektedir. Sınıf Yönetimini Olumlu Etkiler ana temasının f değeri toplamda 8 şeklinde gerçekleşmiştir. Bu verilerden yola çıkılarak web 2.0 araçlarının her sınıf ve yaş düzeyinde

kullanılabileceği ve sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Görüşmede çalışma grubunu oluşturan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi okulların ilkokul, lise ve bağımsız anaokullarında görev yapan öğretmenlerin web2.0 araçlarını uygulamaya yönelik olarak yaş düzeyinde sınıf yönetimine nasıl etki ettiğini değerlendirmek için *“Web2.0 araçları her ders ve her sınıf düzeyinde uygulanabilir mi? Sınıf düzeylerine bağlı olarak sınıf yönetimini nasıl etkiler?”* sorusu oluşturulmuştur. Araştırmada görüşlerini belirten öğretmenlerin çoğunluğu web2.0 araçlarının tüm sınıf düzeylerinde kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda;

K.1, web 2.0 araçlarının her sınıf düzeyinde kullanılabilirliği ile ilgili olarak *“Her sınıf düzeyinde kullanılabilir. Kullanımlarında öğrenci seviyeleri dikkate alınmalıdır.”* cevabını vermiştir. K.2,web 2.0 araçlarının her yaş grubuna hitap ettiğini kullanım alanının geniş bir alan olduğu ile ilgili olarak *“Kullanılabilir geniş kullanım alanı sağlayan, her yaş grubuna hitap eden bir teknoloji.”* olarak belirtmiştir. K.3, her sınıf düzeyinde kullanılabileceği ile ilgili olarak *“Kullanılabilir. Çünkü eğitim açısından bilgi paylaşımı yapılabilir. Hem biz öğretmenler hem de öğrenciler için kendi bilgimizi artırmış oluruz”* cevabını vermiştir. Katılımcıların (K1,K2,K3) görüşleri doğrultusunda okulöncesinden itibaren sınıflarda kullanılan web2.0 araçları, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen etkileşimini destekleyen, öğrencilerin 21. Yüzyıl becerilerini kazanmaları için olanaklar sunan web 2.0 araçlarının derslerde etkin sağladığı söylenebilir.

K.4, Web2.0 araçlarının her sınıf düzeyine müfredata uygun şekilde şekillendirilebileceği ile ilgili olarak *“Her sınıf düzeyinde öğrencilerin bilgi ve becerilerine göre kullanılması mümkün çünkü web2.0 araçları her sınıf düzeyinin müfredatına göre kolaylıkla şekillendirilebilir.”* cevabını vermiştir. Öğretimin daha etkili hale gelmesinde web2.0 araçlarının, içeriğin zenginleştirilerek sunulabildiği, zamanın verimli kullanılabildiği, içeriklerin ilgi ve dikkat çekici olduğu vurgulanmıştır.

K.5, Aktif öğrenme sağladığına yönelik *“Sınıf içerisinde aktif öğrenme ortama ortamı sağladığı için kullanılabilir.”* cevabını vermiştir. Web 2.0 araçlarının eğitim açısından zaman ve mekân bağlayıcılarından kurtaran bir yapıda olduklarını, kolay kullanım olanağına sahip olduklarını ve etkili bir öğretim olanağı sunduklarını ifade etmek mümkündür. K.6, İlkokul birinci kademedeki özellikle birinci sınıf öğrencileriyle uygulanmasının zorluğunu belirterek *“İlköğretim 1.*

sınıfta okuma-yazma ve bilgisayar kullanımı oturduktan sonra her sınıf düzeyinde kullanılabileceğini düşünüyorum. Sadece 1. sınıfta zorlanılabilir.” cevabını vermiştir. Katılımcıların çoğu web 2.0 araçlarının kullanımında sorun yaşamadıklarını ifade etmelerine rağmen, teknik donanım alanlarında ve pedagojik boyutta farklı sorunlarla karşılaşılabilceğini söylemişlerdir. Bu nedenle web2.0 araçlarının her sınıf düzeyine uygun olarak seçilmesi gerekir. K.7, web2.0 araçlarının zaman ve teknik açısından doğru fırsatlar gözetildiği takdirde kullanılabileceğini *“Uygun araçları doğru zaman ve doğru teknikle kullanabiliriz diye düşünüyorum.”* cevabını vererek belirtmiştir. Web2.0 araçlarını her bireyin yeterli teknolojik yatkınlığa ve donanıma sahip olmamaları, uygulamaların kullanım sıklığına olumsuz etki etmektedir.

Katılımcılardan lisede görev yapan öğretmenimiz web2.0 uygulamalarının her sınıf ve seviyede kullanılamayacağını belirtmiştir. Benzer araç gereçleri kullanmak tekrara düşüreceği için etkililiğini azalttığını düşünmektedir. K.8 *“Kullanılamaz. Her sınıf düzeyinin ve her düzeydeki öğrencilerin ihtiyaçları farklı.”* şeklinde görüş bildirmiştir K.9, sınıf düzeylerine uygun web2.0 araçları seçildiği takdirde etkili olacağı ile ilgili olarak *“1. Ve 2. Sınıf düzeylerinde oyun temaları etrafında kullanılabilir. Bu düzeyler için bir sınırlılık gerekmektedir. Bunlar dışında her sınıf düzeyinde konuları destekleyecek, öğrencinin deneyim tecrübe imkanlarını arttıracak web 2.0 araçları kullanılabilir.”* cevabını vermiştir.

K.10, web2.0 araçlarının her yaş grubuna uygun olarak seçilebilecek programların olduğunu belirterek *“Evet kullanılabilir. Her yaş grubuna uygun bir program bulmak mümkün.”* cevabını vermiştir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda web2.0 araçlarının avantajları ve kolay kullanımı, öğrencilere ve öğretmenlere öğrenme öğretme sürecinde ihtiyaç duydukları desteği sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.4. Öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanım amaçları sınıf yönetimini nasıl etkiler? Sorusuna ilişkin bulgu ve yorumlar

Tablo 15. Öğretmenlerin Web. 2.0 Araçlarını Kullanım Amaçları Sınıf Yönetimini Nasıl Etkiler Problemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Sınıf Yönetimini Olumlu Etkiler	Pekiştirme Amacı	Tekrar, Uygulama, Yeniden Öğretim, Test, Değerlendirme, Kullanım Sıklığı	K1, K2, K3, K4, K7, K9	6
	Yeni Kazanım Aktarma Amacı	İlgi, Eğlence, Dikkat, Disiplin, Çeşitlilik, Kolaylık, Zengin İçerik, Zaman Kazanma, Uyarılama, Aktif Öğrenme, İşbirlikçi Çalışma	K5, K6, K8, K10	4
Sınıf Yönetimini Olumsuz Etkiler	Pekiştirme Amacı	Uyumsuzluk, Seviye Problemi,		0
	Yeni Kazanım Aktarma Amacı	İlgi, Dikkat, Yetersiz İçerik, Kontrolsüzlük		0
Toplam:				10

Tablo 4’te öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanım amaçlarının sınıf yönetimine nasıl etki ettiğine dair değerler yer almaktadır. Tablo 4’e göre, öğretmenlerin web 2.0 kullanım amaçlarına ilişkin tema ve alt temalarda f değerinin Sınıf yönetimini Olumlu Etkiler teması ekseninde toplamda 10 şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Öğretmenler pekiştirme ve yeni kazanım aktarma amaçlarıyla web 2.0 araçlarını kullanmışlar ve bu durumun sınıf yönetimini olumlu etkilediğini dile getirmişlerdir.

Görüşmede bu bulguya ait olarak “Web2.0 araçlarını hangi amaç ve hangi sıklıkta kullanıyorsunuz? sorusu sorulmuştur. Katılımcı cevapları değerlendirilerek web 2.0 araçlarının kullanım amaçlarına ilişkin bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

K.1, web2.0 aracını hangi kazanımı kazandıracakıyla ilgili olarak “*Kavramların ve değerlerin öğretiminde, ölçme değerlendirme sürecinde etkili ve sürekli kullanmaktayım.*” cevabını vermiştir. K.2, İhtiyaç hissedilmesi durumunda web2.0 araçlarının kullanılması gerektiği ile ilgili olarak “*Bilimsel verilere ihtiyacımız olan zamanlarda kullanıyoruz. Bunun belli bir sıklığı yok ihtiyaç hissedildikçe*” cevabını vermiştir. K.3, hangi web2.0 araçlarını yoğun olarak kullandığı ile ilgili olarak “*YouTube , Google slayt veya dokümanları eğitim için her hafta konu işlerken kullanıyorum*” cevabını vermiştir. K.4, Ders işlenişinin

hangi bölümünde kullanıldığı ile ilgili görüşlerini “*Müfredatta yer alan konuları derste anlattıktan sonra pekiştirme ve uygulama aracı olarak web2.0 araçlarını kullanıyorum her sınıf düzeyinde haftada en az bir kez kullanırım.*” şeklinde belirtmiştir. K.5, web2.0 araçlarının sınıf yönetiminde aktif katılımı sağladığı ile ilgili olarak “*Aktif öğrenme ortamı sağlamak için kullanıyorum.*” şeklinde görüş bildirmiştir. K.6, web2.0 araçlarını daha çok öğrenilenlerin pekiştirilmesi amacıyla kullandığı ile ilgili olarak “*Birlikte bir pano oluşturma, derste öğrenilenleri ders sonrası öğrencilerle birlikte değerlendirme, ortak sınıf paylaşımları oluşturma amaçlı kullanmaktayız*” cevabını vermiştir. K.7, Öğrenmede amaçlanan kazanımların sağlanmasıyla ilgili olarak “*Pekiştirme öğrenilen bilgileri hatırlatma amacıyla sık sık kullanıyorum*” şeklinde görüş bildirmiştir. K.8, sınıf öğretmeni olduğu için ilkokul birinci sınıfta okuma yazma becerisi kazandırmaya yönelik web2.0 araçlarını tercih ettiğine yönelik “*Branşım gereği daha çok okuma yazma becerilerini desteklemek için kullanıyorum. Bu uygulamaları neredeyse her gün kullanıyorum diyebilirim.*” cevabını vermiştir. K.9, web2 araçlarının kullanım amaçlarıyla ilgili olarak “*Görevim icabı eğitim öğretimde, yönetim ve denetim işlerinde sıklıkla kullanıyorum.*” görüşünü bildirmiştir. K.10, web2.0 araçlarının ev ödevlendirmelerinde pekiştirme amaçlı kullandığını “*Velilerle yapılan etkinlikleri paylaşmakta kullanıyorum ev ödevi verirken eğitici oyun paylaşıyorum*” şeklinde açıklamıştır.

Katılımcı öğrencilerin web 2.0 araçlarının kullanımı konusunda teknolojik yatkınlıklarını değerlendirmelerinin yanında; hangi web 2.0 aracını hangi derste, ne zaman, hangi kazanım doğrultusunda kullanabileceklerini de doğru bir şekilde planlamaları gerekmektedir. Katılımcıların görüşlerinden hareketle web 2.0 araçlarının kullanımının öğretmenlere ve öğrencilere çeşitli avantajlar sağladığı söylenebilir. Eğitim sürecinin zenginleşmesi, öğrencilerin ilgi ve dikkatlerinin çekilmesi, konuyu görsel, işitsel, sözel, üç boyutlu olarak her yönüyle deneyimleme şansı bulmaları bu avantajlar arasında değerlendirilebilir. Katılımcı öğretmenlerin ifadelerinden de anlaşılabacağı üzere, dersi aktif bir hale getirmek, öğrenci katılımını sağlamak, işbirliği içerisinde çalışmayı desteklemek, öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini toplamak, kazanımları pekiştirmek gibi amaçlarla kullanılan web 2.0 araçlarının sınıf yönetimine olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır. Aksine, öğrencilerin ders sürecine aktif katılımını sağladığı için sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediği ifade edilebilir.

4.5. Öğretmenin teknolojik okur yazar olmasının sınıf yönetimi üzerindeki etkileri nasıldır? Sorusuna ilişkin bulgular ve yorumlar

Tablo 16. Öğretmenin Teknolojik Okur Yazar Olmasının Sınıf Yönetimi Üzerindeki Etkileri Nasıldır Problemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f.
Sınıf Yönetimini Olumlu Etkiler	Öğretmenin Bilgi Düzeyi	Görsel Araçlar, Metin Araçları, Videolar, İnteraktif Yapı, Çevrimiçi Kullanım, Çift Yönlü Araçlar, ikinci Nesil	K1,K2,K3,K4,K5,K6, K8	7
	Öğretmenin Kullanım Yeteneği	Eğlence, İlgi Çekicilik, İşbirlikçi Kullanım, Efekt Oluşturma, Üç Boyutlu Çalışmalar, Arttırılmış Gerçeklik	K7, K9,K10	3
Sınıf Yönetimini Olumsuz Etkiler	Öğretmenin Bilgi Düzeyi	Bilmiyorum, Fikrim Yok, Kullanmıyorum.		0
	Öğretmenin Kullanım Yeteneği	İlgi, Dikkat, Yetersiz İçerik, Kontrolsüzlük		0
Toplam:				10

Tablo 5'e göre, Öğretmenlerin teknolojik okur yazar olmalarının sınıf yönetimine etkilerine ilişkin tema ve alt temalarda frekansların bütünüyle Sınıf Yönetimini Olumlu Etkiler ana teması ekseninde gerçekleştiği görülmüştür. Bu ana temada f değeri 10 şeklinde gerçekleşmiştir. Öğretmenlerin teknolojik gelişmelere hâkim olmaları, güncel gelişmeleri takip etmeleri bu doğrultuda kendilerini yenileyip geliştirmeleri sınıf yönetimini etkileyecek unsurların arasındadır. Öğretmenlerin teknolojik okur yazarlık konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaları, araştırma özelinde web 2.0 kavramı ve web 2.0 araçları hakkında sahip oldukları bilgiler ve kullanım deneyimleri önem arz etmektedir. Bu durumu belirlemek ve öğretmenlerin web 2.0 araçları hakkındaki bilgi düzeylerini değerlendirebilmek için katılımcılara “Web2.0 kavramını duydunuz mu? Web2.0 araçları hakkında bilgilerinizi kısaca paylaşır mısınız?” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların hepsi web2.0 araçlarını bildiklerini ve derslerinde aktif bir şekilde kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların web 2.0 araçlarının kullanımının sınıf yönetimi üzerinde olumsuz bir etkisi olmadığı şeklinde görüş bildirmeleri teknolojik okur yazarlık yetkinliğinin sınıf yönetimini olumlu etkilediğinin bir işaretidir.

K.1, web2.0 kavramını bildiğini ve kullandığı uygulamalarla ilgili olarak *“Evet; eğitim sürecinde üç farklı alanda kullanılmakta metin (Docx) araçları, resim (jpeg png) araçları, video(mp4) araçları.”* cevabını vermiştir. K.2, web2.0 kavramına ait bilgisine yönelik olarak *“İnternet kullanıcılarının verileri paylaşarak ortaklaşa yarattıkları bir sistem olarak biliyorum.”* şeklinde cevaplamıştır. K.3, çalışmalarında kullandığı web2.0 uygulamalarına ilişkin olarak *“Duydum. Google drive, döküman, slaytlar gibi vb. Şeylerin ortaklaşa kullanabileceği, paylaşabileceği çevrimiçi araçlardır.”* açıklamasında bulunmuştur. K.4, web2.0 kavramına ilişkin olarak *“Evet duydum, slaytlar ve videolar gibi dokümanları içeriyor”* cevabını vermiştir. K.5, hangi dijital uygulamaları kullandığına ilişkin *“Evet google drive ve youtube Kullanıyorum”* açıklamasında bulunmuştur. K.6, web2.0 kavramının tanımı ile ilgili olarak *“Web 2.0 araçları eğlenceli paylaşımlar içeren tüm paydaşları aktif hale getiren eğitim araçlarıdır.”* cevabını vermiştir. K.7, uygulamalarla ilgili gerekli bilgiye sahip olduğuyla ilgili olarak *“Evet duydum. Sınıfımda sıklıkla kullanmaktayım. Pek çok WEB2 aracına hakimim”* cevabını vermiştir. K.8, web2.0 araçlarının kapsamı ve kavrama ilişkin bilgisine yönelik olarak *“Evet duydum. Web 2.0 araçları bilgisayar, telefon gibi internet teknolojilerine paralel olarak gelişen, etkileşime olanak sağlayan, anlık geri bildirimlere imkan veren, çift yönlü araçlardır. Bu araçların geniş bir kullanım alanı vardır. Video oluşturma, resim düzenleme, efekt uygulamaları, arttırılmış gerçeklik, 3d uygulamaları web 2.0 araçlarına örnek verilebilir.”* açıklamasında bulunmuştur. K.9, web2.0 araçları ile ilgili olarak *“Evet. bilgiyi kişilerden alan ve etkileşim içinde olma imkanı sağlayan araçlardır. İkinci nesil araçlar olarak tanımlanır. Web2.0 araçları daha çok insana hitap eder.”* cevabını vermiştir. K.10, web2.0 kavramını ile bilgisine yönelik olarak *“Evet. Çeşitli cep telefonu ve bilgisayar programları.”* cevabı alınmıştır.

Bu çalışma grubunda öğretmenlerin, eğitim öğretim sürecinde en fazla eğitsel içeriği bulunan web sitelerini kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin Web 2.0 teknolojilerini en fazla eğitim amaçlarına ulaşma, hedef ve kazanımları öğrencilere kazandırma gibi amaçlarla kullandıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer sorularına ilişkin olarak ulaşılan bilgiler de katılımcıların teknolojik yeterliliklerinin sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediği sonucuyla paralellik göstermektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

İnsanın tarihsel sürecinde, yaşam biçimini, alışkanlıklarını, inanç ve tutumlarını etkileyen çeşitli unsurlar görülmektedir. Doğal felaketler, büyük savaşlar, göçler ve yıkımlar bu unsurların başında gelir. Teknolojik gelişmeler insan yaşamını çok daha hızlı bir şekilde ve derinden etkileyen bir faktör haline gelmiştir. Dünyanın küçük bir köye dönüşmesini sağlayan teknolojik gelişmeler insanların alışkanlıklarını, kültürlerini, yaşam biçimlerini, tarzlarını, eğitimlerini, eğlence anlayışlarını derinden etkileyerek yeniden yapılanmasına yol açmıştır. Eğitim alanındaki yeniliklerin başını internetin dönüşümü ve web 2.0 araçlarının yoğun kullanımı çekmektedir. Bu gelişmelerle birlikte eğitim biçim ve içerik olarak yeniden şekillenmiştir. Öğretim yöntem ve tekniklerinde de anlayış değişimleri yaşanmıştır.

Bu değişimlerin bütünüyle gerçekleşmediği okullar, sistemler ve bu değişimlere uyum sağlayamayan öğretmenler de mevcuttur. Bu araştırmada değişen ve dönüşen eğitim sürecinde web 2.0 araçlarının kullanımının sınıf yönetimine olan etkiler değerlendirilmiştir. Çalışmanın başında geniş anlamda öğretmenlerin web 2.0 araçlarına ne kadar hakim oldukları, güncel gelişmeleri yakından takip edip etmedikleri değerlendirilirken sonrasında araştırmanın soruları doğrultusunda derinlemesine sorular sorulmuş ve öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanmalarının sınıf yönetime olan etkileri konusundaki inançları değerlendirilmiştir. Arkasından öğretmenlerin teknolojik okur yazarlık düzeylerinin web 2.0 araçlarının kullanımına ve sınıf yönetimine nasıl etki ettiğine ilişkin veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Yine araştırmanın soruları doğrultusunda web 2.0 araçlarının kullanım amaçlarının sınıf yönetimine olan etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Öğretmenlerin Web 2.0 araçları kullanımının sınıf yönetimine etkisi konusundaki inançları nelerdir? Web2.0 araçları sınıf yönetimini nasıl etkiler? Problemlerine ilişkin olarak katılımcıların web 2.0 araçlarının kullanımının sınıf yönetimine olumsuz etki etmediği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların ifadelerine bakıldığında, web 2.0 araçlarının sınıf yönetimini olumlu etkileyeceğini, öğrencilerin kullanılan araca odaklandıkları için disiplin sorunu yaşanmayacağını, öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekeceği için sınıf yönetimini kolaylaştıracağını dile getirdikleri görülmüştür. Bu konuyla ilişkili olarak okulların ve sınıfların teknik yeterliliğe sahip olmadığı ve

öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri yeterli olmadığında sorunların yaşanacağını görüşlerinin mevcut olduğu da görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanma konusunda istekli olduklarını ancak teknik problemlerden kaynaklı bir çekincelerinin olduğuna işaretler. Araştırma sonucunda ulaşılan bu sonuçlar, Dinçer, Yeşilpınar ve Uyar'ın (2015) ve Arat'ın (2015) yürütmüş oldukları çalışmalar sonucunda elde ettiği bulgularla paralellik göstermektedir. Arat, bilgi iletişim teknolojilerinin sınıf yönetimine olan etkisini araştırmış ve bu teknolojilerin sınıf yönetimini olumlu etkilediği; öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin etkili olduğu ve teknik ve donanım problemlerinin sorun oluşturduğunu ifade etmiştir.

Web 2.0 araçlarının kullanımı sınıf yönetimine, sınıf (yaş) düzeyinde nasıl etki eder? Sorusuna ilişkin olarak yapılan analiz sonucunda katılımcıların, web 2.0 araçlarının her yaş ve sınıf düzeyinde kullanılabileceği, öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiği için tercih edilebileceği görüşünde oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların bu probleme ilişkin olarak, teknik alt yapı yetersizliği, öğrencilerin hazır olmaması ve yaş düzeyine uygun web 2.0 araçlarının belirlenmesi konusunda çekincelere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanım amaçları sınıf yönetimini nasıl etkiler? Sorusuna ilişkin olarak, katılımcı öğretmenlerin web 2.0 araçlarını sıklıkla kullandıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların ifadelerine başvurulduğunda öğretmenlerin neredeyse her gün web 2.0 araçlarından faydalandıklarını dile getirdikleri görülmektedir. Öğretmenler çoğunlukla tekrar ve pekiştirme için web 2.0 araçlarını kullanırken ilgi çekici olmasını sağlama, konuyu eğlenceli bir şekilde aktarma gibi amaçlarla kullandığını ifade eden katılımcıların da mevcut olduğu görülmüştür. Albayrak (2014) ve Sürek (2018) tarafından yürütülen çalışmalarda da benzer ifadeler yer almaktadır. Albayrak (2014), etkileşimli tahta ve çeşitli uygulamaların kullanılmasının eğitim içeriği açısından zenginleştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Sürek (2018) eğitim teknolojilerine ilişkin yürüttüğü araştırmasında bu uygulamaların, eğitimi zenginleştirdiği, eğlenceli bir hale getirdiği, öğrencilerin ilgi ve dikkatini toplayarak sınıf yönetimini kolaylaştırdığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Bu araştırma kapsamında öğretmenlerin amaçlarına ulaşabilmek için web 2.0 araçlarına başvurdukları tespit edilmiş, bu öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin sorunlar yaşamadıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında web 2.0 araçlarının kullanım amacı,

sıklığa etki etmekte ve sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediğini ifade etmek mümkün olmuştur.

Öğretmenin teknolojik okur yazar olmasının sınıf yönetimi üzerindeki etkileri nasıldır? Sorusuna ilişkin olarak, katılımcı öğretmenlerin web 2.0 araçlarına ilişkin güncel gelişmeleri takip ettikleri, teknolojik gelişmeler doğrultusunda kendilerini yeniledikleri ve web 2.0 araçlarını sıklıkla kullandıkları tespit edilmiştir. Bu öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin inançlarına bakıldığında web 2.0 araçlarının kullanımına ilişkin olumlu ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bu durumda teknolojik yeterliliğin sınıf yönetimini olumlu etkilediğini söylemek mümkün hale gelmiştir. Menteşe (2013), Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri başlıklı çalışmada öğretmenlerin yeterliliklerinde problemler olduğu; öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri gerektiğini sonuçlarına ulaşmıştır. Bu araştırmada da öğretmenlerin teknolojik yeterliliklerinin ve yatkınlıklarının sınıf yönetimini etkilediği ve öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Menteşe'nin (2013), ulaştığı sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Bu araştırmayla, web 2.0 araçlarının kullanımının sınıf yönetimini olumlu yönde etkilediği, disiplin sorunlarını azalttığı, öğrenci ilgi ve dikkatlerini çektiği için sınıf yönetimini kolaylaştırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öneriler

Web2 Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri başlıklı araştırmada ulaşılan veriler ışığında bu alanda çalışma yapmak isteyen diğer araştırmacılara, araştırma sorularını detaylı cevaplar alabilecek bir şekilde açık uçlu olarak sormaları; katılımcı sayısını mümkün olduğu kadar arttırmaları, araştırma sürecinde okul çeşitliliğini, branş çeşitliliğini sağlamaları önerilmektedir.

Öğretmenlere, web 2.0 araçlarının kullanımına ilişkin ön yargılarını kırmaları; teknolojik okur yazarlık alanında kendilerini geliştirmeleri, güncel teknolojik gelişmeleri takip etmeleri, web 2.0 araçlarının kullanımına ilişkin eğitimlere katılmaları önerilmektedir.

Öğrencilere, teknolojik okur yazarlık alanında yeterli düzeyde gelişim sağlamaları, güncel teknolojileri takip ederek öğrenme sürecinde

kullanmaya çalışmaları, web 2.0 araçlarıyla tasarlanmış ders içeriklerine aktif katılım sağlamaları önerilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerine, okulların teknolojik alt yapılarının iyileştirilmesi, öğretmenler için sınıf yönetimi eğitimlerinin yaygınlaştırılması, öğretmenler için web 2.0 araçlarının kullanımına ilişkin eğitimlerin hazırlanması ve yaygınlaştırılması, öğrenciler düzeyinde teknolojik okur yazarlık eğitimlerinin düzenlenmesi gibi çalışmaların yapılması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, E. (2012). **Sınıf Yönetimi ile İlgili Genel Olgular**. Kaya, Z. (ed.), Sınıf Yönetimi. 13. Baskı. Pegem Akademi, Ankara.
- Ajjan, H., & Hartshorne, R. (2008). *Investigating faculty decisions to adopt Web 2.0 technologies: Theory and empirical tests. The Internet and Higher Education*, 11(2), 71-80
- Aksoy, N. (2003). Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36, 474-489.
- Aksoy, N. (2000). “**Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Azaltmada İzlenebilecek Temel Yaklaşımlar**”, *Eğitim Araştırmaları*, Sayı:2, s 5-9
- Anderson, P. 2007. “What is Web2.0? Ideas, technologies and implications for education”. JISC, Technology & Standards Watch, Feb.
- Atıcı, B, Yıldırım, S. 2010. “Web 2.0 Uygulamalarının E-Öğrenmeye Etkisi”. Akademik Bilişim’10 - XII. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Muğla Üniversitesi
- Aull Davies, C. (1999). *Reflexive Ethnography A Guide to Researching Selves and Others*. London, New York: Routledge
- Aydın, A. (2022). Sınıf Yönetimi. 21. Baskı. Pegem Akademi, Ankara.
- Aytekin, Ç. (2011). Wiki Uygulamalarına İletişimsel Yaklaşım İle Bir Model Önerisi. *Online Academic Journal of Information Technology Fall/Güz 2011 – Cilt/Vol: 2 - Sayı/Num: 5*, 8-17.
- Aytekin, Ç. (2011). Wiki Uygulamalarına İletişimsel Yaklaşım İle Bir Model Önerisi. *Marmara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi. Fall/Güz 2011 – Cilt/Vol: 2 - Sayı/Num: 5*
- Başar, H. (2001). Sınıf Yönetimi. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Başar, H. (2005). **Sınıf Yönetimi**. (12. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bayrak, C. (1998). “**Okul ve Sınıf Yönetimde Yeni Yaklaşımlar**.” **Eğitim Bilimlerinde Yenilikler**. Eskişehir: *Anadolu Üniversitesi Yayınları*: 1016
- Bourdieu, P. (2015). **Dünyanın Sefaleti 1.Baskı** (çev. Levent Ünsaldı, Aslı Sümer, vd.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Brophy, J. Ve Evertson, C. M. (1976). *Learning from teaching: A developmental perspective*. Boston: Allyn and Bacon, Inc.

Byrne, R. 2009. “The effect of web 2.0 on teaching and learning”. Teacher Librarian, 37:2, 50-53.

Celep, C. (2002). **Sınıf Yönetimi ve Disiplini**. Ankara: Anı Yayıncılık. Celep, C. (2008). Sınıf yönetiminde kuram ve uygulama. (3. Baskı). Ankara: PegemAkademi Yayınları

Coşan, B. (2022). Web 1.0’den Web 3.0’a Mahremiyetin Dönüşümü ve Dezavantajlı Gruplar Açısından Muhtemel Sonuçları, *Çalışma ve Toplum, C.4, S.75*. s.2639-2662.

Çoban, E. ve Uzun, H. (2022). Endüstri 4.0’ın Eğitim Alanına Etkileri. Fırat Üniversitesi. İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi Cilt:6,Sayı:1, 97-124.

Elmas, R., & Geban, Ö. (2012). *Web 2.0 tools for 21st century teachers. International Online Journal of Educational Sciences*, 4(1), 243-254.

Epçaçan, C. ve Okçu, V. (2009). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *I. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, (1-3 Mayıs 2009). Çanakkale: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.

Erden, M.(2000). **Sınıf Yönetimi**. 1. Baskı. Alkım Yayınları, İstanbul

Gözübüyüköğlu, U. (2019). [*Web Sayfası Tasarımında Kullanıcı Arayüzünün Kullanılabilirliğinde Görsel Tasarımın Önemi Ve Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Web Sayfası Tasarım Örneği*](#). Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Erzurum.

Günüç, S., Odabaşı, H.F. ve Kuzu, A. (2013). 21. Yüzyıl Öğrenci Özelliklerinin Öğretmen Adayları Tarafından Tanımlanması: Bir Twitter uygulaması, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 436-455

Holstein, A. J. ve Gubrium, F. J. (2004). “The active interview.” *Qualitative Research Theory, Method and Practice* (ed. David Silverman). Los Angeles, London, New Delhi: Sage Publications. <http://dx.doi.org/10.4135/9781412973588.n3> Erişim Tarihi: 20.12.2018

Horzum, M. B. 2010. “Öğretmenlerin Web 2.0 araçlarından haberdarlığı, kullanım sıklıkları ve amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”. *Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi*. 7:1

<http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>
<http://www.eab.org.tr/congress/eab2009/index.php>
<https://barisozcan.com/web-3-0/>

<https://bilgibilimi.net/web-1-0-web-2-0-web-3-0-nedir/> internet adresinden 03.01.2022 tarihinde edinilmiştir.

<https://www.webegitimaraclari.com/animal-4d/> internet adresinden 04.01.2022 tarihinde edinilmiştir.

İlhan, A. Ç. (2004). 21. Yüzyılda Öğretmen Yeterlikleri. **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, 58, 40-45

James, N. ve Busher, H. (2012). "Internet interviewing." The Sage Handbook of Interview Research The Complexity of the Craft, ss.177-192. (ed. J. F.Gubrium, J. A. Holstein, A. B. Marvasti, K. D. McKinney). Los Angeles, London, New Delhi: Sage Publications

Jenkins, L. (1998). "**Deming İlkelerini Uygulayarak Sınıflarda Öğrenmenin İyileştirilmesi.**" (Birinci Basım). (Çev: Gönül Yenersoy). İstanbul: Rota Yayınları

Kapan, K. ve Üncel R. (2020). Gelişen Web Teknolojilerinin (Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0) **Türkiye Turizmine Etkisi. Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi**, 3(3): 276-289

Karademir, T. ve Alper, A. (2011). Öğrenme Ortamı Olarak Sosyal Ağlarda Bulunması Gereken Standartlar (Standarts of Social Networks Being a Learning Environment). 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011 Fırat University, Elazığ- Turkey.

Karaköse, T. (2010). **Sınıf Yönetimi Stratejileri Öğretmen Kılavuzu**. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kıyıcı, F. B. 2010. "The definitons and preferences of science teacher candidates concerning web 2.0 tools: A phenomological research study". Turkish Online Journal of Educational Technology, 9(2), 185-195

Köktaş,S. İstanbul, 2009 **İlköğretim Okullarında İkinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf Kurallarını Benimseme Düzeyi**. Yüksek Lisans Tezi.

Köseoğlu, Ö. (2012). Sosyal Ağ Sitesi Kullanıcılarının Motivasyonları: Facebook Üzerine Bir Araştırma. Selçuk İletişim, 7(2), 58 - 81.

Norris, J. A. (2003). Looking at classroom management through a social and emotional learning lens. Theory and Practice. 42(4), 313-318.

O'Reilly T. 2007. "What is web 2.0: design patterns and business models for the next generation of software". Communications & Strategies, 65(Jan), 17-37.

OECD (Organization of Economic Cooperation and Development) .2009. “The new millennium learners: Main findings”. Paris: OECD

Okçu, V. (2006). “**İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Toplam Kalite Yönetimine İlişkin Yönelimleri.**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eskişehir*. ID: 28639998.

Öztürk, Canan M. ve Şardağı E., (2018). Kurumsal Kimlik Aracı Olarak Facebook: Türkiye’deki Sivil Toplum Kuruluşları (STK) Üzerine Bir Değerlendirme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 28, 115-141. DOI: 10.16878/gsuilet.436034

Öztürk, N. (2001). “**Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri.**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*

Parsa, A. F. (2009). Dijital Yerlilerle Web 2:0 Önde. *Haberturk Gazetesi Editöryal Köşesinde*, s. 22, 3 Ekim.

Prensky, M. 2001. “Digital natives, digital immigrants on the Horizon “ 9(5), 1-6.

Punie, Y. & Cabrera, M. 2006. “The Future of ICT and Learning in the Knowledge Society. European Communities”. Retrieved 28 June, 2011, from <http://ftp.jrc.es/EURdoc/eur22218en.pdf>

Richards, R. 2010. “Digital citizenship and web 2.0 tools”. *Journal of Online Learning and Teaching*, 6(2), 516-522.

Sadık, F. (2006). “**Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Edilme Stratejilerinin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi ve Güvengen Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerine Etkisi.**” Yayınlanmamış Doktora Tezi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana*

Sarıtaş, M. (2000). **Sınıf Yönetimi ve Disiplini ile İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama.** Küçükahmet, L.(ed.), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

TAVLUOĞLU, C. Ankara 2013 Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Üniversite Kütüphanelerinde Web2.0 Araçlarının Kullanımı Yüksek Lisans Tezi

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century skills: Learning for life in our times*. San Francisco: Jossey-Bass

Turan, S. (2004). **Sınıf Yönetimi.** (Ed. Mehmet Şişman ve Selahattin Turan). Birinci Basım. Ankara: PegemA-Öğreti Yayınları

Turan, S.(2011). **Sınıf Yönetiminin Temelleri**. Şişman, M.,
Turan, S. (ed.), Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem Akademi. 8.Baskı.

We Are Social, (2022)
<https://wearesocial.com/us/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/> Erişim Tarihi: 28.11.2022

Yağcı, E. (1997). “**Sınıf İçi Demokratik Öğretimin Öğrenci Erişi ve Akademik Benlik Kavramına Etkisi.**” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 171-179.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2011). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri** (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zahal, O. ve Yahşı Ö, (2021). Eğitim Bilimlerinde Araştırma ve Değerlendirmeler Cilt 2

***DİJİTAL ÇOCUK OYUNLARINDA TEHLİKE
UNSURLARI***

***Yunus MEŞE
Ömer HARMANKAYA***

DİJİTAL ÇOCUK OYUNLARINDA TEHLİKE UNSURLARI

Yunus MEŞE⁸ Ömer HARMANKAYA⁹

Özet

Teknolojik gelişmelerin, çoğunlukla, insan yaşamını kolaylaştırma, insanın hayat standartlarını yükseltme ve insana konfor sunma gibi nitelikleri barındırsa da onlar için tehlikeli olabilecek nitelikler taşıdığı da görülmüştür. İnsanların algılarını yöneltme, bir düşünceye, inanışa ikna etme gibi amaçlar teknolojinin her alanında belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Bu bağlamda dijital çocuk oyunlarının da çeşitli tehlikeler barındırdığı söylenebilir. Dijital çocuk oyunlarındaki tehlike unsurlarını tespit etmeyi hedefleyen araştırmada Sims 4 oyunu gösterge bilimsel çözümlemeler yöntemiyle incelenmiştir. Oyundaki tehlike unsurları, Ronald Barthes'ın geliştirmiş olduğu düz anlam ve yan anlam ayrımıyla tespit edilmiştir. Dijital oyunların, çocuklar için çeşitli tehlike unsurları barındırdığı ve bu unsurların çocukların beden ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Çocuk, Dijital Oyun, Dijital tehlike

BÖLÜM 1 GİRİŞ

Günlük yaşamımızın her anında kendisine yer bulan sanal teknolojiler, özellikle covid-19 pandemisiyle gelen ve sosyal yaşamı askıya alan kısıtlamalarla birlikte yaşantılarımızda daha büyük bir yer kaplamaya başlamışlardır. Sosyalleşme ihtiyacı duyan bireyler iletişim kurmak için dijital platformlara yönelmişlerdir. Bu durum çocukları da benzer bir şekilde etkilemektedir. Hayatın doğal akışı içerisinde okullarında ya da oyun parklarında sosyalleşme imkânı bulan çocuklar, covid-19 pandemisiyle birlikte bu imkânlarını kaybetmişlerdir. Yetişkinlerde olduğu gibi çocuklar da sosyalleşme ihtiyacını gidermek için dijital platformlara yönelmek durumunda kalmışlardır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak da dijital oyunları oynayan çocuk sayıları artmış; bu yönelim dijital oyunların sayısını da arttırmıştır.

Bilgi teknolojilerindeki pazarın gelişmesi ve yaygınlaşmasına paralel olarak çocuk dünyasını dijitalleştirerek yeniden inşa eden çok sayıda oyun da çocukların kullanımına sunulmuştur. Bu oyunlar dijital dünyanın içine

⁸ Yunus MEŞE, Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Orcid: 0000-0001-8199-1026

⁹ Ömer HARMANKAYA, Millî Eğitim Bakanlığı, Orcid: 0009-0000-6405-7311

doğın çocukların; boş zamanlarını değerlendirmek, eğitimlerine katkı sağlamak ve stres atmak gibi faydalı işlevlerinin yanında, içeriğinde barındırdığı şiddet, ırkçılık, cinsellik, toplumsal cinsiyet gibi olumsuz öğeleri normalleştirerek çocukların bilinçaltına yanlış kodlamalar da yüklemektedir. (Açıkgöz ve Yalman, 2018, s.176)

“Son zamanlarda video oyunları ile ilgili yapılan içerik analizleri, oyunların %89’unun şiddet içerdiğini göstermektedir” (Aydoğdu, 2015, s.807). Yapılan araştırmalar sonucunda dijital oyunların bir mesaj alanına dönüştüğü, oyunların kullanıcıları bir düşünceye yönlendirme, ikna etme ve normalleştirme aracı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durum çocuk oyuncular için daha büyük bir tehlike arz etmektedir. Çocuğun en verimli öğrenme alanı oyundur. Çocuk oyun oynarken keyif aldığı ve mutlu olduğu için bu alandaki öğrenmeler daha kalıcı bir hale gelmektedir. Bu durum göz önüne alındığında dijital oyunların çocukların bilinçaltına etki etme, onları bir anlayışa kanalizetme ihtimalinin yüksek olduğu görülmektedir.

Dijital oyunların çocuklar açısından ne gibi sorunlar barındırabileceğine yönelik yapılan literatür taramasında konuya ilişkin pek çok çalışmanın yapıldığı görülmüştür.

Fatma Yiğit Açıkgöz ve Ayşe Yalman tarafından yürütölen *Dijital Oyunların Çocukların Kişilik ve Davranışları Üzerinde Etkisi: Gta 5 Oyunu Örneği* çalışmasında oyun içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve çocuklar için tehlikeli olabilecek mesajlar belirlenmiştir.

Fatih Özer tarafından yürütölen *İlkokul Öğrencilerinin Dijital Oyun Tercihlerinin Eğitsel Bir Perspektiften İncelenmesi* çalışmasında eğitsel amaçlarla hazırlanan oyunlarda dahi çocukları olumsuz etkileyecek unsurların var olduğu belirlenmiştir.

Deniz Yenğın tarafından Doktora Tezi olarak Sunulan *Dijital Oyunlarda Şiddet Kavramı: Yeni Şiddet* çalışması, oyun, dijital oyun, dijital oyunlarda şiddet gibi kavramların derinlemesine incelendiğı bir çalışmadır. Bu çalışma dijital oyunlardaki şiddet türlerinin çeşitliliğine dikkat çekmiştir.

Aylin Yalçın Irmak ve Semra Erdoğan tarafından yürütölen *Ergen ve Genç Erişkinlerde Dijital Oyun Bağımlılığı: Güncel Bir Bakış* çalışması kontrolsüz bir şekilde oynanan dijital oyunların barındırdıkları şiddet unsurları nedeniyle ruh sağlığının bozulabileceğine dikkat çekmiştir.

Selva Yaşar Karaman tarafından yüksek lisans tezi olarak sunulan *Ortaokul Öğrencilerinin Gözünden Dijital Oyun Ve Dijital Oyun Bağımlılığı: Kocaeli İli Örneği*, çalışmasında Karaman, dijital

oyunların bağımlılık yapabileceği ve öğrenciler tarafından dijital oyun oynamanın göz rahatsızlıklarına, akademik başarısızlığa ve sosyal izalasyona neden olabileceğinin bilindiği tespit edilmiştir.

Orhan Çevik tarafından yüksek lisans tezi olarak sunulan, *Dijital Oyun Bağımlılık Düzeyinin Çocuklardaki Narsisizm Ve Mutluluğa Etkisi* başlıklı çalışmada dijital oyun bağımlılığı ile narsizm arasında anlamlı bir ilişki olduğu; bağımlılık arttıkça narsizmin de arttığını ve mutluluğun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özgür Coşkun tarafından yüksek lisans tezi olarak sunulan, *Dijital oyunlarda propaganda: "Call of Duty World War 2" oyununun incelenmesi* başlıklı çalışmada oyun içerik analizi ve göstergebilim analizi yapılarak çözümlenmiştir. Oyunda kullanılan propaganda unsurları tespit edilmiş, dijital oyunların rastgele ve yaş sınırı gözetilmeksizin oynanmaması gerektiği; çocukların oyun oynarken eş zamanlı olarak öğrenme gerçekleştirdikleri ve oyunlardaki kodların bilinçaltını doldurdukları sonuçlarına ulaşılmış ve oyunların ebeveyn gözetiminde olması gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Alanda yapılan çalışmalar dijital oyunların çocuklar için pek çok açıdan tehlikeli olabileceğini göstermektedir. Ancak, göstergebilimsel çözümlemeler ve içerik analizleri ile yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olması bu çalışmanın ana nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Dijital çocuk oyunlarındaki tehlike unsurlarının ırk, toplumsal cinsiyet, cinsellik ve şiddet boyutlarında Ronald Barthes'ın kuramına dayanılarak göstergebilimsel çözümlemelerle tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma; bu yönüyle literatüre katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM 2 KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Oyun

“Oyun kavramı genel olarak, bir ortamda oyuncunun neler yapabileceği ya da yapamayacağının belirlendiği kurallar çerçevesi ile bir amaç ya da hedefe yönelik olarak yapılan fiziksel ya da zihinsel yarışma aktivitesi olarak tanımlanmaktadır.” (Aytan ve Hayani, 2018, s. 454)

“Oyun; belli bir amaca yönelik olan ya da olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilebilen fakat her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dilsel, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme sürecidir.” (Aktaran, Yengin, 2010, s.85) Oyun

kavramına yönelik yapılan tanımlamalar farklılık göstermektedir. Bu nedenle kavramın kesin ve net bir tanımı yoktur. Oyun çocuğun gelişim sürecinin önemli bir parçasıdır. Kendisini keşfetmesini, ilgi ve yeteneklerini fark etmesini sağlayan bir alandır. En temelde eğlenme, zaman geçirme, rahatlama gibi amaçları olan aktiviteler şeklinde tanımlamak da mümkündür. “Tanımı ve işlevi ile ilgili çok farklı görüşler ortaya atılsa da oyun ile ilgili görüşlerin birleştiği temel nokta çocukların dünyasında son derece önemli bir yer tuttuğu gerçeğidir. Oyunun tanımı ve işlevi üzerinde yapılan tartışmalar gelişen teknoloji sayesinde oyunların sokaklardan bilgisayar ya da akıllı telefonlara taşınması ile ayrı bir boyut kazanmıştır.” (Açıkgöz ve Yalman, 2018, s.166).

“Oyun çocukların en önemli uğraşı olarak kabul edilmektedir. Çocuğun yaşı ve gelişimine uygun olarak ulaşılabilir, sade, çok yönlü, katılımcı, fonksiyonel ve keyif verici özellikleri ile çocuğun gelişimi üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Çocuklar oyun oynama sırasında problem çözme, keşfetme, düşünme, akıl yürütme, paylaşma, iletişim kurma, güç, denge, koordinasyon ve kendini organize etme gibi becerileri edinmektedir” (Aktaran, Mustafa oğlu ve Yasacı, 2018, s.52)

Oyun, yeryüzündeki bütün kültürlerde var olan bir kavramdır. Biçimsel yapısı, içeriği ve ortamları değişiklik gösterse de yeryüzündeki bütün çocukların oyun oynadığı ve oyunun çocuklar için önemli bir ihtiyaç olduğu bilinmektedir. Bu yönüyle oyun evrensel bir kavramdır. Bireyin içinde yaşadığı toplumu tanımasının ve kendisinden beklenen rollere hazırlanmasının ilk aşamasıdır oyun. Var olan çalışmalar, tanımlar ışığında oyunun, çocuğun karakteristik yapısının etkileyen önemli bir süreç olduğunu söylemek mümkündür. “Çocuk oyunlarındaki duygusal paylaşımlar, gelecekteki toplumun ruh sağlığı açısından çok büyük önem taşımaktadır. Çocuk oyunda, mutluluk, sevinç, acı, korku, kaygı, kin, nefret, sevgi, sevilme, bağımlılık, bağımsızlık, ayrılık gibi birçok duyguyu öğrenir.” (Akandere, 2003) “Tarihsel süreç içerisinde oyunla ilgili görüşlere bakıldığında, oyunun önemi vurgulanmış ve oyunla öğretime gereken yerin verilmesi üzerinde durulmuştur.” (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007, s.328) “İslam eğitimcisi Ebu Hamid Gazali; oyunu, öğrencinin öğrenme faaliyetleri neticesinde kaybettiği dinçliğini kazanması, çalışmalardan bıkmaması ve belleğini tazelemek suretiyle enerjisini yenilemesi olarak tanımlamıştır.” (Kayabaşı ve Günindi, 2016. s.21) “Antik Çağ düşünürü Platon; çocuğun bedensel ve ruhsal olarak eğitilmesini önerdiğinden, kendi eğitim kademelerine göre 3-7 yaş arasını çocuğun oyun ve masal evresine geçiş olarak

belirtirken öğrencisi olan Aritotales de çocuğun 5 yaşına kadar oyun ve diğer etkinlikler (masal, hikâye, taklidi oyunlar vb.) ile meşgul olması gerektiğini vurgulamaktadır.” (Özdenk, 2007, s.53) tarihsel süreç içerisinde eğitim, psikoloji ve sosyoloji alanındaki önemli düşünürlerin çocuk ve oyun alanındaki görüşlerini incelediğimizde; oyun kavramının, çocuğun sağlıklı gelişiminde önemli yer edindiğini görmekteyiz. Çocuğun oynadığı oyunlar, oyun alanları ve oyunun yapısı onun beden ve ruh sağlığına etki etmektedir.

Günümüz dünyasında internetin yaygın kullanımı, bireylerin internete erişim olanağının artmış olması; oyun şirketleri için dijital alanın yeni oyun sahası olarak belirlenmesine neden olmuştur. Bunun sonucu olarak bireylerin zaman geçirmek, eğlenmek, stres atmak v.b. amaçlarla kullanabilecekleri dijital oyun uygulamaları geliştirilmiştir. Bu uygulamalar da geleneksel oyunların çocuklar üzerindeki etkilerine benzer etkiler oluşturmaktadır. Araştırmanın ana amacı olun dijital oyunlardaki tehlike unsurlarını belirleyebilmek için dijital oyun kavramının da tanımlanması gerekmektedir.

2.2.Dijital Oyun

“İlk ticari oyun olan Computer Space’in 1971 yılında piyasaya sürülmesi ile başlayan dijital oyun endüstrisi bugün dünyada 24,75 milyar dolar bütçesi ile medya dünyasının önemli bir bölümünü oluşturmakta ve bir milyarın üzerinde kullanıcısı bulunmaktadır.” (Entertainment Software Association 2013’den Aktaran Irmak ve Erdoğan 2016. s. 129) Bu kullanıcı sayısı her geçen gün artmakta buna paralel olarak dijital oyun alanındaki pazarın da büyümesine neden olmaktadır. Ekonomik büyümenin ve kullanıcı sayısının artmasının olumlu olumsuz sonuçlarına değinmeden önce kavramın literatürdeki tanımlarına bakmak gerekmektedir.

“Dijital oyun, çeşitli teknolojilerle programlanan ve kullanıcılara görsel bir ortamla birlikte kullanıcı girişi yapmayı sağlayan oyunlardır.”(Çetin, 2013. s.180). Oyun kavramında olduğu gibi dijital oyun kavramını tanımlanmasında da literatürde farklı ifadelerle rastlanmaktadır. Bu durum kavramla ilgili bir kargaşaya da yol açmaktadır. Dijital oyunla ilgili tanımlardan biri şu şekildedir; “Dijital oyun, kullanıcılara görsel bir ortamla birlikte kullanıcı girişi yapmayı sağlayan aynı zamanda oyunun sunulduğu çerçevede aşamalı olarak manipüle eden çocuklar için popüler bir kültür haline gelen oyunlar olarak tanımlanmaktadır.” (Fleer, 2014’ten aktaran Deniz, G. 2020).

Diğer bir tanıma göre; “Dijital oyunlar ayrıca hareketli görüntüler, canlı renkler, yanıltıcı grafikler ve ses uyarıcıları gibi unsurları da içerir (Adams ve Dormans 2012, Adams 2014’dan aktaran Güler, H. s.10) Teknolojinin gelişmesiyle birlikte oyun anlayışı da değişmiştir. Bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, internetin yaygın olarak kullanılması, dijital oyunların ortaya çıkması bireylerin oyun oynama alışkanlıklarını değiştirmiştir.(Göldağ, 2020, s.122) Bireylerin dışarıda gerçek arkadaşlarıyla gerçek etkileşimler kurarak oynadığı oyunlar bugün yerini bilgisayarlardan, cep telefonlarından oynanan oyunlara bırakmıştır. Bu oyunlar dijital oyun şeklinde adlandırılmaktadır. “Geçmişte oyunlar sıklıkla kapalı olmayan (oyun parkı, sokaklar vb.) mekânlarda bireylerin arkadaşlarıyla etkileşim halinde gerçekleşirken, günümüzde teknolojinin gelişimiyle birlikte özellikle de bilgisayar ve internetle birlikte artık kapalı ve sanal ortamlarda, sanal ortamdaki kişilerle oynanmaya başlanmıştır” (Horzum vd. 2008, s.8).

Dijital oyunlarda oyuncular oyunu doğrudan karakterin gözlerinden gördükleri için zaman içerisinde kendilerini oyunun karakteri ile özdeşleştirmekte ve sanal dünya ile gerçek dünya sınırlarını birbirine karıştırabilmektedirler. Bu durum sanal oyunlarda algıladıkları sanal gerçeklerin, gerçek dünyaya aktarımına neden olmaktadır. Gerçek dünyada gerçekleştirilmesi mümkün olmayan eylem ve davranışlara izin veren dijital oyunlar, barındırdıkları olumsuz mesajların normalleşmesine de neden olmaktadır. Dijital oyunların hızlı düşünme, çabuk karar verme, strateji geliştirme gibi olumlu etkileri olsa da; ilerleme, güç kazanma, rekabet gibi motivasyonlar nedeniyle saatlerce masa başında zaman geçiren oyuncuların kas iskelet yapılarını bozmaktadır. Ayrıca bilgisayar başında uzun süreli zamanlar geçirmek oyuncuların iletişim becerilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Dijital oyunlar belirgin olarak fiziksel problemlere yol açarken ikincil planda bireyin ruh sağlığını ve gelişimini olumsuz olarak etkilemektedir. Bireylerin ruhsal ve gelişimsel anlamda nasıl etkilendiklerini açıklamak; oyunlar içerisindeki sahnelerin, görsellerin çözümlenmesi ve bu görsellere gizlenen mesajların açığa çıkarılmasıyla mümkün olacaktır. Dijital çocuk oyunlarındaki tehlikeleri belirlemeyi amaçlayan araştırma, bu nedenle dikkate değer bir önem arz etmektedir.

BÖLÜM 3 ARAŞTIRMA

3. Araştırma

Bu bölümde araştırmanın amacı, yöntemi ve araştırma bulgularına dair bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Amacı ve Hipotezler

Teknolojik gelişmeler ve dijital devrim inşaların yaşam biçimlerini de değiştirmiştir. Oyun kavramı da bu açıdan bir değişim yaşamıştır. Geleneksel oyunlar yerini akıllı ya da teknolojik cihazlardan oynanabilen dijital oyunlara bırakmıştır. Bu araştırma, dijitalleşen dünyada, bir sosyalleşme alanı olan dijital oyunlardaki tehlike unsurlarının tespit edilmesini ve bu tehlikelere karşı ebeveynlerin bilgilendirilmesini amaçlamaktadır.

H1 Dijital çocuk oyunları çocukları şiddet açısından etkilemektedir.

H2 Dijital çocuk oyunları çocuklar ırk ayrımı konusunda etkilemektedir.

H3 Dijital çocuk oyunları çocukları cinsel gelişim açısından olumsuz etkilemektedir.

H4 Dijital çocuk oyunları çocukları toplumsal cinsiyet açısından etkilemektedir.

H5 Oyunda kullanılan görseller yan anlamlar barındırmaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan Göstergebilimsel Çözümlemeler yöntemi kullanılmıştır. Oyundan seçilen görseller Barthes'ın düzanlam ve yananlam kodlarıyla analiz edilmiştir. Gösterge kavramına ilişkin literatürde çeşitli tanımlar yapılmıştır. “En basit tanımıyla gösterge; kendisi o şey olmadığı halde, o şeyin çağrıştıracak iletişimde bulunan araçtır. Göstergenin biçim ve içerikten oluşan ikili yapısı bulunmaktadır, ‘gösteren’ biçim, ‘gösterilen’ ise içeriğin karşılığıdır.”(Parsa ve Parsa 2002, s.15) “Barthes, gösterge tanımına ilişkin görüşlerine *Mythologies-Çağdaş Söylenler* kitabında şöyle yer vermektedir:

Göstergebilimin iki terim, bir gösterenle bir gösterilen arasında bağıntı varsaydığını anımsatacağım. Bu bağıntı farklı türden nesneleri kapsar, bunun için eşitlik değil, bir denklik söz konusudur. Burada bana yalnızca gösteren gösterileni belirttiğin söyleyen genel dilbilimin tersine, her türlü göstergesel dizgide iki değil üç farklı terim karşısında bulunduğumu göz

önüne almam gerekir, çünkü kavradığım şey, art arda gelen birer terim değil, kendilerini birleştiren bağıntıdır; demek ki gösteren, gösterilen bir de bu iki terimin çağrışımsal toplamı olan gösterge vardır. (Parsa ve Parsa, 2002. s.1516).

Fransız kökenli olan Roland Barthes, yapısalcı bir kültür anlayışına sahiptir... Sassure'ün gösteren ve gösterilen (signifier/signified) yani temsil edilen düşünce ya da şey (gösterilen) ve temsil eden(gösteren) ilişkisinin bütün simgesel sistemlerin temeli olabileceğini düşünmüştür. Bu ayrım basit değildir. Bilakis anlamın temel oluşturucusudur. Sözdizimini ve sistem yaklaşımını kabul eder. Çünkü anlamın oluşumu sözdizimsel bir seçme ve düzenleme içerisinde gerçekleşir. Bunun yanında “düz anlam ve yan anlam” ayrımını da kullanır. Her ifade düz anlamların dışında yan anlamlara da sahiptir. (Yaylagül, 2021. s.123)

“Bir göstergede, gösterenle gösterilen arasındaki ilişkinin kurulmasına anlamlama denir. Bir göstereni gördüğümüz ya da işittiğimiz zaman, onun gösterileni yani ne anlama geldiği zihnimizde oluşmaktadır. Anlama süreci de böylece başlamaktadır. Göstergebilimin en önemli alanı, kuşkusuz, ‘anamlama’ adı altında toplanabilen ‘düzanlam’ ve ‘yan anlam’la ilgili bölümdür” (Çağlar, 2012, s.26) içinde göstergeler barındıran text göstergebilimin kapsamına girer. Özellikle görsel reklamlar içlerinde çok sayıda göstergeler barındırırlar. Bu göstergeler temelinde oluşan anlamlama düzeyinin çözülmesi reklamın verilmek istenen mesajın doğru anlaşılması için son derece önemlidir. Bu görsellerin düz anlamları ilk bakışta çözülebilen ve herkes tarafından büyük oranda aynı şeyi temsil eden anlamlardır. Yananlam oluşumu ve çözümlemesi ise biraz daha karışıktır. Özellikle iletişim süreci ile açığa çıkan bireyin içinde bulunduğu toplum ve kültüre göre şekillenen yananlam mesajları videolarda, video oyunlarda ve dijital oyunlarda da sıklıkla kullanılmaktadır.

Bu araştırmada da Barthes’ın göstergebilim kuramından yola çıkarak, oyundan seçilen fotoğraf karelerinin düzanlam ve yananlam çözümlemeleri yapılacak ve oyunun barındırdığı tehlike unsurları belirlenmeye çalışılacaktır.

3.3. Araştırma Örneklemi

Bu çalışmada örneklem oluşturmak için Amaçlı Örnekleme Yöntemi seçilmiştir. Bu yöntem araştırmacının herhangi bir olay, olgu, kavram gibi durumları derinlemesine araştırma yapmasına olanak sunmaktadır. “Nicel araştırma geleneği içinde gelişen, ancak nitel araştırmacılar tarafından da sınırlı biçimde kullanılan olasılık temelli örneklem yöntemlerinin tersine amaçlı örneklem yöntemleri, tam anlamıyla nitel

araştırma geleneği içinde ortaya çıkmıştır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.118) Patton’a (1987) göre, olasılık temelli örnekleme temsiliyeti sağlama yoluyla evrene geçerli genellemeler yapma konusunda önemli yararlar sağlarken, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verir. (Aktaran, Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.118)

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Dijital çocuk oyunlarındaki tehlike unsurlarını belirlemeyi hedefleyen bu çalışmanın sadece Sims 4 oyununa odaklanmış olması ve bu oyunun dört başlık altında incelenmesi araştırmanın sınırlılıkları olarak kabul edilebilir. Bu sınırlılık dijital oyun verilerinden kaynaklanmaktadır. Wikipedia verilerine göre sadece akıllı telefonlar için üretilen uygulama sayıları app store için iki milyonun üzerindedir. Google playstore üzerinden sıklıkla oynanan oyun sayısı ise 450 bin civarındadır. Bütün bu oyunların çözülmesi mümkün olamayacağı için araştırma kapsamına simülasyon oyunu olan Sims4 dâhil edilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

4.5 Araştırma Bulguları ve Yorum

4.5.1. Sims 4 Oyun Künyesi

The Sims 4, Maxis ve The Sims Studio tarafından geliştirilen ve Electronic Arts tarafından yayınlanan 2014 tarihli yaşam simülasyonu oyunudur. Electronic Arts, 6 Mayıs 2013 tarihinde bir duyuru yaparak oyunu 2014 yılında piyasaya süreceğini ve Microsoft Windows, Mac OS X platformlarında oynanacağını bildirdi.^[1] Microsoft Windows platformu için Kuzey Amerika'da 2 Eylül 2014 tarihinde satışa sunuldu. Mac sürümü içinse 17 Şubat 2015 tarihinde dijital platformdan indirilmeye açık hale geldi. Oyunun konsol sürümü 11 Kasım 2017'de Xbox One ve Playstation 4 için çıktı. Serinin önceki oyunlarından farklı olarak bilgisayar ve konsol sürümü arasında farklar bulunmaz. Oyun piyasaya çıktığından beri olumlu ve olumsuz birçok eleştiri aldı.^{[2][3]} The Sims serisinin dördüncü oyunudur. Önceki oyunlarla aynı konseptte sahiptir ve oyuncular Simleri fiziksel aktivitelerle kontrol edip başkalarıyla iletişim kurabilirler. Oyun önceki oyunlar gibi bir kurguya bağlı olmadan ilerler. Oyunun bu sürümünde sim yaratma ve inşa modu ekranları tekrar dizayn edilmiştir. Serinin önceki oyunlarına

*göre; bu oyunda duygusal bağlar, simlerin kişiliği, sosyal davranışlar daha ön plandadır.*¹⁰

4.5.2. Oyunun İncelenmesi

Tablo 1: Oyun içerisinde incelenen düzanlam-yananlam çözümlemeleri

Kategoriler	Düzanlam-Yananlam
1.Kategori	<i>İrk ayrımına ilişkin çözümlemeler</i>
2.Kategori	<i>Şiddete ilişkin çözümlemeler</i>
3.Kategori	<i>Cinsellik Çözümlemeleri</i>
4. Kategori	<i>Toplumsal cinsiyet çözümlemeleri</i>

Tabloda oyunun inceleneceği dört ana çözümleme başlığı verilmiştir. Bu başlıklar altındaki bulgular seçilen fotoğraflarla inceleneceklerdir.

4.5.2.1. İrk Ayrımına İlişkin

Çözümlemeler

Sims 4 oyunu bir benzetim oyunu olduğu için karakterler, oyunun atmosferi ve oyun içerisindeki eylemler tamamıyla oyunculara bırakılmış durumdadır. Bu nedenle oyunda bariz bir şekilde ırk ayrımı uygulamalarına rastlanmamıştır. Ancak evrensel bir oyun olan Sims 4'te oyuncuların YouTube video platformunda paylaştıkları videolarda suç temalı eylemlerde kısmen siyahi karakterler tercih ettikleri görülmüştür. Bu tercih platformun bir dayatması değildir. Kullanıcı tercihidir. Bu nedenle oyuncuların bu tercihleri ırk ayrımı kapsamında değerlendirilmemiştir.

¹⁰ https://tr.wikipedia.org/wiki/The_Sims_4

4.5.2.2. Şiddete İlişkin Çözümler

Şekil 1: Kavga Eden Kadın ve Erkeğin Fotoğrafı

Tablo 2: Sims 4 Oyunundaki Kavga Sahnesinin Düz Anlamı

Gösterge	Gösteren	Şiddete İlişkin Gösterilen Düz Anlam
Kadın-Erkek	Kavga eden kadın ve erkeğin fotoğrafı	Kavga eden kadın ve erkek

Tablo 3: Sims 4 Oyunundaki Kavga Sahnesinin Yan Anlamı

Gösterge	Gösteren	Şiddete İlişkin Gösterilen Yan Anlam
Kavga eden kadın ve erkek	Evin mutfağında toz bulutu içerisinde birbirine vuran kadın ve erkeğin fotoğrafı	Bir problemi kavga ederek çözmeye çalışan, konuşmak yerine birbirine vurmayı tercih eden evli çift.

Şekil 2: Mutfakta Kavga Eden Kadın ve Fotoğrafı

Tablo 4: Sims 4 Oyunda Kavga Eden Kadın ve Erkek Sahnesinin Düz Anlamı

Gösterge	Gösteren	Şiddete İlişkin Gösterilen Düz Anlam
Kadın-Erkek	Kadına Tokat Atan Erkek Fotoğrafı	Kavga Eden Kadın ve Erkeğin Fiziksel Varlığı

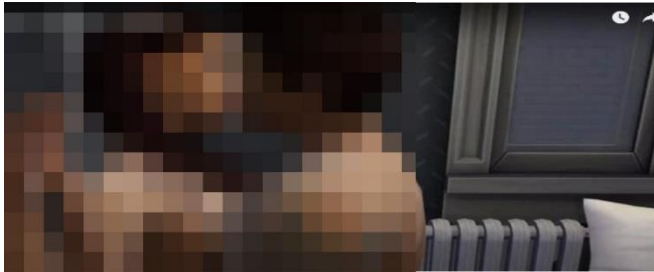
Tablo 5: Sims 4 oyununda Kavga Eden Kadın ve Erkek Sahnesinin Yan Anlamı

Gösterge	Gösteren	Şiddete İlişkin Gösterilen Yan anlam
Kadına Tokat Atan Erkek.	Evin mutfağında eşine tokat adan koca fotoğrafı	Evliliklerde kavga olabilir. Erkek kadına tokat atabilir. Evin herhangi bir eşyasının kırılması kavga sebebi olabilir. Bu sebeple erkek kadına tokat atabilir. Erkek kadından üstündür.

Sims 4 oyunu, şiddet eksenli bir oyun değildir. Daha önce belirttiğimiz gibi oyundaki eylemler oyuncuların tercihlerine bırakıldığı için oyun içi şiddet de oyuncuların inisiyatifinde gerçekleşen bir durumdur. Bu tercih meselesi dışarıdan bakıldığında masummuş gibi görülebilir ancak buradaki tehlike oyunun kullanıcılarına şiddeti alternatif tercih olarak sunmasıdır. Bu oyunda şiddet uygulamanın daha tehlikeli bir boyutu daha vardır. Erkek bir karakter kadın bir karaktere şiddet uygulayabilmektedir. Yukarıdaki örnek ekran görüntülerinde açık bir şekilde karşı cinse şiddet uygulayan bir erkek karakter görülmektedir. Oyunun bu boyutu küçük yaşlardaki kullanıcılarında karşı cinse şiddet uygulamanın mümkün ve normal olduğu algısı uyandırmaktadır.

4.5.2.3. Cinselliğe İlişkin

Çözümlemeler

Şekil 3: Öpüşen Kadın ve Erkeğin Fotoğrafı (Resim Cinsellik içerdiği için defarmasyon yapılmıştır)

Tablo 6: Öpüşen Kadın ve Erkek Sahnesinin Düz Anlamı

Gösterge	Gösteren	Cinselliğe İlişkin Gösterilen Düz Anlam
Kadın-Erkek	Öpüşen kadın ve Erkek Fotoğrafı	Öpüşen Kadın ve Erkek

Tablo 7: Öpüşen Kadın ve Erkek Sahnesinin Yan Anlamı

Gösterge	Gösteren	Cinselliğe İlişkin Gösterilen Yan Anlam
Kadın- Erkek	Öpüşen Kadın ve Erkek Fotoğrafı	Erkeğin egemenliği altında, halinden memnun görünen kadın, Kadına sahip konumda olan ve fiziksel duruşundan mutlu olduğu anlaşılan erkek.

Şekil 4: Ayakta Öpüşen Kadın ve Erkek Ve Onları İzleyen Başka Bir Kadın Sahnesi (Resim Cinsellik içerdiği için defarmasyon yapılmıştır)

Tablo 8: Ayakta Öpüşen Kadın ve Erkek ve Onları İzleyen Başka Bir Kadın Sahnesinin Düz Anlamı

Gösterge	Gösteren	Cinselliğe İlişkin Gösterilen Düz Anlam
Aldatılan Kadın	Evin Salonunda öpüşen kadın ve erkek ve onları izleyen kadın fotoğrafı	Evin salonunda öpüşen kadın ve erkek ve onları izleyen kadın

Tablo 9: Ayakta Öpüşen Kadın ve Erkek ve Onları İzleyen Başka Bir Kadın Sahnesinin Yan Anlamı

Gösterge	Gösteren	Cinselliğe İlişkin Gösterilen Yan Anlam
Aldatılan Kadın	Aldatılan Kadın Fotoğrafı	Bir kadın veya erkek çift olsalar da başka kadınlarla ya da erkeklerle cinsel birliktelik yaşayabilirler. Bu normal kabul edilmelidir.

Sims 4 oyununda seçilen genç yetişkin karakter, örnek resimlerde de görüldüğü gibi cinsel aktivitelere izin vermektedir. Cinsel aktivitelerin oyunda büyük bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür. Ayrıca oyun, kendi içerisinde aile kurma olanağı sunarken çiftlerin birbirlerini aldatma yolunu da açık tutar. Oyuncu yaşı önemsenmeden sadece karakter tercihi ile açılabilen bu özellik çocuk oyuncular için önemli bir tehlike unsurudur. Çocukların doğru bir cinsel eğitimle tanışmadan oyun kanalıyla cinsellikle tanışmaları, onların beden ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Yanlış bilgiler ve yanlış yönlendirmeler çocuk oyuncuların yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde daha büyük cinsel problemlerle mücadele etmek zorunda kalmalarına neden olabilir.

4.5.2.4. Toplumsal Cinsiyet Çözümlemeleri

Şekil 5: Öpüşen iki erkek sahnesi (Resim Cinsellik içerdiği için defarmasyon yapılmıştır)

Tablo 10: Öpüşen İki Erkek Sahnesinin Düz Anlamı

Gösterge	Gösteren	Toplumsal Cinsiyet Açısından Gösterilen Düz Anlam
Öpüşen Yarı Çıplak İki Erkek	Öpüşen yarı çıplak iki erkek fotoğrafı	Öpüşen yarı çıplak iki erkek

Tablo 11: Öpüşen İki Erkek Sahnesinin Yan Anlamı

Gösterge	Gösteren	Toplumsal Cinsiyet Açısından Gösterilen Yan Anlam
Öpüşen Yarı Çıplak İki Erkek	Öpüşen Yarı Çıplak İki Erkek	Kalıplaşmış cinsiyet normlarının dışına çıkmak da mutluluk getirebilir. İki erkek birbirini sevebilir.

Şekil 6: Kızı ile Oyun Oynayan Anne Sahnesi

Tablo 12: Kızı İle Oyun Oynayan Anne Sahnesinin Düz Anlamı

Gösterge	Gösteren	Toplumsal Cinsiyet Açısından Gösterilen Düz Anlam
Anne-Kız	Oyun oynayan anne ile kızın fotoğrafı	Oyun oynayan anne ile kız

Tablo 13: Kızı ile Oyun Oynayan Anne Sahnesinin Yan Anlamı

Gösterge	Gösteren	Toplumsal Cinsiyet Açısından Gösterilen Yan Anlam
Anne-Kız	Oyun oynayan anne ile kızın fotoğrafı	Kadın, anne olmalıdır. Çocuk mutluluktur. Babanın olmaması anne ve çocuğun mutluluğunu engellemez. Oyun oynamak keyiflidir. Anne ve çocuk özgürdür. Bir kuş gibi ağırlıklarından (baba) kurtulmuşlardır.

Şekil 7: Oyundaki Hamile Erkek Sahnesi

Tablo 14: Oyundaki Hamile Erkek Sahnesinin Düz Anlamı

Gösterge	Gösteren	Toplumsal Cinsiyet Açısından Gösterilen Düz Anlam
Hamile Erkek	Hamile Erkek Fotoğrafı	Evin Salonundaki Hamile Erkek

Tablo 15: Oyundaki Hamile Erkek Sahnesinin Yan Anlamı

Gösterge	Gösteren	Toplumsal Cinsiyet Açısından Gösterilen Yan Anlam
Hamile Erkek	Hamile Erkek Fotoğrafı	Erkek bir birey hamile kalabilir. Kalıplar bizi sınırlandırır. Kalıpların dışına çıkmak gerekir. Dilediğinizi yapabilirsiniz.

Sims 4 oyunundan alınan sahneler toplumsal cinsiyet açısından çözümlendiğinde kadının anne olduğu ev işleri yaptığı geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin izlerine rastlandığı görülmüştür. Bunun yanında oyunun alışılmış kalıpları yıkan, beklenen rollerin dışına çıkan bir yapısı da vardır. Bir erkeğin başka bir erkekle aşk yaşaması, başka bir erkeğin kadına ait bir özellik olan hamilelik yaşaması kalıplaşmış düşüncelerin yıkılmasına yönelik adımlardır. Yetişkin bir birey bu sahneleri izlediğinde kendisini keşfetme, karakter kurma aşamasını geçtiği için ekilenmeyecektir. Ancak, çocuk oyuncu için aynı durum söz konusu değildir. Özellikle erkeğin hamile kalması gibi uç durumlar çocuk oyuncuların psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecektir.

BÖLÜM 5

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Bu çalışmada Sims 4 oyunu ırk, şiddet, cinsellik ve toplumsal cinsiyet başlıkları altında göstergebilimsel çözümlemeler yöntemleriyle analiz edilmiştir. Oyunun bu temalarda çocukların ruh sağlığını olumsuz

yönde etkileyecek tehlike unsurlarını barındırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bu bulgular, araştırmanın hipotezlerini doğrular niteliktedir.

Dijital çocuk oyunları çocuklar ırk ayrımı konusunda etkilemektedir hipotezi açısından bakıldığında, Dijital oyunların salt eğlenme aracı olarak hazırlanmadığı, bireylerin belirli bir düşünce ve anlayışa aşinalık kazanmaları, bir düşünceyi benimsemelerini kolaylaştırıcı ikna tekniklerini de barındırdığı görülmüştür. Bu bağlamda incelenen Irk ayrımı temasında tehlike, suç, şiddet uygulayıcı konumlarında siyahi karakterlerin yerleştirildiğini; siyahi karakterlerin oyun atmosferi içerisinde sürekli bir şekilde olumsuz olay ve durumlarla ilişkilendirildiği görülmüştür.

Dijital çocuk oyunları çocukları şiddet açısından etkilemektedir hipotezine yönelik bulgular incelendiğinde, şiddet teması altında ulaşılan bulgular dijital oyunların uzun süreli oynanmasından sonra, çocukların şiddet sahnelerine yoğun bir şekilde maruz kalması nedeniyle bir sürenin sonunda şiddet davranışlarını normalleştirdikleri ve gerçek hayattaki fiziksel şiddetin artmasına da neden olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Dijital çocuk oyunları çocukları cinsel gelişim açısından olumsuz etkilemektedir hipotezi için değerlendirme yapılmış, Oyun cinsellik teması etrafında incelendiğinde oyunlarda cinsellik öğelerinin mutlaka yer aldığı, oyunların ilgili ilgisiz sahnelerinde cinsel eylemlerin serpiştirildiği görülmüştür. Sims 4 oyunundaki yetişkin karakterle yapılan cinsel aktivitelerin çocuk oyuncuların cinsellikle erken ve sağlıklı bir şekilde tanışmalarına neden olduğu görülmüştür. Bu tanışıklık da çocukların ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Dijital çocuk oyunları çocukları toplumsal cinsiyet açısından etkilemektedir hipotezi için yapılan değerlendirmelerde elde edilen bulgulara bakıldığında, oyunlarda cinsiyet ayrımı yapıldığı, erkek karakterlerin hikâyenin merkezinde önemli konumlarda görev aldığı görülürken; kadınların daha çok ikincil işlerde, hizmet amacıyla görev aldıkları görülmüştür. Sims 4 oyunundaki erkeğin hamile kalması, eş cinsel ilişkiler gibi oyun alanları toplumsal cinsiyet kalıplarını yıkmaya yönelik adımlardır. Oyundaki bu unsurlar çocukların cinsiyet, cinsellik gibi kavramlara yönelik yanlış bilgiler edinmelerine ve psikolojik açıdan olumsuz etkilenmelerine neden olmaktadır.

Sonuç olarak dijital çocuk oyunlarındaki tehlike unsurlarının araştırıldığı bu çalışmada, oyunların çocuk kullanıcılar için tehlikeli

olan pek çok unsur tespit edilmiştir. Bu unsurların çocuk oyuncuların algılarını yönlendirmek amacıyla tasarımcılar tarafından bilinçli bir şekilde oyun atmosferine dâhil edildiği de görülmüştür. Bu unsurların oyuna dâhil edilmesi de görsellere gizlenen yan anlamlarla mümkün olmuştur.

Ebeveynlerin dijital çağda, sanal ortamlardaki tehlikelerin farkında olmaları ve alınabilecek önlemleri bilmeleri için medya okuryazarlığının yaygınlaştırılması ve alanındaki uzman kişilerin bu alanda hızlı ve etkin bir şekilde eğitimler vermeleri gerekmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocuk koruma filtreleri kullanmaları, çocukların oynadıkları oyunları takip edip bu oyunlar hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmaları da çocukları bu sanal tehlikelerden koruyabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Y.F. ve Yalman, A. (2018) Dijital Oyunların Çocukların Kişilik ve Davranışları Üzerinde Etkisi: Gta 5 Oyunu Örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (AKİL) Kasım (30) s. 163-180.*
- Aydoğdu, K. İ. (2015). Dijital Oyunlar ve Dijital Şiddet Farkındalığı Ebeveyn ve Çocuklar Üzerinde Yapılan Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(36), s.806–818.*
- Biçer, S. ve Şener, Y. (2020). Post Apokaliptik Temalı Video Oyunlarında Öteki'nin İnşası: *Metro 2033* Adlı Dijital Video Oyununun Göstergebilimsel Analizi. *Erciyes İletişim Dergisi, 7(2) 1101-1125.*
- Çağlar, B. (2012) Bir İletişim Biçimi Olarak Göstergebilim. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Volume 3, Issue 2, 22-34.*
- Çetin, E. (2013). Tanımlar ve temel kavramlar, Eğitsel dijital oyunlar. Ocak, M.A. (Ed.), Ankara: Pegem Akademi.
- Deniz, G. (2021) Ankara İl Merkezinde Bulunan Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin Dijital Oyun Bağımlılığı Ve Anne Baba Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, H. (2021) Lise Öğrencilerinin Dijital Oyun Oynama Motivasyonları İle Fiziksel Aktiviteye Katılım Motivasyonlarının İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Göldağ, B. (2019). Dijital Oyunlar: Olumlu Ve Olumsuz Etkileri. *iii. Uluslararası Battalgazi Bilimsel Çalışmalar Kongresi Tam Metin Kitabı.*
- Horzum, M. B. Ayas, T. Çakırbalta, Ö. (2008). Çocuklar İçin Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3 (30).*
- Irmak, A.Y. ve Erdoğan, S. (2016). Ergen ve Genç Erişkinlerde Dijital Oyun Bağımlılığı: Güncel Bir Bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi 2016;27(2) 128-37.*
- Kayabaşı, O. A. ve Günindi, Y. (2016) Çocuk Oyunlarında Tekerlemenin Yeri. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt 5, sayı 13. 19-30.*
- Koçyiğit, S, Tuğluk, M. N. Ve Kök, M. (2007) Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi. *Issue 16, Pages 324 – 342.*

- Mustafa oğlu, R. ve Yasacı, Z. (2018). Dijital Oyun Oynamanın Çocukların Ruhsal ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Bağımlılık Dergisi – Journal of Dependence* | 2018; 19(3) 51-58.
- Özdenk, Ç. (2007). 6 Yaş Grubu Öğrencilerinin Psikomotor Gelişimlerinin Sağlanmasında Oyunun Yeri Ve Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Özer, F. (2020). İlkokul öğrencilerinin dijital oyun tercihlerinin eğitsel bir perspektiften incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 4(4), 380-398.
- Parsa, S. ve Parsa A. F. (2002) Göstergebilim Çözümlemeleri. İzmir.
- Söğüt, F. (2020). Dijital Ebeveynlerin Dijital Oyunlar ve Şiddet İlişkisine Yönelik Algıları. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (51) 81-100.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yengin, D. (2010). Dijital Oyunlarda Şiddet Kavramı: Yeni Şiddet. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). <http://dspace.marmara.edu.tr/>

Eğitimin Dijital Dönüşümü Fırsatlar ve Tehditler başlıklı bu kitap Millî Eğitim Bakanlığı'nda aktif bir şekilde görev alan, sahada uzun yıllar görev yapan, uzman öğretmenlerin araştırmalarından oluşmaktadır.

Bu araştırmalarda, eğitimin teknoloji eksenindeki değişimi ve dönüşümü incelenirken; dijital dünyanın öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler üzerindeki olumlu olumsuz etkileri tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar araştırma problemleri çerçevesindeki analiz edilerek öneriler hazırlanmıştır.